

CYNLLUN GWASANAETH BWYD IECHYD YR AMGYLCHEDD

2024/25

Rhagair

Mae'n destun pleser i mi fel Aelod Portffolio'r Cabinet dros Dai, Adfywio a Diogelu'r Cyhoedd gyflwyno Cynllun Gwasanaeth Gorfodi Cyfraith Bwyd Iechyd yr Amgylchedd eleni ar gyfer 2024/25.

Mae gan yr Awdurdod Lleol ddyletswydd statudol i orfodi deddfwriaeth diogelwch a safonau bwyd a chynhyrchu a chyhoeddi cynllun gwasanaeth blynyddol dwyieithog, sy'n nodi'r trefniadau sydd ar waith i gyflawni'r ddyletswydd hon, yn unol â Chytundeb Fframwaith yr Asiantaeth Safonau Bwyd (ASB) *ar Reolaethau Bwyd a Bwyd Swyddogol gan Awdurdodau Lleol*. Lluniwyd y Cynllun Gwasanaeth Gorfodi Cyfraith Bwyd (y Cynllun) hwn mewn ymateb i'r gofyniad hwnnw, ac mae wedi'i gynllunio i hysbysu trigolion, y gymuned fusnes a phartïon eraill sydd â diddordeb yn y trefniadau sydd gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful ar waith i reoleiddio diogelwch bwyd.

Mae gwasanaeth bwyd lechyd yr Amgylchedd yn hanfodol i ddiogelu iechyd y cyhoedd, diogelu buddiannau defnyddwyr a darparu cefnogaeth i fusnesau i sicrhau cydymffurfiaeth. Mae'r Cynllun hwn yn cyfrannu'n weithredol at weledigaethau ac amcanion Cynllun Corfforaethol Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful, 'Gweithredu Heddiw er Mwyn Gwell Yfory' [Cynllun Llesiant Corfforaethol 2023-2028].

Mae'r Cynllun yn nodi sut y bydd y Cyngor yn sicrhau bod bwyd sy'n cael ei gynhyrchu, ei werthu, ei storio, ei ddosbarthu a'i fwyta ym Merthyr Tudful yn ddiogel, yr hyn y mae'n ei ddweud a bod busnesau'n cydymffurfio â chyfraith bwyd. Mae Swyddogion Iechyd yr Amgylchedd yn darparu cyngor, addysg ac arweiniad ar yr hyn sydd ei angen ar y gyfraith, cynnal ymyriadau, ymchwiliadau, samplu a chymryd camau gorfodi i sicrhau cydymffurfiaeth, lle bo hynny'n briodol.

Er bod Cynllun Adfer Awdurdodau Lleol yr Asiantaeth Safonau Bwyd wedi dod i ben ar 31 Mawrth 2023 a bod y gwasanaeth wedi llwyddo i ddarparu pob carreg filltir, mae heriau sylweddol o hyd i'r gwasanaeth o ran mynd i'r afael â'r ôl-groniad o adeiladau risg is. Mae strategaeth ymyrraeth tair blynedd ar waith (2023-26) sydd wedi'i chymeradwyo gan yr ASB. Mae'r gwasanaeth yn parhau i fod ar y trywydd iawn gyda chyflawni'r strategaeth hon yn llwyddiannus gan fod staff presennol yn gweithio goramser i gyrraedd targedau arolygu.

Roedd cyflwyno cynlluniau'r gwasanaeth bwyd er mwyn amddiffyn defnyddwyr a chefnogi busnesau cyn y pandemig wedi bod yn anweledig i raddau helaeth. Fodd bynnag, mae'r cyfnod adfer parhaus wedi dangos bod dirywiad cyfatebol mewn hylendid a safonau bwyd pan fydd ymyriadau yn gwaethygu'n gyson. Mae hyn ynghyd â'r argyfwng costau byw parhaus yn parhau i effeithio ar y gwasanaeth gan fod gweithgarwch gorfodi yn parhau i fod yn uwch na'r blynyddoedd cyn y pandemig. Mae'r Cyngor yn cydnabod pwysigrwydd parhau â'i ymrwymiad i adnoddau effeithiol a chefnogi'r gwaith rhagweithiol hanfodol y mae'r gwasanaeth bwyd yn ei wneud i atal rhag canlyniadau iechyd cyhoeddus difrifol fel achosion o afiechydon bwyd / heintiau a gludir gan ddŵr.

Rwy'n argyhoeddedig trwy fabwysiadu dull gweithredu cymesur sy'n seiliedig ar risg tuag at orfodi, mae'r Cyngor yn parhau i fod yn ymrwymedig i ddarparu'r amddiffyniad mwyaf posibl i ddefnyddwyr a chefnogi busnesau bwyd ym Merthyr i ffynnu.

Cynghorydd Michelle Symonds – Aelod Portffolio'r Cabinet dros Dai, Adfywio a Diogelu'r Cyhoedd

CYNNWYS

1. Cyflwyniad

- 1.1 Nodau ac Amcanion y Gwasanaeth Bwyd
- 1.2 Cysylltiadau ag Amcanion a Chynlluniau Corfforaethol.

2. Cefndir

- 2.1 Proffil yr Awdurdod Lleol
- 2.2 Strwythur Sefydliadol
- 2.3 Cwmpas y Gwasanaeth Bwyd
- 2.4 Galwadau ar y Gwasanaeth Bwyd
- 2.5 Polisi Gorfodi

3. Cyflenwi Gwasanaeth

- 3.1 Ymyriadau Hylendid Bwyd a Safonau Bwyd
- 3.2 Cwynion Bwyd
- 3.3 Egwyddor yr Awdurdod Cartref a Chynllun Prif Awdurdod
- 3.4 Cyngor i Fusnesau
- 3.5 Samplu Bwyd
- 3.6 Digwyddiadau Diogelwch Bwyd
- 3.7 Cysylltu â sefydliadau eraill
- 3.8 Gwaith Hyrwyddo Diogelwch Bwyd a Safonau
- 3.9 Rheoli ac ymchwilio i achosion a chlefydau heintus sy'n gysylltiedig â bwyd

4. Adnoddau

- 4.1 Dyraniad ariannol
- 4.2 Dyraniad Staffio
- 4.3 Cynllun Datblygu Staff

5. Asesiad Ansawdd

- 5.1 Asesu Ansawdd a Monitro

6. Adolygu

- 6.1 Adolygiad yn erbyn y Cynllun Gwasanaeth
- 6.2 Adnabod amrywiadau.
- 6.3 Meysydd gwella

7. Atodiadau

1. Cyflwyniad

Mae gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful (CBSMT) ddyletswydd statudol i orfodi ystod o ddeddfwriaeth diogelwch a safonau bwyd.

Mae gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd rôl allweddol wrth oruchwylio gweithgareddau gorfodi awdurdodau lleol mewn perthynas â materion bwyd, ac mae wedi cyhoeddi canllawiau ar gynhyrchu cynlluniau gwasanaeth gorfodi bwyd blynyddol gan awdurdodau lleol.

Lluniwyd y cynllun hwn yn unol â'r canllawiau a gyhoeddwyd i Awdurdodau Lleol gan yr ASB yn y Cytundeb Fframwaith. Bwriad y cynllun yw rhoi gwybod i drigolion a'r gymuned fusnes am y trefniadau sydd gan CBST ar waith i reoleiddio a gwella safonau diogelwch bwyd a bwyd yn y Fwrdeistref.

Mae'r cynllun yn cael ei gymeradwyo gan y Cabinet ac mae adolygiad o berfformiad yn erbyn y cynllun yn cael ei gynnal. Felly, mae'r cynllun yn offeryn pwysig ar gyfer sicrhau bod blaenoriaethau cenedlaethol a lleol yn cael sylw ac yn cael eu cyflawni o fewn y Fwrdeistref.

1.1 Nodau ac Amcanion y Gwasanaeth Bwyd

1.1.1 NODAU

Nod cyffredinol y gwasanaeth yw atal gwenwyn bwyd, salwch a gludir gan fwyd a gan ddŵr trwy helpu i sicrhau bod bwyd a diod sydd i'w gwerthu i'w bwyta gan bobl yn cael eu cynhyrchu, eu storio, eu dosbarthu, eu trin a'u bwyta o fewn y Fwrdeistref heb risg i iechyd a diogelwch y defnyddiwr.

Wrth ddarparu'r gwasanaeth hwn, mae'r tîm yn anelu at:

- ❖ Ddiogelu iechyd y cyhoedd rhag risgiau a allai godi mewn cysylltiad â bwyta bwyd ac i ddiogelu buddiannau defnyddwyr mewn perthynas â bwyd.
- ❖ Cefnogi'r blaenoriaethau a nodwyd gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd (ASB) ar gyfer rheoleiddio.
- ❖ Darparu cefnogaeth a chymryd camau gorfodi cymesur wedi'u targedu, gan gynnwys arolygiadau i amddiffyn diogelwch bwyd ac atal clefydau a gludir gan fwyd.
- ❖ Mynd i'r afael â busnesau twyllodrus a chymryd camau priodol i ddiogelu'r cyflenwad bwyd o ddifwiniad, halogiad, twyll a cham-ddisgrifiad.
- ❖ Darparu cyngor, cefnogaeth a chymhellion penodol a chadarn wedi'u targedu'n briodol i fusnesau er mwyn sicrhau'r cydymffurfiaeth fwyaf â rheoliadau hylendid bwyd a chyfraith bwyd gyffredinol.
- ❖ Darparu cyngor a chymorth i ddefnyddwyr i ddiogelu iechyd y cyhoedd a hyrwyddo ffyrdd iachach o fyw a dewis defnyddwyr.
- ❖ Darparu dulliau tryloyw, cadarn a chyson o ymchwilio a datrys cwynion defnyddwyr am gynhyrchion bwyd a busnesau bwyd.
- ❖ Gwella ansawdd gwasanaethau yn barhaus trwy ddefnyddio a gwella sgiliau a gwybodaeth staff yn effeithiol.

1.1.2 AMCANION

Prif amcan y gwasanaeth yw hyrwyddo a chynnal safonau uchel o ran hylendid bwyd a safonau bwyd mewn safleoedd. Bydd hyn yn cael ei gyflawni drwy:

- ❖ Sicrhau iechyd a lles y cyhoedd drwy hyrwyddo a gorfodi safonau hylendid a diogelwch bwyd diogel wrth baratoi, cynhyrchu, storio, dosbarthu, trin a gwerthu bwyd ym mhob lleoliad bwyd perthnasol ym Mwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yn unol â gofynion yr holl ddeddfwriaeth diogelwch bwyd berthnasol.
- ❖ Cynnal rhaglen o ymyriadau hylendid bwyd a gorfodi safonau bwyd wedi'u cynllunio yn unol â gofynion statudol
- ❖ Cynorthwyo, cyngori ac addysgu pob parti mewn materion sy'n ymwneud â diogelwch a safonau bwyd a rheoli clefydau trosglwyddadwy.
- ❖ Monitro diogelwch bwyd sydd ar werth i'r cyhoedd, cyfansoddiad a chywirdeb labelu bwyd drwy gyfrwng rhaglen samplu strwythuredig.
- ❖ Darparu a chynnal amgylchedd masnachu sy'n annigol ac yn wybodus i drigolion Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful ac ymwelwyr â hwy
- ❖ Sicrhau nad yw bwyd dynol yn peri risgiau iechyd a chydymffurfio â safonau labelu a chyfansoddiadol.
- ❖ Ymateb i gwynion defnyddwyr a masnachwyr sy'n ymwneud â bwyd a allai fod wedi'i halogi neu'n anaddas i'w fwyta gan bobl.
- ❖ Ymateb ac ymchwilio i achosion ac achosion o glefydau trosglwyddadwy a heintus a hysbyswyd i'r Awdurdod.
- ❖ Amddiffyn defnyddwyr rhag twyll bwyd.
- ❖ Cysylltu ag Awdurdodau Lleol, partïon a rhanddeiliaid eraill.
- ❖ Darparu cyngor a gwybodaeth hylendid bwyd i fusnesau a'r cyhoedd.
- ❖ Ymateb yn brydlon ac effeithiol i rybuddion bwyd a bygythiadau i ddiogelwch bwyd a werthir ym Mwrdeistref Sirol Merthyr Tudful
- ❖ Sicrhau bod staff sy'n gweithio o fewn y gwasanaeth wedi'u cymhwyso'n ddigonol ac yn gymwys i wneud gwaith diogelwch bwyd a safonau bwyd ac i sicrhau bod offer ac adnoddau digonol ar waith.
- ❖ Darparu'r gwasanaeth yn unol â systemau rheoli ansawdd.

1.2 CYSYLLTU AG AMCANION CORFFORAETHOL, BLAENORIAETHAU A CHYNLLUNIAU A RENNIR

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful (CBSMT) wedi datblygu Cynllun Corfforaethol a Llesiant – '*Gweithredu Heddiw er Mwyn Gwell Yfory*'¹. Mae'r cynllun yn nodi'r weledigaeth, gwerthoedd a blaenoriaethau ar gyfer CBSMT, rhwng 2023 a 2028. Datblygwyd y cynllun drwy ymdrech gydweithredol, gan gynnwys Aelodau Etholedig, swyddogion a phartneriaid. Mae'r pedwar amcan llesiant ar gyfer CBSMTC wedi'u nodi fel:

¹ [Cynllun Lles Corfforaethol 2023-2028 \(merthyr.gov.uk\)](https://merthyr.gov.uk/cynllun-lles-corfforaethol-2023-2028)

An Aspirational Merthyr Tydfil focused on learning	A Healthier Merthyr Tydfil	A Safe & Prosperous Merthyr Tydfil	A Clean and Green Merthyr Tydfil
We will strengthen how we enable people to grow and reach their potential	We will empower people to live independent and dignified lives	We will support how our economy recovers and grows	We will support the creation of a clean and green environment now and in the future

Mae'r pedwar amcan llesiant yn hidlo i lawr i Wasanaeth Iechyd yr Amgylchedd drwy Gynllun Gwasanaeth Gwarchod y Cyhoedd/SOAP. Mae'r 'Llinyn Aur' i'w weld o'r cynllun Corfforaethol drwy Gynllun Gwarchod y Cyhoedd (SOAP) ac o fewn y Cynllun Gwasanaeth Bwyd hwn a chynllun adolygu a pherfformiad blynyddol swyddogion unigol.

Yn ogystal, mae Llywodraeth Cymru (LIC)² wedi cyhoeddi cyfres o flaenoriaethau gorfodi cenedlaethol ar gyfer awdurdodau lleol Cymru sef:

- Amddiffyn unigolion rhag niwed a hyrwyddo gwella iechyd.
- Sicrhau diogelwch ac ansawdd y gadwyn fwyd er mwyn lleihau'r risg i iechyd pobl ac anifeiliaid.
- Hyrwyddo amgylchedd masnachu teg a chyfiawn i ddinasyddion a busnesau.
- Gwella'r amgylchedd lleol i ddylanwadu'n gadarnhaol ar ansawdd bywyd a hyrwyddo cynaliadwyedd.

Mae'r Cynllun Cyflenwi Gwasanaeth Bwyd hwn yn cyfrannu at bob un o'r pedair blaenoriaeth gorfodaeth genedlaethol.

1.2.1 Cysylltiadau â'n Hamcanion Llesiant a Blaenoriaethau Cenedlaethol LIC

Bydd y gwasanaeth bwyd yn cyfrannu at amcanion llesiant yr awdurdod lleol a blaenoriaethau gorfodi LIC drwy:-

- Ymgymryd ag ymyriadau hylendid bwyd a safonau bwyd ar sail risg mewn safleoedd bwyd yn y Fwrdeistref i wella safonau hylendid a hylendid bwyd. Bydd hyn yn cyfrannu at ganfyddiad cadarnhaol o'r fwrdeistref gyfan. Bydd safonau gwell hefyd yn golygu y bydd busnesau'n dod yn fwy deniadol i gwsmeriaid a thrwy hynny'n gwella'r economi leol.
- Gweithredu'r Cynllun Sgorio Hylendid Bwyd i hwyluso dewis defnyddwyr a helpu masnachwyr i hyrwyddo busnesau da.
- Ymchwilio i gwynion am fwyd a safleoedd bwyd.
- Cymryd camau gorfodi priodol yn unol â'n Polisi Cydymffurfiaeth a Gorfodaeth yn erbyn busnesau neu unigolion sy'n torri cyfreithiau bwyd.
- Ymgymryd â rhaglen samplu bwyd i fonitro ansawdd microbiolegol bwyd parod i'w fwyta naill ai a weithgynhyrchir neu a werthir yn y Fwrdeistref ar sail risg ac ar y cyd â mentrau rhanbarthol a chenedlaethol.

² [Blaenoriaethau Gorfodi Cenedlaethol Cymru \(publishing.service.gov.uk\)](https://publishing.service.gov.uk)

- Ymgymryd â rhaglen cadw golwg ar safonau bwyd er mwyn sicrhau bod bwyd:
 - o natur dderbyniol, sylwedd ac ansawdd;
 - nad yw'n niweidiol i iechyd neu ddiogelwch y defnyddiwr;
 - nad yw'n cael ei ddisgrifio na'i labelu ar gam er mwyn camarwain y defnyddiwr;
- Ymateb yn brydlon ac yn briodol i'r holl rybuddion bwyd a gyhoeddir gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd.
- Sicrhau chwarae teg i weithredwyr busnesau bwyd drwy ddarparu cyngor a chysondeb gorfodi.
- Gweithio mewn cydweithrediad ag Awdurdodau Lleol a Sefydliadau eraill i sicrhau'r canlyniadau iechyd cyhoeddus a'r effeithlonrwydd ariannol mwyaf posibl.
- Darparu cyngor a chymorth i fusnesau newydd a thrwy hynny eu hannog i leoli yn y Fwrdeistref, caniatáu iddynt ddatblygu yn y camau cychwynnol heb wneud camgymeriadau costus a chyflawni'r sgôr orau bosibl o dan y Cynllun Sgorio Hylendid Bwyd
- Darparu cyngor a chymorth i fusnesau presennol wrth iddynt ehangu eu cynhyrchion a'u rhwydwaith dosbarthu.
- Amddiffyn busnesau rhag niwed i'w henw da o ganlyniad i dwyll/troseddau bwyd.
- Mynd i'r afael â thwyll/trosedd bwyd i ddiogelu ein haelodau mwyaf bregus yn y gymdeithas.
- Gweithio'n agos â'n partneriaid i nodi a datrys risgiau diogelwch bwyd trawsffiniol.
- Gweithio gydag asiantaethau eraill i hyrwyddo diogelwch bwyd i'r cyhoedd, yr hen a'r ifanc, drwy fentrau fel Wythnos Genedlaethol Diogelwch Bwyd
- Ymchwilio i achosion o wenwyn bwyd a darparu cyngor i achosion a chysylltiadau.
- Hyrwyddo bwyta'n iach.

2. Cefndir

2.1 Proffil yr Awdurdod Lleol

Mae Merthyr Tudful wedi'i leoli yn Rhanbarth Blaenau'r Cymoedd a hi yw'r awdurdod lleol lleiaf yng Nghymru gydag arwynebedd o tua 11,100 hectar. Mae tua un rhan o bump o'r Fwrdeistref Sirol ym Mharc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog i'r gogledd, gan adael tua 8,668 hectar o dir o dan reolaeth gynllunio'r Cyngor Bwrdeistref Sirol. Awdurdodau eraill cyfagos y Fwrdeistref Sirol yw Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf i'r gorllewin a Chyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili i'r dwyrain a'r de.

Mae gan Ferthyr Tudful boblogaeth o tua 60,000 ac o'r rhain, mae tua 44,000 yn byw ym mhrif dref Merthyr Tudful sy'n gweithredu fel prif ganolfan fasnachol, manwerthu a gwasanaeth y Fwrdeistref Sirol a Rhanbarth Blaenau'r Cymoedd. O'r herwydd, mae prif dref Merthyr Tudful yn cynnwys pencadlys gweinyddol (e.e. y Cyngor Bwrdeistref Sirol), y prif ardaloedd siopa, y trwch y cyfleoedd cyflogaeth, ysbyty a llawer o wasanaethau a chyfleusterau eraill sy'n gwasanaethu aneddiadau cyfagos. Dosberthir gweddill y boblogaeth ymhlith wyth anheddiad rhyngddibynnol sydd wedi'u lleoli ymhellach i'r de ar hyd ddyffrynnoedd afon Taf a Thaf Bargoed. Mae'r aneddiadau hyn yn cynnwys cyfleoedd gwaith mwy cyfyngedig ac amrywiaeth o wasanaethau a chyfleusterau is sy'n diwallu anghenion lleol.

Mae Merthyr Tudful yn cyflawni rôl strategol allweddol yng nghanol rhanbarth Blaenau'r Cymoedd gan elwa o lefelau uchel o hygyrchedd trwy ei leoliad ar groesffordd coridorau trafndiaeth strategol yr A470 (T) a'r A465 (T) yn y gogledd, a choridorau trafndiaeth strategol yr A470 (T) a'r A472 yn y de. Mae'r Fwrdeistref Sirol, 25 munud i'r gogledd o Gaerdydd a choridor yr M4. Ar hyn o bryd mae 1,499,5473 o bobl a 679,4004 o swyddi o fewn Rhanbarth De-ddwyrain Cymru.

2.2 Strwythur Sefydliadol

2.2.1 Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yn cynnwys 30 o Gynghorwyr sy'n cael eu hethol bob 4 blynedd fel cynrychiolwyr democrataidd i'r etholwyr ym mhob un o'r unarddeg ward.

Cynghorwyr Annibynnol sy'n dal y weinyddiaeth wleidyddol. Mae'r Cynghorwyr etholedig hyn yn cael eu henwebu i'r broses o wneud penderfyniadau sy'n gweithredu o dan system y Cabinet â phortffolio unigol. Mae'r holl benderfyniadau a wneir gan y Cabinet yn amodol ar gymeradwyaeth lawn y Cyngor ac adolygiad craffu.

Mae'r Tîm Rheoli Corfforaethol (TRhC) yn gweithio ochr yn ochr â'r Cabinet etholedig ac mae hyn yn cynnwys y Prif Weithredwr, y Dirprwy Brif Weithredwr a'r Cyfarwyddwyr Corfforaethol.

Mae'r Cyngor wedi'i rannu'n dair cyfarwyddiaeth: -

- Pobl a Pherfformiad.
- Lle a Thrawsnewid.
- Swyddogaethau Corfforaethol

2.2.2 Strwythur y Gyfarwyddiaeth

Mae Gwasanaeth Iechyd yr Amgylchedd yn eistedd o fewn Is-adran Gwarchod y Cyhoedd o fewn y Gyfarwyddiaeth Lle a Thrawsnewid.

Mae'r gwasanaeth hylendid / safonau bwyd yn cael ei ddarparu gan dîm o 6 swyddog sy'n cynnwys 5 Swyddog Iechyd yr Amgylchedd llawn-amser ac 1 Swyddog Iechyd yr Amgylchedd rhan-amser, y mae gan bob un ohonynt gyfrifoldebau dros swyddogaethau eraill.

Mae Tîm Iechyd y Cyhoedd yn uniongyrchol gyfrifol am Brif Swyddog Iechyd yr Amgylchedd sy'n gweithredu fel Prif Swyddog Diogelwch Bwyd ac sydd â chyfrifoldeb arweiniol ar y cyd am safonau bwyd gydag Uwch Swyddog Iechyd yr Amgylchedd arall yn y tîm.

Mae copi o'r Strwythur Rheoli Adrannol presennol ynghlwm yn **Atodiad 1**. Mae copi o'r strwythur Rheoli Sefydliadol ar gyfer y Cyngor a sut mae'r Adran yn cyd-fynd â'r strwythur hwn ynghlwm yn **Atodiadau 2a a 2b**.

Mae swyddogion wedi'u hawdurdodi o dan Gyfansoddiad y Cyngor i Safon Uwch, sy'n gymesur â'u cymwysterau a'u profiad yn unol â'r Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd Statudol.

2.2.3 Cysylltiadau â Gwasanaethau Arbenigol Allanol Eraill

Gwasanaethau Arbenigol

Dadansoddiad cemegol a ffisegol o fwyd anifeiliaid a bwydydd - Mae'r Awdurdod wedi penodi Mr Alastair Low, B.Sc.(Anrh), M.Sc., M.Chem.A., C.Chem o Minton, Treharne & Davies (MTD) Cyf, Laboratories Division, Long Wood Drive, Ystad Ddiwydiannol Forest Farm, Coryton, Caerdydd, Cymru CF14 7HY i weithredu fel Dadansoddwr Cyhoeddus i'r Awdurdod, fel sy'n ofynnol gan Adran 27 o Ddeddf Diogelwch Bwyd 1990. Codir tâl i'r Awdurdod Lleol am ddefnyddio'r gwasanaeth hwn.

Arholwr Bwyd ar gyfer archwiliad microbiolegol o fwydydd a samplau ysgarthol - Mae gan yr Awdurdod gytundeb hefyd gydag Iechyd Cyhoeddus Cymru sy'n darparu dadansoddiad microbiolegol a gwasanaeth cynghori wedi'i leoli yn yr Adran Microbioleg, Ysbyty Llandochau, Ffordd Penlan, Penarth, Bro Morgannwg a gwasanaeth dadansoddi ysgarthion yn Ysbyty Prifysgol Cymru, Y Mynydd Bychan, Caerdydd. Mae'r gwasanaeth yn amodol ar Gytundeb Lefel Gwasanaeth ffurfiol (CLG) sy'n pennu'r cyllid a ddyrennir i'r ALI a'r mathau o samplau y gellir eu cyflwyno fel rhan o'r dyraniad hwnnw.

Mae'r Awdurdod Lleol yn aelod o **Campden BRI** sydd wedi'i leoli yn Chipping Campden, Swydd Gaerloyw ac sydd yn rhoi cyngor ar amrywiol faterion bwyd arbenigol, yn ôl yr angen. Mae gwasanaethau dadansoddol hefyd ar gael ac mae tâl am bob sampl a gyflwynir.

Contractwyr Arbenigol - Cyflogedig yn ôl yr angen.

2.3 Cwmpas y Gwasanaeth Bwyd

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful wedi'i ddynodi'n Awdurdod Bwyd o dan Ddeddf Diogelwch Bwyd 1990.

Mae Tîm Iechyd Cyhoeddus y Cyngor sy'n eistedd o fewn Adran Iechyd yr Amgylchedd yn gyfrifol am ddarparu diogelwch bwyd, gwasanaethau safonau bwyd yn ogystal â rheoli clefydau heintus, swyddogaethau iechyd a diogelwch, rheoleiddio gweithdrefnau arbennig, cyflenwadau dŵr preifat ac angladdau iechyd cyhoeddus. Mae'r tîm yn cynnal ystod eang o weithgareddau er mwyn darparu gwasanaeth cynhwysfawr i'w gwsmeriaid gan gyfuno elfennau gorfodi, addysgol a chynghorol. Bydd y tîm: -

- ❖ **Yn cynnal cofrestr gyfredol o sefydliadau busnes bwyd**
- ❖ **Derbyn, ymateb i a phrosesu pob cais ar gyfer cofrestru safleoedd bwyd** - Mae nifer o geisiadau ar gyfer cofrestru safleoedd bwyd yn cael eu derbyn bob blwyddyn ac mae cynnydd sylweddol wedi'i nodi yn ystod y blynyddoedd diwethaf
- ❖ **Ymgymryd ag ymyriadau sy'n seiliedig ar risg mewn safleoedd lle mae bwyd yn cael ei gynhyrchu neu ei werthu i wirio cydymffurfiaeth â deddfwriaeth hylendid / safonau bwyd yn unol â'r Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd** - Treulir cyfran fawr o amser swyddogion yn cynnal archwiliadau hylendid bwyd/safonau ac ymyriadau eraill mewn safleoedd bwyd ledled y Fwrdeistref Sirol.
- ❖ **Cymeradwyo ac arolygu busnesau bwyd sy'n trin cynhyrchion bwyd sy'n dod o anifeiliaid o fewn cwmpas Rheoliad Cymathu (CE) Rhif 853/2004** - Mae'r tîm yn gyfrifol am brosesu ac ymateb i bob cais ac yn y pen draw eu cymeradwyo neu eu gwrthod. Mewn rhai achosion, gellir rhoi cymeradwyaeth amodol.
- ❖ **Cynnal ymweliadau/ail-ymweliadau rhwng ymyriadau wedi'u rhaglennu lle amlygwyd toriadau sylweddol** - Yn dilyn archwiliad o safle lle ceir materion sylweddol, mae'n ofynnol i swyddogion gynnal arolygiad dilynol.
- ❖ **Gweithredu gofynion y Cynllun Sgorio Hylendid Bwyd statudol**
- ❖ **Gweithredu rhaglen samplu bwyd ar gyfer dadansoddi microbiolegol a chyfansoddiadol bwyd** - mae swyddogion yn cymryd samplau bwyd yn rheolaidd at ddibenion penderfynu ar ansawdd microbiolegol, gofyniad cyfansoddiadol bwyd a phrofi alergenau. Pan fydd samplau'n methu â bodloni'r swyddog safonau gofynnol, dilynnir unrhyw faterion a gwneir dadansoddiad pellach.
- ❖ **Darparu rheolaethau bwyd a fewnforiwyd fel Awdurdod Mewndirol trwy samplu, arolygu a gorfodi**
- ❖ **Cyhoeddi tystysgrifau iechyd Allforio i fusnesau sy'n allforio bwydydd penodol**

- ❖ **Ymateb i gwynion sy'n ymwneud â chyflwr lleoliadau bwyd ac ymchwilio iddynt a gwerthu bwyd a allai fod yn anaddas i'w fwyta neu sydd wedi ei halogi** - Gall y cwynion hyn fod yn gysylltiedig â bwyd neu'n ymwneud â lleoliad bwyd. Mae'r gwasanaeth bwyd yn ymchwilio i gwynion sy'n tarddu o fewn y Cyngor. Pan fydd cwyn yn tarddu y tu allan i'r Fwrdeistref Sirol, mae swyddogion yn gweithio'n agos â'r awdurdod bwyd perthnasol. Lle mae gan safle Brif Awdurdod, mae swyddogion yn cysylltu â'r Prif Awdurdod hwnnw i ddatrys y mater. Gall hyn hefyd gynnwys cadw a/neu atafaelu bwydydd anaddas ac afiach.
- ❖ **Ymateb i gwynion/hysbysiadau sy'n ymwneud â chlefydau heintus a gludir gan fwyd ac ymchwilio iddynt** - Mae'r gwasanaeth yn derbyn hysbysiadau rheolaidd o achosion o wenwyn bwyd. Mae swyddogion yn ymchwilio i bob hysbysiad ac unrhyw achosion o heintiau a gludir gan fwyd a firaol.
- ❖ **Ymateb yn brydlon ac yn briodol i hysbysiadau o Hysbysiadau Bwyd a dderbynnir gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd** - Drwy gydol y flwyddyn mae'r gwasanaeth yn derbyn nifer o rybuddion bwyd. Mae rhybuddion bwyd sydd angen gweithredu yn cael eu gweithredu gan swyddogion.
- ❖ **Casglu a chyflwyno gwybodaeth am ddigwyddiadau bwyd a gweithgarwch troseddol sy'n ymwneud â bwyd.**
- ❖ **Ymchwilio i achosion gwirioneddol a honedig o fwyd a salwch a gludir gan ddŵr.**
- ❖ **Darparu cyngor i fusnesau a'r gymuned ehangach ar faterion clefydau heintus.**
- ❖ **Ymgymryd â phrosiectau arbennig, arolygon ac ati wrth i'r angen godi a phan fydd adnoddau'n caniatáu.**
- ❖ **Archwilio ac ymateb i geisiadau cynllunio a thrwyddedu mewn perthynas â sefydliadau bwyd.**
- ❖ **Gweithredu fel Cartref/Prif Awdurdod ar gyfer eiddo** – Mae'r Cyngor yn gweithredu'n anffurfiol fel Awdurdod Cartref ar gyfer OP Chocolates, gwneuthurwr mawr sydd wedi'i leoli yn y Fwrdeistref Sirol. Ar hyn o bryd nid oes gan yr awdurdod gytundeb ffurfiol ar waith gan yr Awdurdod Sylfaenol.
- ❖ **Darparu cyngor ac arweiniad i leoliadau bwyd** – Mae darparu cyngor ac arweiniad i fusnesau lleol ac aelodau'r cyhoedd yn rhan allweddol o'n gwaith. Rydym yn darparu cyngor / arweiniad / taflenni cynghori i fusnesau bwyd ar sut i gydymffurfio â gofynion deddfwriaethol.
- ❖ **Cynnal ymwybyddiaeth hylendid bwyd a gweithgareddau hyrwyddo** – mae'r Adran yn defnyddio gwefan a llwyfannau cyfryngau cymdeithasol Awdurdodau Lleol i ymgysylltu â'r cyhoedd/busnesau a hyrwyddo Ymgyrchoedd Ymwybyddiaeth Hylendid Bwyd yr Asiantaeth Safonau Bwyd.

- ❖ Archwilio ac ymateb i geisiadau cynllunio / trwyddedu / grantiau adfywio mewn perthynas â safleoedd a digwyddiadau bwyd.

2.3.1 Gwasanaethau eraill a ddarperir ochr yn ochr â'r Gwasanaeth Bwyd

Ochr yn ochr â'r swyddogaeth gwasanaeth hylendid bwyd / safonau, mae Tîm Iechyd y Cyhoedd hefyd yn darparu'r Awdurdodau Lleol â:

- ❖ Gwasanaeth rheoli clefydau trosglwyddadwy
- ❖ Gwasanaeth Iechyd a Diogelwch
- ❖ Trwyddedu gweithdrefnau arbennig a fydd yn dod i rym ym mis Hydref 2024
- ❖ Angladdau Iechyd Cyhoeddus
- ❖ Gorfodi dim deddfwriaeth ysmegu a rheoliadau iechyd y cyhoedd.
- ❖ Trwyddedu meysydd chwaraeon
- ❖ Gorfodi rhyddhau gwastraff bwyd i garthffosydd mewn siopau masnachol

2.4 Galwadau ar y Gwasanaeth Bwyd

a) Y Cyhoedd:

Rydym yn gwasanaethu 3 'math' o gwsmer:

- ❖ 60,000 o drigolion y Fwrdeistref,
- ❖ Nifer anhysbys o ddefnyddwyr sy'n byw y tu allan i'r Fwrdeistref ond sy'n siopa/bwyta yn y Fwrdeistref,
- ❖ Nifer anhysbys o ddefnyddwyr sy'n byw y tu allan i'r Fwrdeistref ond sydd wedi prynu bwyd sy'n cael ei gynhyrchu mewn safleoedd sydd wedi'u lleoli yn y Fwrdeistref.

b) Busnesau:

Ar 1 Ebrill 2024 roedd gan y Fwrdeistref **587** o leoliadau bwyd wedi'u cofrestru ar ei gronfa ddata. Mae'r holl fusnesau yn destun rhaglen o ymyriadau sy'n seiliedig ar risg a bennir yn unol â'r Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd Statudol (Cymru).

2.4.1 Lleoliadau Bwyd

Mae **587** o leoliadau bwyd cofrestredig ym Mwrdeistref Sirol Merthyr Tudful ar 1 Ebrill 2024. Mae proffil y busnesau hyn wedi'i nodi isod. Rhaid i weithredwyr busnesau bwyd gofrestru eu busnesau gyda'r Cyngor, ac eithrio pan fydd angen cymeradwyaeth ar y sefydliad.

Proffil Busnes Bwyd yn ôl Categori Safle – 1 Ebrill 2024

Math o Safle (yn ôl categori LAEMS gynt)	Nifer y Safleoedd 2024/2025
Dosbarthwyr	10
Gweithgynhyrchwyr/Pecynwyr	5
Cynhyrchwyr	3
Archfarchnad	11
Manwerthwyr bach	82
Manwerthwyr eraill	37
Bwyty/caffi/ffreutur	95
Hostel/gwesty	6
Tafarn/clwb	77
Bwyd i'w gludo	81
Sefydlu gofalu	68
Ysgol/coleg	34
Uned bwyd symudol	26
Bwyty/arlwywr – eraill	52
CYFANSWM	587

Proffil Safleoedd Hylendid Bwyd trwy Raddfa Risg – 1 Ebrill 2024

Categori'r Safle	Nifer o safleoedd 2024/2025
A	3
B	35
C	243
D	56
E	229
Heb gyfradd	18
Y tu allan i'r cynllun sgorio risg	2
Cyfanswm	586

Proffil Safleoedd Safonau Bwyd drwy Raddfa Risg – 1 Ebrill 2024	
Categori'r Safle	Nifer o safleoedd 2024/2025
A	0
B	42
C	526
Heb gyfradd	17
Tu allan i'r cynllun sgorio rsig	2
Cyfanswm	587

2.4.2 Safleoedd Cymeradwy

Safleoedd Cymeradwy - 1 Ebrill 2024	
Math o safle	Nifer
Storfa oer	1
Storfa Oer gydag ail-lapio a / neu ail-becynnu	1
Cyfanswm	2

Ar hyn o bryd mae gan yr Awdurdod **ddau** safle cymeradwy wedi'u lleoli yn y Fwrdeistref Sirol. Y mae'r ddau ohonynt yn storfeydd oer annibynnol. Mae un storfa oer hefyd wedi'i chymeradwyo ar gyfer gweithgareddau ail-lapio.

Mae gwaith torri mawr hefyd wedi'i leoli yn y Fwrdeistref a gymeradwywyd gan Asiantaeth Safonau Bwyd Cymru (ASB), fodd bynnag mae gorfodi deddfwriaeth safonau bwyd o fewn cylch gwaith y gwasanaeth hwn.

2.4.3 Pwyntiau cyflenwi gwasanaeth

Mae'r gwasanaeth yn gweithredu allan o un man canolog mewn lleoliad cyfleus h.y. y Ganolfan Ddinesig, Stryd y Castell, Merthyr Tudful. Mae'r Ganolfan Ddinesig yn hygyrch i'n cwsmeriaid trwy wasanaethau ffyrdd, rheilffyrdd a bysiau. Oriau swyddfa arferol yw 8.30am – 5.00pm o Ddydd Llun i Ddydd Iau ac 8.30am – 4.30pm ar Ddydd Gwener. Ffôn: 01685 725000.

Mae'r Awdurdod wedi symud i fodel o weithio ystwyth lle mae swyddogion yn gweithio'n bennaf gartref ac o'r Ganolfan Ddinesig.

Gellir cysylltu â swyddogion nad ydynt yn gweithio mewn swyddfa trwy ffôn symudol neu ffonau meddal sydd wedi'u gosod ar eu gliniaduron. Gall defnyddwyr gwasanaeth hefyd anfon neges e-bost PublicHealth@merthyr.gov.uk.

2.4.4 Gwasanaeth Tu Allan i Orlau

Mae'r gwasanaeth yn gweithredu yn bennaf yn ystod oriau swyddfa o Ddydd Llun i Ddydd Gwener. Fodd bynnag, mae mwy a mwy o fusnesau ar agor y tu allan i'r oriau hyn ac mae swyddogion yn cynnal arolygiadau arferol yn rheolaidd gyda'r nos ac ar benwythnosau lle mae hyn yn angenrheidiol (er enghraifft, archwiliadau rheolaidd o siopau bwyd i gludo odi yno ac ati).

Nid yw'r Awdurdod yn gweithredu gwasanaeth ffurfiol y tu allan i oriau yn benodol ar gyfer materion bwyd. Y tu allan i oriau swyddfa, mae gwasanaeth trin galwadau Llinell Bwyd:

- **01685 384489**

Mae'r gwasanaeth ffôn uchod yn cael ei staffio gan staff nad oes ganddynt unrhyw wybodaeth hylendid bwyd arbenigol, safonau bwyd na gwybodaeth rheoli clefydau heintus.

Er mwyn adeiladu gwydnwch pellach i'r system uchod, mabwysiadwyd trefniant cilyddol gydag un o'r awdurdodau lleol cyfagos, Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf lle, os na ellir cysylltu ag unrhyw un o Uwch Reolwyr perthnasol Merthyr Tudful O FEWN CYFNOD PENODOL O AMSER, YNA CYSYLLTIR Â GWASANAETH Y TU ALLAN I ORIAU Rhondda Cynon Taf sy'n gweithredu system wrth gefn ffurfiol ar gyfer lechyd yr Amgylchedd, 365 diwrnod y flwyddyn. Er bod problemau gyda'r trefniant hwn o ran awdurdodi i gymryd camau cyfreithiol, gellir ymdrin â'r rhan fwyaf o'r ceisiadau am wasanaeth a dderbynnir y tu allan i oriau heb droi at gamau ffurfiol.

2.4.5 Gofynion allanol ar y gwasanaeth

Covid – 19 Gwaith Adfer Bwyd

Arweiniodd gwaddol pandemig Covid-19 at ôl-groniad sylweddol o arolygiadau hwyr wrth i lawer o fusnesau gau am gyfnodau estynedig a chafodd Swyddogion eu dargyfeirio'n llawn i ddarparu ymateb rheng flaen i amddiffyn iechyd y cyhoedd mewn lleoliadau agored i niwed hyd at 1 Gorffennaf 2022.

Rhoddwyd gollyngiad gweinidogol i wasanaethau hylendid bwyd / safonau awdurdodau lleol i wroddi wrth y Codau Ymarfer Cyfraith Bwyd hyd at 1 Ebrill 2023 a datblygodd yr Asiantaeth Safonau Bwyd (ASB) 'Cynllun Adfer' a gynhaliwyd hyd at 31 Mawrth 2023.

Cwblhaodd y gwasanaeth gynllun Adfer yr ASB yn llwyddiannus gan sicrhau bod **yr holl** arolygiadau hylendid bwyd categori A-C yn cael eu harchwilio a'u dwyn yn ôl o fewn y fframwaith

statudol ar gyfer ymyriadau a gynlluniwyd erbyn diwedd mis Mawrth 2023. Cwblhawyd gwaith rhagweithiol ac adweithiol yn llwyddiannus hefyd, ynghyd ag ailddechrau gwaith samplu bwyd.

Er i'r gwasanaeth symud yn gyflymach na'r cerrig milltir yn y Cynllun Adfer a dechrau gwneud ffyrdd i ddelio â safleoedd â graddfa risg is eithriadol, roedd ôl-groniad sylweddol o arolygiadau hylendid bwyd Categori D ac Achosion Brys sy'n ddyledus o hyd y mae angen eu rhaglennu'n ofalus i'r cynllun ymyrraeth gwasanaeth.

Mae strategaeth tair blynedd ar waith i fynd i'r afael â'r ôl-groniad o leoliadau Categori D ac Achosion Brys a ddechreuodd yn 2023-24. Y rhesymeg dros ledaenu'r arolygiadau Categori E dros gyfnod o 3 blynedd yw bod angen integreiddio'r ôl-groniad yn raddol ac yn ofalus yn ôl i'r system er mwyn osgoi creu sawl ton brig o arolygiadau a fyddai'n rhoi galw ychwanegol ar adnoddau gwasanaeth yn y blynyddoedd presennol a'r dyfodol.

O 1 Ebrill 2023 roedd 200 o arolygiadau yn hwyr – (39 Lleoliad Categori D a 161 Categori E). Nid yw'r ffigwr hwn yn cynnwys arolygiadau Categori A- E y disgwylir yn naturiol i'w harchwilio ym mhob blwyddyn ariannol felly mae'n rhaid amsugno'r ôl-groniad i'r rhaglen arolygu naturiol fel llwyth gwaith ychwanegol. Gan nad yw'r safleoedd hyn wedi cael eu harchwilio ers tua 3-4 blynedd, mae hyn wedi creu nifer digynsail o isel o arolygiadau categori D ac Achosion Brys a ddylai fod wdi cael eu harchwilio'n naturiol y llynedd ac eleni a bydd y duedd hon yn parhau i amlygu ei hun dros y blynyddoedd nesaf nes bod y gwaith adfer wedi'i gwblhau'n llawn.

Amlinellodd cynllun y gwasanaeth bwyd ar gyfer y flwyddyn ariannol 2023-24 y byddai pob un o'r 39 safle Categori D hwyr yn cael eu harchwilio a 50 allan o 161 o'r safleoedd Categori E. Ers 1 Ebrill 2024, mae'r holl safleoedd Categori D rhagorol wedi'u harchwilio ac mae 58 safle Categori E naill ai wedi'u harchwilio neu wedi rhoi'r gorau i fasnachu gan adael 103 o arolygiadau â sgôr Categori E bellach yn hwyr, felly mae'r rhaglen adfer yn parhau ar y trywydd iawn gyda'r cynllun gwasanaeth.

Mae'r strategaeth 3 blynedd hon wedi'i chymeradwyo gan yr ASB a bydd y gwasanaeth yn parhau i ganolbwyntio ar ddefnyddio dull sy'n seiliedig ar risg i flaenoriaethu arolygiadau yn y categori risg isel hwn, gan sicrhau bod graddfeydd hylendid bwyd yn cael eu diweddarau i gynnal cyfanrwydd cynllun sgorio hylendid bwyd blaenllaw Llywodraeth Cymru.

Fodd bynnag, mae safonau cydymffurfio wedi llithro o fewn safleoedd categori E oherwydd diffyg ymyrraeth ac mae'r tîm yn dod ar draws materion fel plâu cnofilod, gwerthiannau hen fwyd ac ati, gan arwain at fwy o gamau gorfodi a bydd y safleoedd hyn yn symud i categorïau risg uwch i'w harchwilio yn y dyfodol. Mae hyn yn dangos pa mor bwysig yw bod rheolaethau rheoleiddio ar waith ac nad yw busnesau'n gallu hunanreoleiddio.

O ran safonau bwyd, mae **52** o arolygiadau â sgôr Categori C yn hwyr o ôl-groniad COVID

Rheoli a rheoli alergenau

Gall alergeddau bwyd fod yn angheuol, ac amcangyfrifir bod gan 1-2% o oedolion a 5-8% o blant alergedd bwyd, sy'n cyfrif am oddeutu 2 filiwn o bobl yn y DU. Bu sawl achos proffil uchel yn ymwneud â marwolaethau pobl ifanc yn eu harddegau ar ôl bwyta alergenau heb eu datgan. Yn

gyffredinol, canfuwyd bod cydymffurfiaeth busnes â gofynion labelu alergenau newydd yn wael. Mae darparu gwybodaeth a chymorth i fusnesau i'w helpu i gydymffurfio â'r gofynion wedi cael, ac yn parhau i gael goblygiadau adnoddau i'r gwasanaeth.

Mae pob arolygiad hefyd yn cymryd 1 awr yn hirach ar gyfartaledd i'w gwblhau oherwydd gofynion cynyddol gwaith safonau bwyd sy'n ymwneud â rheoli alergenau a sicrhau cydymffurfiaeth â deddfwriaeth newydd sy'n ymwneud â chynhyrchion sydd wedi'u pecynnu ymlaen llaw i'w gwerthu'n uniongyrchol (PPDS) o ganlyniad i gyflwyno Cyfraith Natasha ym mis Hydref 2021.

Swyddogion yn datblygu cymhwyseddau.

Mae un swyddog llawn amser a recriwtiwyd yn 2022 yn parhau i weithio tuag at statws cymhwysedd cyfraith bwyd llawn. Ar hyn o bryd mae cyfyngiadau o fewn awdurdodiad y swyddogion o ran y swyddogaethau y gallant eu cyflawni a'r gobaith yw y bydd statws cymhwysedd llawn yn cael ei gyflawni erbyn Medi 2024.

Gadawodd un swyddog profiadol, cymwys yr Awdurdod i weithio yn y sector preifat ym mis Gorffennaf 2023 ac er gwaethaf sawl rownd o hysbysebu, parhaodd y swydd yn wag rhwng Awst 2023 a Mawrth 2024. O 1 Ebrill, mae'r gwasanaeth bellach wedi llwyddo i recriwtio swyddog newydd sydd â chefnidir llygredd a bydd angen hyfforddiant a datblygiad arno dros gyfnod o ddwy flynedd i'w alluogi i ennill statws cymhwysedd llawn. Ar hyn o bryd bydd y swyddog hwnnw yn gyfyngedig iawn o ran y swyddogaethau y galla eu cyflawni.

Cadw a recriwtio staff

Er gwaethaf sawl rownd o hysbysebu, ni lwyddodd y gwasanaeth i recriwtio swyddog iechyd amgylcheddol cymwys addas yn ystod y cyfnod Awst 2023-Mawrth 2024, gan arwain at swydd wag a phwysau sylweddol yn cael eu rhoi ar y gwasanaeth i gyrraedd targedau arolygu na ellid eu cyflawni ond trwy swyddogion presennol yn gweithio oriau ychwanegol a gwerthu eu hawliau gwyliau blyneddol. Ataliwyd dros dro, waith samplu hylendid bwyd rhagweithiol a safonau ac archwiliadau iechyd a diogelwch. Mae'r swydd wag bellach wedi'i llenwi, fodd bynnag, nid oes gan y swyddog sydd newydd ei benodi y cymhwyseddau perthnasol. Bydd angen datblygu'r rhain dros gyfnod o ddwy flynedd a bydd hyn yn rhoi pwysau ychwanegol ar weddill y tîm.

Mae gwydnwch ymysg gweithlu lechyd yr Amgylchedd yn parhau i fod yn broblem fel yr amlinellir yn adroddiad Arolwg Gweithlu Iechyd yr Amgylchedd, Sefydliad Siartredig Iechyd yr Amgylchedd (CIEH).

Mae recriwtio Swyddogion Iechyd yr Amgylchedd cymwys a phrofiadol yn her sylweddol ac mae hyn yn adlewyrchu'r dirwedd bresennol ledled Cymru a Lloegr. Mae'r sefyllfa'n cael ei gwaethygu ymhellach gan y gwahaniaethu mewn cyfraddau cyflog sy'n arwain at Swyddogion yn symud o un Awdurdod Lleol i'r llall.

Yn ogystal, mae yna nifer o ffactorau ar waith sy'n cyfrannu at y gronfa o weithwyr proffesiynol

sy'n lleihau'n sylweddol ac sydd yn gyfyngedig yn lechyd yr Amgylchedd. Mae'r rhain yn cynnwys: gweithlu sy'n heneiddio, uwch swyddogion yn ymddeol, colli swyddogion i sectorau/asiantaethau eraill megis yr Asiantaeth Safonau Bwyd / lechyd Cyhoeddus Cymru / Cwmnïau Ymgynghoriaeth Preifat / secondiad i Lywodraeth Cymru. Mae pob un ohonynt yn aml yn cynnig taliadau / buddion uwch na Llywodraeth Leol.

Amlygodd adroddiad Cyfarwyddwr Diogelu'r Cyhoedd Cymru, *Adeiladu ar gyfer y Dyfodol*, bwysigrwydd hanfodol gwasanaethau Diogelu'r Cyhoedd a'u cyfraniad pwysig at lechyd y Cyhoedd. Gwnaeth yr adroddiad nifer o argymhellion a oedd yn cynnwys fod Awdurdodau Lleol a Llywodraeth Cymru yn cydnabod rôl hanfodol gwasanaethau Diogelu'r Cyhoedd / lechyd yr Amgylchedd ac ymrwymo i gynyddu'r buddsoddiad yng nghyllidebau'r gwasanaethau hynny. Mae hyn er mwyn galluogi twf mewn lefelau staffio rheng flaen i lefel fwy gwydn, gan ddefnyddio buddsoddiad cyllideb craidd neu fecanweithiau cyllid grant tymor hir. Argymhellwyd hefyd y dylid creu rhaglen ddatblygu ar gyfer gweithlu Diogelu'r Cyhoedd a ariennir i recriwtio a chadw gweithlu sydd yn meddu ar sgiliau angenrheidiol i fodloni gofynion presennol a'r dyfodol gan sefydlu a chefnogi prentisiaeth Swyddog Cydymffurfio Rheoleiddiol a ariennir yn llawn yng Nghymru.

Cynnydd mewn gweithgarwch gorfodi

Mae tystiolaeth barhaus yn dangos bod etifeddiaeth pandemig Covid-19, ynghyd â'r argyfwng costau byw parhaus yn achosi dirywiad mewn safonau cydymffurfio mewn safleoedd bwyd gyda rhai busnesau yn gweithredu mesurau arbed costau fel troi offer rheweiddio i ffwrdd dros nos, defnyddio / gwerthu bwydydd y tu hwnt i'w defnyddio erbyn dyddiadau ac ymwneud â thwyll bwyd e.e amnewid cynhyrchion, cyrchu cigoedd yn anghyfreithlon ac ati. Mae recriwtio/cadw staff hefyd yn broblem yn y sector hwn a gall hyn effeithio ar safonau hylendid bwyd o ganlyniad i staff sydd wedi'u hyfforddi'n annigonol / staff annigonol i gyflawni dyletswyddau glanhau.

Mae swyddogion yn ein Hadran yn adrodd am nifer cynyddol o leoliadau sy'n cael eu graddio 0-2 (nad ydynt yn cydymffurfio'n gyffredinol). O ganlyniad, mae cynnydd cyfatebol yn lefel y camau gorfodi sy'n cael eu cymryd.

Mae hyn yn cael effaith ar ddarparu gwasanaethau gan fod camau gorfodi yn cymryd llawer o amser oherwydd mwy o waith papur cyfreithiol, ailymweliadau lluosog i sicrhau bod camau adfer gofynnol, ar frys yn cael sylw a phresenoldeb yn y llys. Mae pob un ohonynt yn tynnu adnoddau swyddogion i ffwrdd o gynnal arolygiadau. Caiff y busnesau hyn eu hail-gategoreiddio fel risg uchel ar gyfer ymyrraeth newydd.

Yn ogystal, pan fydd busnesau'n derbyn sgôr hylendid bwyd isel, maent fel arfer yn gofyn am ymweliad ail-sgorio er mwyn ceisio gwella eu 'sgoriau ar y drysau' y mae'n rhaid iddynt eu harddangos. Bydd rhaid blaenoriaethu'r ymweliadau ail-sgorio hyn, yn unol â'r gofyniad statudol i gwblhau'r arolygiad ail-sgorio o fewn 3 mis i gyflwyno cais cyflogedig i'r Awdurdod.

Cyflwyno Cynllun Trwyddedu Gweithdrefnau Arbennig Llywodraeth Cymru

Disgwylir i'r cynllun newydd i drwyddedu ymarferwyr arbennig sy'n perfformio tatwio / tyllu / tatwio lled barhaol / aciwbigo ddod i rym ym mis Hydref 2024. Bydd hyn yn rhoi pwysau sylweddol ar ddarparu gwasanaethau yn Chwarter 3 a Chwarter 4 y flwyddyn ariannol hon a'r flwyddyn ariannol ganlynol, gan fod yn rhaid archwilio a mudo pob ymarferydd/adeilad

cofrestredig presennol i'r cynllun trwyddedu newydd dros gyfnod penodol yr amcangyfrifir ei fod yn 9 mis. Ni ddarparwyd unrhyw adnodd ychwanegol i'r Gwasanaeth ddarparu'r cynllun hwn a bydd yn rhaid ailgyfeirio unrhyw adnodd ychwanegol a gafwyd ar gyfer y gwasanaeth bwyd eleni er mwyn cyflawni'r gwaith hwn.

Menter Prydau Ysgol am Ddim Llywodraeth Cymru

Mae cyflwyno Menter Prydau Ysgol am Ddim Llywodraeth Cymru wedi arwain at gynnydd yn nifer yr ysgolion Awdurdod Lleol sydd bellach wedi symud o Gategori C i B a Chategori D i C ar gyfer sgôr risg safle archwilio hylendid bwyd. Gellir priodoli hyn i sgôr ychwanegol a roddir ar gyfer grwpiau risg uchel lle mae mwy nag 20 o brydau bwyd yn cael eu gweini i blant dan 5 oed. Adlewyrchir y mudo hwn yn **Nhabl 1** ac mae'n gosod gofynion ychwanegol ar y gwasanaeth gan fod yn rhaid cynnal arolygiadau yn amlach.

Gofynion busnes newydd

Mae nifer y busnesau bwyd cofrestedig yn amrywio oherwydd bod busnesau newydd yn agor ar gyfer masnach, busnesau presennol sy'n rhoi'r gorau i fasnachu a busnesau lle mae newid mewn perchnogaeth, rheolaeth a/neu weithgareddau bwyd.

Mae angen archwilio pob busnes bwyd newydd i asesu cydymffurfiaeth â deddfwriaeth hylendid bwyd / safonau bwyd a derbyn sgôr hylendid bwyd. Mae bob amser yn anodd rhagweld nifer y busnesau newydd a fydd yn dechrau masnachu, er y dylid nodi bod cynnydd sylweddol wedi bod yn nifer y busnesau newydd sy'n cofrestru gyda'r Cyngor yn ystod y blynyddoedd diwethaf. Mae hyn yn effeithio ar feysydd eraill o waith sydd wedi'u rhaglennu gan swyddogion hylendid bwyd a safonau bwyd.

Ar 1 Ebrill 2024, roedd **12** o fusnesau sydd newydd gofrestru yn aros am archwiliad hylendid a safonau bwyd ac mae nifer ohonynt heb ddechrau masnachu eto. Mae'r busnesau hyn yn cael eu hasesu ar sail risg gynhenid ac yn cael eu blaenoriaethu yn unol â hynny i'w harchwilio.

Yn ystod y blynyddoedd diwethaf nodwyd bod busnesau'n aml yn dechrau ac yna'n rhoi'r gorau i fasnachu o fewn cyfnod cymharol fyr. Mae hyn yn profi i fod yn wastraff adnoddau na ellir ei osgoi. Bydd y busnes fel arfer yn cael ei ailagor gan weithredwr busnes bwyd newydd a bydd angen archwiliad newydd arall. Mae'r 'argyfwng costau byw' presennol yn debygol o weld y duedd hon yn parhau wrth i'r sector busnesau bach barhau i fod yn ansefydlog.

Trefniadau Diogelu Cynllun Sgorio Hylendid Bwyd Statudol (FHRS)

Mae'r FHRS yn ymgorffori mesurau diogelu i sicrhau ei fod yn deg i fusnesau. Mae hyn yn cynnwys gweithdrefn apelio, 'hawl i ymateb' a mecanwaith ar gyfer gofyn am ailarchwiliad neu ailymweld am ail-sgorio. Ni ellir rhagweld y gwaith ychwanegol y mae'r mesurau diogelu hyn yn ei gynhyrchu flwyddyn ar ôl blwyddyn, er bod ffi yn daladwy pan ofynnir am ail-ymweliadau.

Gwell deallusrwydd

Mae gwell gwybodaeth mewn perthynas â throseddau bwyd lleol, rhanbarthol a chenedlaethol wedi cynyddu nifer y ceisiadau i weithio gydag asiantaethau partner. Unwaith eto, mae'n anodd mesur yr effaith ond gall fod yn sylweddol ac effeithio ar raglenni ymyrraeth sydd wedi'u cynllunio.

Effaith technegau diagnostig moleciwlaidd labordy newydd

Mae'r Awdurdod yn rhagweld cynnydd sylweddol yn nifer yr achosion a gadarnhawyd o bathogenau y mae angen ymchwilio iddynt oherwydd cyflwyno dulliau profi moleciwlaidd newydd mewn labordai microbiolog. Mae'r drefn brofi newydd (PCR) yn fwy sensitif na dulliau traddodiadol gan roi mwy o alw ar y gwasanaeth. Mae arwyddion eisoes o'r duedd gynyddol hon.

Ceisiadau Rhyddid Gwybodaeth a Gwybodaeth Amgylcheddol

Mae mwy o ymwybyddiaeth y cyhoedd wedi arwain at gynydd mewn ceisiadau Rhyddid Gwybodaeth a Gwybodaeth Amgylcheddol, gan roi mwy o alw ar swyddogion.

Rhaglenni trawsnewid yr ASB

Ers sawl blwyddyn, mae'r ASB wedi bod yn canolbwyntio ar raglenni i foderneiddio sut mae busnesau'n cael eu rheoleiddio. Mae'r [Rhaglen Trawsnewid Gweithredol](#) a'r [Rhaglen Sicrhau Cydymffurfiaeth Busnes](#) (ABC) yn rhoi mwy o alw ar awdurdodau lleol i lywio'r gwaith hwn. Mae mwy o geisiadau am ddata, ymgynghoriadau, ceisiadau i gymryd rhan mewn astudiaethau peilot i gyd wedi ychwanegu at bwysau ar wasanaethau hylendid / safonau bwyd sydd eisoes dan bwysau ledled Cymru, yn enwedig yn ystod cyfnod parhaus o adferiad ar ôl y pandemig.

Yr ASB yn galw am ddychwelyd data monitro perfformiad ychwanegol

Cyn Covid, cyflwynodd Awdurdodau Lleol ffurflenni monitro data diwedd blwyddyn blynyddol i'r Asiantaeth Safonau Bwyd (ASB) drwy system Rheoli Gorfodi Awdurdodau Lleol (LAEMS) a gafodd ei ffurfweddu'n benodol i gynhyrchu'r data gofynnol yn hawdd. Fodd bynnag, ers 2020, mae ffurflenni 'gwirio tymheredd' pwrpasol wedi bod yn ofynnol gan yr ASB bob chwarter sydd bellach wedi gostwng i ddychweliad bob dwy flynedd. Mae'r gwaith hwn yn gosod beichiau ychwanegol ar y gwasanaeth ac mae'n cymryd llawer iawn o amser o'i gymharu â'r system adrodd diwedd blwyddyn wreiddiol. Mae'n arbennig o broblematig ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol lle mae'n rhaid cynhyrchu dwy set wahanol o ffigyrau - ffigyrau blynyddol ar gyfer y cynllun gwasanaeth a chwe ffigwr misol i'r ASB.

Amrywiaeth ddiwylliannol ac ethnig

Yn draddodiadol, mae nifer y busnesau bwyd yn y Fwrdeistref Sirol nad Saesneg yw eu hiaith gyntaf wedi bod yn isel. Fodd bynnag, yn ystod y blynyddoedd diwethaf, bu cynnydd yn nifer y busnesau sy'n cael eu rhedeg gan weithredwyr busnesau bwyd o Ddwyrain Ewrop ac eraill. Wedi dweud hynny, mae hyn yn dal i gyfrif am ganran fach yn unig o fusnesau bwyd yn y Fwrdeistref ac mae'r effaith ar y gwasanaeth yn isel.

Mae'r gwasanaeth yn defnyddio llinell Iaith a Gwasanaeth Dehongli a Chyfieithu Cymru (WITS) i gynorthwyo â chyfathrebu os oes angen. Mae busnesau hefyd yn cael eu cyfeirio at wefan yr

Asiantaeth Safonau Bwyd www.food.gov.uk i gael pecynnau busnes Bwyd Mwy Diogel, Busnes Gwell sydd ar gael mewn gwahanol ieithoedd i leihau'r rhwystr iaith. Mae taflenni gwybodaeth amlieithog wedi'u hamgáu ag hysbysiadau, os bernir bod angen, i roi cyngor ar bwysigrwydd dogfennau cyfreithiol a gyhoeddwyd.

Lle bo angen, rhoddir ystyriaeth i gydraddoldeb ac amrywiaeth pan fydd polisïau a gweithdrefnau yn cael eu diwygio i sicrhau nad oes unrhyw wahaniaethu neu waharddiad.

Cynhyrchwyr Bwyd

Mae 5 busnes yn y Fwrdeistref sy'n cael eu dosbarthu fel gweithgynhyrchwyr o dan hen ddogfen ganllaw LAEMS. Mae hyn yn golygu llai nag 1% o fusnesau cofrestredig felly nid oes unrhyw effaith sylweddol ar y Gwasanaeth. Fodd bynnag, mae OP Chocolates, sef y prif safle gweithgynhyrchu, yn gofyn am dystysgrifau allforio am eu cynhyrchion yn rheolaidd, sy'n rhoi galwadau ychwanegol ar y gwasanaeth.

Cyfrifoldebau bwyd wedi'i fewnforio

Er bod Merthyr Tudful yn Awdurdod Lleol mewndirol, mae gan y gwasanaeth rôl bwysig i'w chwarae o hyd mewn gwiriadau diogelwch bwyd i sicrhau bod bwydydd a fewnforir yn bodloni gofynion diogelwch bwyd. Mae'r rôl hon wedi dod yn fwyfwy pwysig o ganlyniad i adael yr UE a'r oedi wrth i'r Llywodraeth gyflwyno gwiriadau ffisegol ar fwydydd wedi'u fewnforio mewn swyddi rheoli ffiniau.

Mae cyfundrefn fyd-eang newydd ar gyfer rheoli cynhyrchion bwyd a bwyd anifeiliaid a fewnforiwyd i'r DU ar ffurf Model gweithredu Targed Ffiniau (BTOM) wedi'i chyflwyno'n raddol ac mae disgwyl iddi fod yn gwbl weithredol o 30 Ebrill 2024.

Yn ystod yr archwiliad safleoedd bwyd, mae swyddogion yn ystyried tarddiad bwydydd a fewnforir. Ymchwilir i unrhyw arwyddion nad oedd bwyd yn destun rheolaethau fewnforio cywir a, lle bo angen, caiff y bwyd ei dynnu o'r gadwyn fwyd. Gall bwydydd a fewnforir hefyd gael eu harchwilio fel rhan o'n rhaglen samplu sy'n cael ei lywio gan Gynllun Monitro Cenedlaethol y DU yr Asiantaeth Safonau Bwyd sy'n amlinellu blaenoriaethau samplu ar gyfer 2024-25 yn seiliedig ar wybodaeth fyd-eang a hefyd trwy hysbysiadau gan blatfform Cyfathrebu Doethach yr Asiantaeth Safonau Bwyd.

Cynyddodd gweithgarwch gorfodi yn y maes hwn yn 2023, yn enwedig mewn perthynas â fewnforio cynhyrchion a fwriadwyd yn wreiddiol ar gyfer marchnad America ac nad ydynt yn cydymffurfio â gofynion diogelwch bwyd deddfwriaethol y DU gan eu bod yn cynnwys ychwanegion anghyfreithlon.

Ym mis Ebrill 2023, **atafaelwyd 106** potel o ddioddydd Prime sy'n cynnwys citrate tri-magnesiwm gan Swyddogion Iechyd yr Amgylchedd a'u tynnu o'r farchnad ac roedd 8 potel yn destun ildio gwirfoddol. Atafaelwyd **18** bar o siocled Prime hefyd am fethu â bodloni gofynion labelu bwyd. Codwyd tri digwyddiad gydag Asiantaeth Safonau Bwyd Cymru a'r Uned Genedlaethol Troseddau Bwyd a hysbyswyd Prif Awdurdod Melysion Mars am faterion amddiffyn brand gan fod eu bariau Galaxy yn cael eu gorgyffwrdd â lapio Prime. Fe wnaeth y gwaith adweithiol ac ymchwilio hwn ddargyfeirio tri swyddog i ffwrdd o allu cynnal archwiliadau hylendid bwyd arferol am gyfnod o bythefnos.

Yn ogystal, ym mis Gorffennaf 2023, **tynnwyd 10** bocs o Swedish Fish a fewnforiwyd yn cynnwys ychwanegyn olew mwynol gwyn heb awdurdod o'r gadwyn fwyd ym Merthyr Tudful trwy ildio gwirfoddol gan nad oedd hawl cyfreithiol i'r cynhyrchion hyn gael eu gwerthu ym marchnad y DU.

Yn seiliedig ar dueddiadau diweddar, rhagwelir y bydd y math hwn o waith yn parhau i gynyddu yn 2024/25 wrth i gynhyrchion newydd a mewnfario Americanaidd a thrydydd gwlad barhau i gael eu mewnfario'n anghyfreithlon i'r DU.

Busnesau tymhorol

Mae nifer y busnesau tymhorol yn isel ac nid yw'n achosi unrhyw anawsterau sylweddol.

2.5 Polisi Cydymffurfio a Gorfodi

Mae'r Awdurdod wedi mabwysiadu Polisi Cydymffurfio a Gorfodi yn ffurfiol⁵. Roedd y polisi yn destun adolygiad 5 mlynedd yn unol â gofynion Deddf Gorfodi Rheoleiddiol a Sanctiynau 2008 ac fe'i cymeradwywyd gan y Cyngor ym mis Mawrth 2019. Disgwylir i'r adolygiad nesaf yn y flwyddyn ariannol hon (2024).

Wrth ddod i unrhyw benderfyniadau gorfodi, rhoddir ystyriaeth i'r ffactorau canlynol:

- ❖ Difrifoldeb y drosedd
- ❖ Hanes y busnes yn y gorffennol
- ❖ Hyder mewn rheoli
- ❖ Canlyniadau diffyg cydymffurfio
- ❖ Effeithiolrwydd tebygol amrywiol opsiynau gorfodi
- ❖ Agwedd y gweithredwr/perchennog

Mae'r Polisi yn adlewyrchu egwyddorion cymesuredd, targedu, cysondeb, tryloywder ac atebolrwydd. Mae'r polisi yn nodi ein dull presennol o orfodi'r gyfraith ac mae'n seiliedig ar yr egwyddorion a ddyfernir gan y Cod Rheoleiddwyr⁶ ac yn ystyried canllawiau cyfredol y llywodraeth. Mae'r polisi ar gael ar wefan yr Awdurdod Lleol a gellir cael copi caled drwy gysylltu â Rheolwr Iechyd yr Amgylchedd, Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful, Adran Iechyd yr Amgylchedd, Y Ganolfan Ddinesig, Stryd y Castell, Merthyr Tudful, CF47 8AN.

⁵ [Polisi Cydymffurfio a Gorfodi 2019 \(merthyr.gov.uk\)](https://merthyr.gov.uk)

⁶ [Cod Rheoleiddwyr \(publishing.service.gov.uk\)](https://publishing.service.gov.uk)

3. Cyflenwi Gwasanaeth

3.1 Ymyriadau Hylendid Bwyd / Safonau

Mae'r Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd (Cymru) yn caniatáu dull hyblyg o orfodi'r gyfraith bwyd lle gall Awdurdodau Lleol ddefnyddio ystod o ymyriadau i fonitro, cefnogi a chynyddu cydymffurfiaeth busnesau. Polisi Gwasanaeth Bwyd Merthyr Tudful yw sicrhau bod pob busnes bwyd yn y Fwrdeistref yn derbyn ymyriadau yn unol â Chod Ymarfer Cyfraith Bwyd (Cymru) a'r Canllawiau Ymarfer.

3.1.1 Hylendid Bwyd

Mae ymyriadau yn cynnwys rheolaethau swyddogol ac answyddogol:

Rheolaethau Swyddogol

- Arolygiadau
- Monitro
- Gwyliadwriaeth
- Dilysu
- Archwiliad
- Samplu lle mae dadansoddiad i'w wneud gan labordy swyddogol

Rheolaethau Answyddogol

- Addysg, cyngor a hyfforddiant
- Gwybodaeth a chasglu gwybodaeth (gan gynnwys samplu lle na fydd labordy swyddogol yn cynnal y dadansoddiad neu'r archwiliad).

Cymhwysir ymyriadau ar ddull seiliedig ar risg fel y gellir cyfeirio rheoleiddio mwy dwys at y busnesau bwyd hynny sy'n achosi'r risg fwyaf i iechyd y cyhoedd.

Mae pandemig COVID-19 wedi arwain at ôl-groniad sylweddol o ymyriadau hwyr ac eleni mae ymyriadau cynlluniau gwasanaeth unwaith eto yn ystyried cynllun adfer 3 blynedd yr Awdurdodau i fynd i'r afael â'r arolygiadau hwyr ar gyfer hylendid bwyd Categori E ac ymyriadau safonau bwyd Categori C.

Roedd Cynllun Adfer yr Asiantaeth Safonau Bwyd yn rhedeg tan 31 Mawrth 2023 ac erbyn hyn mae disgwyl i awdurdodau lleol ddychwelyd i gydymffurfio â'r amleddau hylendid bwyd ac ymyriad safonau a ragnodir yn y Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd. Mae'r ASB wedi cydnabod bod pob Awdurdod Lleol mewn gwahanol sefyllfaoedd a bod nifer o leoliadau heb dderbyn ymyrraeth.

Mae'r Cod Ymarfer yn ei gwneud yn ofynnol bod safle â sgôr risg uchaf yn destun archwiliad llawn neu rannol. Mae'r gwasanaeth wedi ymrwymo i gynnal archwiliadau llawn yn ein safleoedd risg uchaf sy'n cael eu categorioedd fel A neu B ar gyfnodau a bennir yn y Cod.

Mae cyfle i'r gwasanaeth newid rhwng un neu fwy o ymyriadau sy'n cynnwys rheolaethau swyddogol mewn safleoedd categori C os bernir bod y safle'n cydymffurfio'n fras, yn hytrach na

chynnal archwiliad llawn neu rannol. Mae'n profiad wedi dangos fod busnesau yn yr hinsawdd economaidd presennol yn gynyddol barod i dorri corneli neu ymestyn allan i farchnadoedd neu brosesau newydd i gael dau ben llinyn ynghyd. Credwn fod diffygion hylendid bwyd yn fwy tebygol o gael eu nodi o ganlyniad i archwiliad trylwyr a byddwn yn parhau i ddefnyddio archwiliad llawn neu rannol fel ein dull o ymyrryd dewisol yn y safleoedd hyn. Mae cynnal archwiliadau llawn neu rannol o fusnesau Categori C hefyd yn golygu na fydd yr egwyl rhwng dyfarnu sgôr hylendid bwyd yn fwy na 18 mis. Gall gadael cyfnodau hir rhwng graddfeydd ail-sgorio danseilio'r cynllun sgorio hylendid bwyd statudol.

Gall safleoedd Categori D fod yn destun ymyriadau, sy'n amrywio rhwng ymyriadau sy'n rheolaethau swyddogol ac answyddogol. Ar hyn o bryd mae gan y tîm bolisi o gynnal rheolaethau swyddogol mewn busnesau â sgôr D.

Gall safleoedd Categori E fod yn destun strategaeth orfodi amgen allai gynnwys defnyddio holiaduron / arolygon / arolygiadau ar sail prosiect / ymweliadau casglu gwybodaeth. Fodd bynnag, byddwn yn cynnal arolygiad:

- ❖ pan fyddant yn destun cwyn.
- ❖ Pan ddown yn ymwybodol o newid sylweddol yn natur y busnes, sy'n debygol o newid y sgôr risg e.e. trwy geisiadau cynllunio, gwybodaeth leol, ceisiadau am gyngor gan y perchennog
- ❖ Byddwn yn nodi ac yn targedu grwpiau penodol o safleoedd ar gyfer mentrau diogelwch bwyd.
- ❖ Byddwn yn cysylltu â phob safle risg isel o leiaf unwaith bob 3 blynedd i ganfod eu statws.

Oherwydd yr ôl-groniad presennol o arolygiadau categori E, bydd cymysgedd o ddulliau yn cael eu cymryd yn ddibynnol ar risg ac mewn modd sy'n 'gwastadu'r brig yn effeithiol. Mae'r ôl-groniad yn cael ei reoli dros gyfnod o dair blynedd yn rhedeg rhwng 2023 a 2026, gyda'r nod o allu ail-alinio'n llawn â'r Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd erbyn 1 Ebrill 2026.

Proffil Sefydliad

Mae Tabl 1 isod yn darparu proffil o nifer yr adeiladau ym mhob categori sgorio risg hylendid bwyd yn y Fwrdeistref. Mae'r tabl yn dangos, ers pandemig COVID-19, bod nifer y safleoedd Hylendid Categori A a B wedi cynyddu. Mae'r proffil Categori A wedi codi o 0 yn 2021/22 ac mae wedi aros yn gyson uwch yn ystod y tair blynedd ariannol ddiwethaf. Fodd bynnag, mae'r cynnydd mwyaf nodedig wedi digwydd o fewn graddfa risg Categori B ers 2022/23. Mae hefyd yn nodi bod y gwasanaeth wedi lleihau nifer y busnesau heb eu graddio yn y ddwy flynedd ariannol ddiwethaf.

Tabl 1 – Proffil safleoedd ymhob categori sgorio risg hylendid bwyd

CATEGORI	Nifer y Safleoedd 2021/2022	Nifer y safleoedd 2022/2023	Nifer y safleoedd 2023/24	Nifer y Safleoedd 2024/2025
Sgôr risg A	0	3	3	3
Sgôr risg B	26	25	43	35
Sgôr risg C	269	246	227	243
Sgôr risg D	66	67	65	56
Sgôr risg E	197	222	237	229
Dim cyfradd	48	40	14	18

Mae safleoedd sy'n destun arolygiadau ac ymyriadau bwyd yn cael eu cyfrifol yn ôl risg. Mae'r sgôr risg yn cael ei wneud yn unol ag Atodiad 1 Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd Cymru (Gorffennaf 2021.) Mae amlder yr archwiliad/ymyrraeth yn cael ei bennu gan y sgôr risg fel yr amlinellir yn **Nhabl 2** isod. Gall amlder yr arolygiad amrywio o unwaith bob 6 mis, os yw'r safle'n gategori A, i unwaith bob 3 blynedd ar gyfer Categori E. Mae'r isafswm amlder y dylai busnes bwyd dderbyn ymyrraeth yn unol â'r Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd wedi'i nodi isod:

Tabl 2 – Isafswm amlder ymyrraeth hylendid bwyd

Categori	Amledd Ymyrraeth
A	O leiaf bob 6 mis
B	O leiaf bob 12 mis
C	O leiaf bob 18 mis
D	O leiaf bob dwy flynedd
E	O leiaf bob 3 blynedd

Mae'r gronfa ddata yn cael ei diweddarau i adlewyrchu unrhyw newidiadau i fusnesau presennol, busnesau newydd sydd wedi dechrau masnachu a busnesau sydd wedi rhoi'r gorau i fasnachu. Bydd busnesau newydd yn derbyn ymweliad a'u graddio mewn perygl yn unol â Chod Ymarfer Cyfraith Bwyd Cymru.

Nod y gwasanaeth bwyd yw cynnal rhaglen o arolygiadau **dyladwy wedi'u cynllunio** ac ymyriadau safleoedd bwyd ar gyfer 2024/25 yn unol â gofyniad Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd, gan ddefnyddio'r hyblygrwydd sydd wedi'i gynnwys yn y Cod fel yr amlinellir yn **Nhabl 3**.

Tabl 3 Crynodeb o'r Rhaglen Waith ar gyfer arolygiadau hylendid bwyd ar gyfer 2024/25 yn seiliedig ar risg, dyddiadau cyflwyno arolygiadau a chynnwys arolygiadau hwyr a gynhyrchir gan bandemig COVID-19

Categori Risg	Nifer Arolygiadau Dyledus / Hwyr	Dim Ymyriadau / arolygiadau wedi'u cynllunio	Math o ymweliad
A	3	6	Arolygiad llawn
B	34	34	Arolygiad llawn
C	131	131	Arolygiad llawn
D	13	13	Arolygiad llawn
E (dykedus)	32	32	AES / arolygiad llawn yn dibynnu ar risg /
E (yn hwyr)	103	52	AES / Arolygiad llawn yn dibynnu ar risg
Safleoedd newydd (gan gynnwys heb eu hardrethu)	18 Ar ddechrau'r flwyddyn	90	Arolygiad llawn
Ymweliadau â phob categori	Tua 70	70	Rheolaeth swyddogol-ymweliad gwirio / monitro i wirio cydymffurfiaeth
Sgôr y gofynnir amdano o dan yr FHRS	Tua 20	20	Arolygiad llawn
Cyfanswm	334	448	

3.1.2 Safonau Bwyd

Tabl 4 Proffil Sefydliadau

CATEGORI	Nifer y Safleoedd 2021/2022	Nifer y safleoedd 2022/2023	Nifer y safleoedd 2023/24	Nifer y Safleoedd 2024/25
Sgôr risg A	0	0	0	0
Sgôr risg B	27	29	39	42
Sgôr risg C	446	498	539	526
Dim cyfradd	*	*	*	17
Y tu allan i'r rhaglen	2	2	2	2

- Ffigyrau ddim ar gael

Tabl 5 Crynodeb o'r Rhaglen Waith ar gyfer arolygiadau safonau bwyd ar gyfer 2024/25 yn seiliedig ar risg, dyddiadau cyflwyno arolygiadau a chynnwys arolygiadau hwyr a gynhyrchir gan bandemig COVID-19

Categori Risg	Nifer yr archwiliadau ddyledus / hwyr yn	Dim ymweliadau wedi'u cynllunio	Math o ymweliad
A	0	0	Amh
B (dyledus)	8	8	Arolygiad llawn
C	56	56	Arolygiad llawn / archwiliad rhannol
C (yn hwyr)	52	52	Arolygiad llawn
Dim cyfradd	17	17	Arolygiad llawn
Cyfanswm	133	133	

Tabl 6 – Safonau bwyd Amllder ymyrraeth sylfaenol

Categori	Amledd Ymyrraeth
A	O leiaf bob 12 mis
B	O leiaf bob 24 mis
C	Strategaeth neu ymyrraeth orfodi amgen bob 5 mlynedd

Yn draddodiadol, mae Safonau Masnach wedi gorfodi deddfwriaeth safonau bwyd gan gynnwys cyfansoddiad, honiadau labelu, alergenau, halogiad cemegol, safonau cyfansoddiadol, ychwanegion cynhwysion a bwydydd a addaswyd yn enetig a chynnyrch sy'n dod i gysylltiad â bwyd fel plastigau. Fodd bynnag, trosglwyddwyd y swyddogaeth i Wasanaeth Iechyd yr Amgylchedd yn 2014 fel rhan o agenda effeithlonrwydd heb unrhyw adnodd ychwanegol o ran cyllid na phersonél.

O ganlyniad, mae amllder ymyriadau safonau bwyd, ym mhob un ond rhai achosion, yn dilyn y sgôr hylendid bwyd a roddwyd gan y bydd hyn fel arfer yn fwy aml nag archwiliad safonau wedi'i drefnu. Bydd hyn yn sicrhau mai dim ond un ymweliad sy'n cael ei gynnal lle cynhelir archwiliadau hylendid a safonau ar yr un pryd. Mae canlyniadau ein harolwg cwsmeriaid yn dangos bod busnesau'n gwerthfawrogi ymweliadau gorfodi ac eisiau cydlynu swyddogaethau'r Cyngor i leihau'r baich ar eu busnes. Pan fo ymweliad safonau yn ddyledus cyn yr hylendid (mae hwn fel arfer yn nifer fach iawn) bydd hyn naill ai'n cael ei gynnal ar wahân neu bydd yr archwiliad hylendid yn cael ei gyflwyno fel bod yr arolygiadau'n cael eu cynnal ar yr un pryd. Mae ymweliadau safonau yn dod yn naturiol i'w harchwilio a bydd y gofyniad i ddychwelyd i'r amleddau ymyrryd a nodir yn y Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd yn parhau i fod yn fater sylweddol yn 2024-25 fel yr oedd yn y

flwyddyn ariannol flaenorol oherwydd ôl-groniad arolygiadau Hylendid Categori E sydd hefyd yn Categori C ar gyfer safonau.

Mae effaith deddfwriaeth sy'n ymwneud â gofynion labelu ar gyfer bwydydd sydd wedi'u pecynnu ymlaen llaw i'w gwerthu'n uniongyrchol (PPDS) a'r gofynion sy'n ymwneud â rheoli alergenau fel rhan o system rheoli hylendid bwyd wedi arwain at gynnydd sylweddol yn ystod arolygiadau.

Mae un safle a gymeradwyir gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd, sef lladd-dy mawr a gwaith torri, lle mae hylendid bwyd yn gyfrifoldeb yr ASB ond mae safonau a labelu yn cael eu gorfodi gan dîm iechyd cyhoeddus yr awdurdod lleol.

3.1.3 Busnesau Newydd

Bydd y gwasanaeth yn parhau i nodi'n rhagweithiol fusnesau newydd trwy amrywiaeth o ddulliau h.y. trefniadau arferol gydag adrannau mewnol eraill yr Awdurdod Lleol megis Adfywio Grant Economaidd, Cynllunio, Ardrethi Busnes, Trwyddedu, Safonau Masnach a Gwasanaethau Amgylcheddol, yn ogystal â gwybodaeth leol trwy wiliadwriaeth ar wefannau cyfryngau cymdeithasol.

Cofnodir pob busnes newydd ar y safle newydd a rennir a chronfeydd data Tascomi. Cyn gynted ag y bydd busnes newydd neu newid perchnogaeth yn cael ei nodi, anfonir dolen i weithredwyr busnes bwyd newydd i ffurflen gofrestru safleoedd bwyd ar-lein yr Asiantaeth Safonau Bwyd (neu gopi papur os nad oes ganddynt fynediad i'r rhynggrwyd), holiadur gorfodi diogelwch bwyd a gwybodaeth am y Cynllun Sgorio Hylendid Bwyd fel mater o drefn.

Unwaith y derbynnir ffurflen gofrestru / holiadur busnes newydd, mae'r busnes yn cael ei raddio yn seiliedig ar risg gynhenid canfyddedig gan ddefnyddio system sgorio coch/ambr / gwyrdd (RAG) sy'n categoreiddio'r busnes yn effeithiol fel risg uchel, canolig neu isel ar gyfer blaenoriaethu archwiliadau hylendid / safonau.

Mae'n amhosibl rhagweld faint o fusnesau newydd fydd yn agor neu'n newid perchnogaeth ond yn seiliedig ar ddata hanesyddol mae'r tîm fel arfer yn arolygu tua **80 - 90** o fusnesau bwyd newydd bob blwyddyn.

Mae'n werth nodi hefyd bod llawer o'r busnesau newydd yn methu o fewn eu blwyddyn gyntaf o fasnachu ac mae hyn wedi bod yn digwydd yn gyson ers mis Mawrth 2020. Mae hyn wedi cael effaith ar y rhaglen arolygu ac nid yw'r gwaith hwn yn cael ei adlewyrchu yn ein ffigurau adroddadwy cyffredinol. Mae safleoedd symudol yn parhau i gyflwyno problem benodol. Mae'r gwasanaeth yn gwneud llawer o fuddsoddiad yn y busnesau hyn ond nid yw hyn yn cael ei adlewyrchu yn ystadegau diwedd y flwyddyn gan fod llawer yn rhoi'r gorau i fasnachu ar ôl ychydig fisoedd.

Mae'r Canllawiau Ymarfer Cyfraith Bwyd (Cymru) yn nodi y dylai pob busnes bwyd newydd gael archwiliad o fewn 28 diwrnod ar ôl agor neu gofrestru. Mae trosiant y safle yn golygu bod hyn yn parhau i fod yn her i'w chyflawni. Mae'r Canllawiau Ymarfer Cyfraith Bwyd yn nodi, "lle credir bod y sefydliad yn ymgymryd â gweithgareddau bwyd risg uchel, dylai'r Awdurdod gynnal arolygiad cychwynnol o fewn 28 diwrnod o gychwyn gweithrediadau". Mae hyblygrwydd hefyd o gwmpas yr amserlen 28 diwrnod o fewn y cod i sicrhau nad yw safleoedd risg is yn cael eu harchwilio ar

draul safleoedd risg uwch. Mae hyn yn sicrhau ein bod yn targedu ein hadnoddau mewn lleoliadau sy'n cyflwyno'r risg fwyaf i iechyd y cyhoedd.

Bydd y gwasanaeth yn parhau i gynnal asesiadau risg uchaf desg o fusnesau newydd, RAG yn eu graddio ac yn blaenoriaethu arolygiadau ar sail y wybodaeth a ddarperir ar y ffurflen gofrestru safle fwyd, holiadur gorfodi diogelwch bwyd a/neu wybodaeth leol, gyda'r rhai a allai achosi'r risg fwyaf i iechyd y cyhoedd gael eu harchwilio gyntaf.

Nod y gwasanaeth yw archwilio'r safleoedd hyn o fewn yr amserlenni canlynol, gan ddefnyddio'r hyblygrwydd sydd wedi'i gynnwys yn y Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd:

Coch – risg uchel - 28 diwrnod

Amren – risg ganolig - 2 fis

Gwyrdd - risg isel - 3 mis

3.1.4 Ailymweld

Mae ailymweld yn rhan hanfodol o unrhyw raglen ymyrraeth effeithiol ac mae'r gwasanaeth wedi mabwysiadu Polisi Paneli Arbenigol Diogelwch Bwyd Cymru Gyfan ar gynnal ailymweliadau.

- **Hylendid Bwyd** - Bydd ailymweld ac unrhyw gamau dilynol priodol yn cael eu cynnal ym mhob safle Categori A a B a phob safle y canfyddir nad yw'n cydymffurfio'n fras â'r Cynllun Sgorio Hylendid Bwyd. Bydd amseru'r ail-ymweld yn dibynnu ar natur y toriadau diogelwch bwyd a nodwyd ac yn unol â'r polisi ailedrych arno. Yn ogystal, o ganlyniad i gynnal archwiliad penodol ar safle 3 gradd, sefydlodd y gwasanaeth fod busnesau â methiannau rheoli diogelwch bwyd na chawsant eu hailystyried yn tueddu i beidio â chyflawni'r gwelliannau gofynnol a gostwng i sgôr is nad oedd yn cydymffurfio'n gyffredinol ar yr arolygiad nesaf a drefnwyd. Felly, bydd swyddogion yn arfer disgresiwn ac ailedrych ar rai safleoedd yr ystyrir eu bod yn cydymffurfio'n eang er mwyn lliniaru peidio â chydymffurfio / sgoriau hylendid bwyd gwael yn y dyfodol sy'n cael eu dyfarnu. Lle bo angen, gellir cynnal ymweliadau gorfodi pellach, ynghyd â chatau cyfreithiol mewn rhai achosion.

Mae'n anodd rhoi union nifer yr ailymweliadau ond mae data hanesyddol yn ein galluogi i ragweld y bydd angen tua **70 - 80** o ailymweliadau hylendid bwyd. Cofnodwyd **72** o ailymweliadau ar Tascomi fel pe baent wedi'u gwneud yn 2023/24.

- **Safonau Bwyd** - O ran hylendid bwyd lle nodir achosion sylweddol o dorri deddfwriaeth safonau bwyd ar ailymweliadau, bydd camau gorfodi dilynol yn cael eu cymryd yn unol â'r polisi ailedrych arno. **Cofnodwyd** bod 6 o ailymweliadau safonau bwyd yn cael eu cynnal yn 2023-24 ond credir nad yw'r ffigurau hyn yn cael eu hadrodd yn ddigonol ar system Tascomi gan fod nifer yr ailymweliadau yn debygol o fod yn llawer uwch.

3.1.5 Gwaith Prosiect Penodol

Yn ystod y flwyddyn ariannol hon, mae'r gwasanaeth yn bwriadu ymgymryd â'r gwaith prosiect canlynol:

- Cymryd rhan mewn prosiectau samplu microbiolegol perthnasol y cytunwyd arnynt drwy Fforwm Microbiolegol Bwyd Cymru
- Cymryd rhan mewn gwaith prosiect samplu safonau bwyd fel y cytunwyd arno gan Grŵp Safonau Bwyd Morgannwg
- Parhau i hyrwyddo gwybodaeth am ddeddfwriaeth wedi'i becynnu ymlaen llaw i'w werthu'n uniongyrchol (PPDS)
- Ymgymryd â phrosiect â ffocws mewn perthynas â rheoli croeshalogi alergenau bwyd mewn safleoedd arlwy, adnoddau sy'n caniatáu

3.1.6 Prosesau arbenigol

Safleoedd cymeradwy - Dim ond swyddogion sy'n gwbl gymwys ac awdurdodedig i gynnal archwiliadau o safleoedd cymeradwy sy'n cael cynnal yr arolygiadau hyn. Mae gan y Fwrdeistref Sirol ddwy storfa oer, annibynnol sy'n ymgymryd â gweithrediadau risg isel.

Mae nifer o fusnesau, yn enwedig siopau cigydd yn defnyddio peiriannau pacio gwactod a dim ond swyddogion sydd â'r cymwyseddau angenrheidiol fydd yn archwilio'r safleoedd hyn.

Cwblhaodd swyddogion hyfforddiant gloywi *sous vide* yn chwarter cyntaf 2023/24, ond nid yw'r gwasanaeth ar hyn o bryd yn ymwybodol o unrhyw fusnes sy'n defnyddio'r dull hwn o goginio.

Os bydd unrhyw fusnes newydd yn ymgymryd â phroses arbenigol nad oes gan Swyddogion y cymwysedd/profiad perthnasol ynddi, yna mae trefniadau trawsffiniol anffurfiol y cytunwyd arnynt trwy Grŵp Bwyd Rhanbarthol De Ddwyrain Cymru ar waith i geisio arbenigedd swyddog mewn Awdurdod Lleol arall.

Mae cofrestr arbenigedd yn cael ei datblygu ar hyn o bryd gan Grŵp Penaethiaid Iechyd yr Amgylchedd Cymru, y gellir ei defnyddio hefyd i gael gafael ar arbenigedd / ennill profiad ymarferol mewn gweithgynhyrchu penodol / safleoedd cymeradwy/archwiliadau prosesau cymhleth.

3.1.7 Cynllun Sgorio Hylendid Bwyd

Mae'r gwasanaeth wedi ymrwymo i'r Cynllun Sgorio Hylendid Bwyd (FHRS) sy'n ceisio hyrwyddo dewis defnyddwyr.

Cafwyd **1** apêl gan y gwasanaeth yn erbyn y sgoriau hylendid a ddyfarnwyd yn 2023/24

Mae'r cynllun wedi arwain at gynnydd mewn llwyth gwaith o ganlyniad i geisiadau am sgoriau ail-raddio.

Derbyniwyd **16** o geisiadau ail-raddio yn 2023/24 mae hyn yn ostyngiad o gymharu â ffigyrau'r llynedd.

Er mwyn cadw hygrededd mae hefyd angen plismona'r cynllun i sicrhau bod graddfeydd yn cael eu harddangos yn gywir. Yn 2023/24, cyflwynwyd cyfanswm o **6** hysbysiad cosb benodedig am naill ai fethiant i arddangos sgôr hylendid bwyd ddilys / amlwg neu am fethu â chael y datganiad dwyieithog cywir ar ddeunydd hyrwyddo.

3.2 Cwynion Bwyd

Mae ymchwilio i gwynion bwyd yn rhan bwysig o Wasanaeth Bwyd Iechyd yr Amgylchedd. Polisi'r gwasanaeth yw ymchwilio i bob cwyn bwyd sy'n ymwneud â bwyd anaddas neu afiach sy'n cael ei werthu a'i gynhyrchu yn yr ardal sy'n cael eu dwyn i'w sylw. Mae cwynion ynghylch labelu a chyfansoddiad bwyd hefyd yn cael eu hymchwilio ynghyd â chwynion am amodau anfoddhaol mewn safleoedd bwyd.

Mae cwynion yn cael eu hymchwilio iddynt yn unol â'r weithdrefn Cwynion Bwyd a'r Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd (Cymru). Yn ymarferol, mae hyn yn golygu y bydd pob cwyn bwyd yn cael eu hasesu gan swyddog ar ôl eu derbyn a'r camau gweithredu mwyaf priodol yn cael eu penderfynu. Yn gyffredinol, derbynnir cwynion gan y gwasanaeth gan aelodau'r cyhoedd neu drwy wasanaeth atgyfeirio cwynion Llywodraeth Leol yr Asiantaeth Safonau Bwyd ar-lein. Cofnodir manylion ceisiadau am wasanaethau ar Gronfa Ddata TASCOMI.

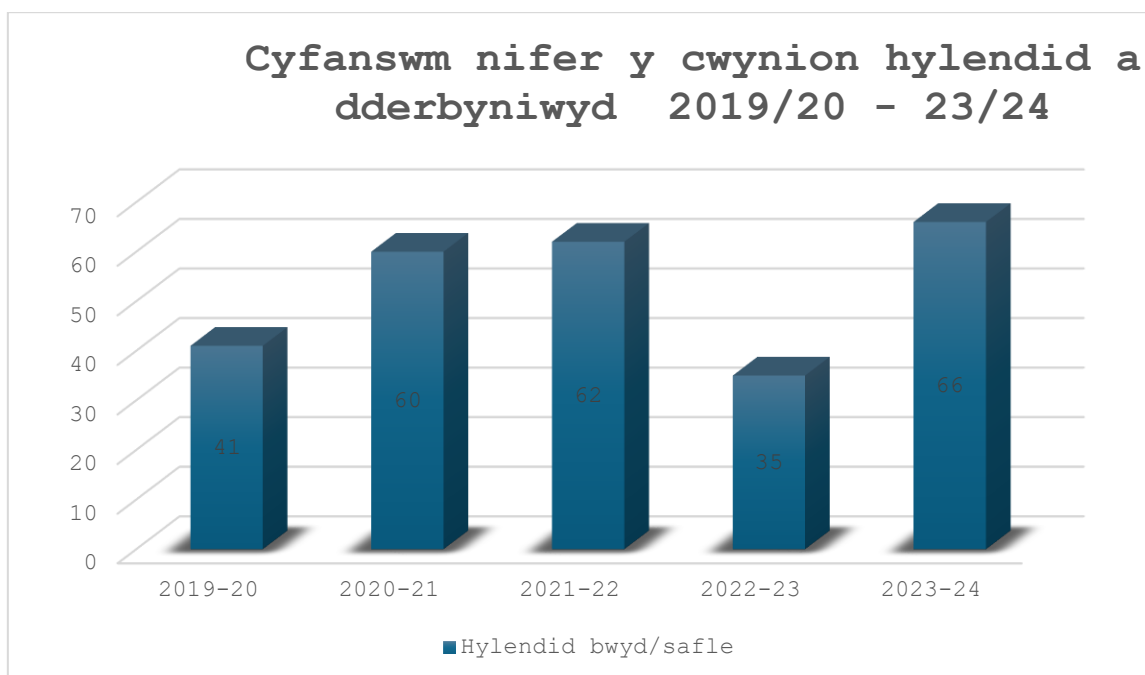
Mewn amgylchiadau pan gafodd y bwyd, sy'n destun cwyn, ei gynhyrchu y tu allan i'r Fwrdeistref Sirol, cyfeirir manylion y gŵyn hefyd at y Ffynhonnell, Cartref a/neu Awdurdod Cychwynnol. Pan fydd un o drigolion y Fwrdeistref wedi prynu bwyd mewn ardal awdurdod lleol arall, cesglir y bwyd a'i gyfeirio at yr Awdurdod Lleol priodol ar gyfer ymchwiliad.

Gall ymchwilio i gwynion hefyd olygu dadansoddiad microbiolegol neu gemegol sy'n cael ei wneud ac mae goblygiadau ariannol i'r gwasanaeth.

Rydym yn gweithredu fel awdurdod cartref i un gwneuthurwr yn yr ardal ac felly rydym yn ymchwilio i gwynion sy'n codi o'r lleoliad hwn.

Yn gyffredinol, mae cwynion wedi aros yn gyson dros y blynyddoedd diwethaf fel y dangosir yn y graff isod, fodd bynnag, cafwyd gostyngiad anesboniadwy nodedig yn nifer y cwynion a dderbyniwyd yn 2022/23 Mae'r graff yn dangos ei bod yn anodd iawn rhagweld union nifer y cwynion a ddaw i law yn 2024/2025 ac o ganlyniad yr union lefel o adnoddau y bydd eu hangen.

Ar dueddiadau'r blynyddoedd blaenorol amcangyfrifir bod tua **65** cwyn yn debygol o gael eu derbyn yn 2024/25.

Yn ystod 2023/24 derbyniwyd cyfanswm o **66** o gwynion hylendid bwyd, **36** yn ymwneud â bwyd a **30** yn ymwneud â hylendid lleoliadau. Derbyniwyd **12** cwyn arall am faterion safonau bwyd. Ymchwiliwyd i'r holl gwynion hyn a chymerwyd camau gorfodi yn unol â pholisi gorfodi diogelwch bwyd yr ALLau.

Yr adnoddau Amcangyfrifedig sydd eu hangen i ddarparu'r gwasanaeth hwn yw 0.2 F.T.E

3.3 Egwyddor yr Awdurdod Cartref/Cynllun Prif Awdurdod

3.3.1 Egwyddor yr Awdurdod Cartref

Mae Egwyddor yr Awdurdod Cartref yn berthnasol i fusnesau sydd â'u sylfaen 'gwneud penderfyniadau' yn y Fwrdeistref ac y mae eu penderfyniadau yn cael effaith genedlaethol neu ryngwladol. Mae'r egwyddor yn darparu mecanwaith ar gyfer cyswllt effeithiol rhwng Awdurdodau â busnesau aml-safle a pholisi Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yw gweithredu Egwyddor yr Awdurdod Cartref yn unol â'r canllawiau a gyhoeddwyd. Nid oes gan yr Awdurdod Lleol unrhyw drefniadau ffurfiol gyda'r gwneuthurwyr sydd wedi'u lleoli yn y Fwrdeistref fodd bynnag, mae'n gweithredu'n anffurfiol fel awdurdod cartref ar gyfer 1 gwneuthurwr mawr.

Yn ogystal, bydd y gwasanaeth yn:-

- Rhoi cyngor i holl fusnesau'r Awdurdod Cartref ar faterion sy'n ymwneud â bwyd, naill ai pan ofynnir amdano, neu mewn ymateb i atgyfeiriad gan Awdurdod Lleol arall.

- Rhoi sylw i unrhyw wybodaeth neu gyngor a gafodd o ganlyniad i gysylltu â'r cartref a/neu'r Awdurdodau lle y'u tarddwyd
- Ar ôl cychwyn cyswllt ag unrhyw gartref a/neu Awdurdod Tarddiad, hysbysu'r Awdurdod hwnnw o'r canlyniad.

3.3.2 Cynllun Prif Awdurdod

Mae Prif Awdurdod yn galluogi busnesau i gael cyngor cyson ar gydymffurfio â rheoleiddio gan awdurdodau lleol. Gall y Prif Awdurdod gyfarwyddo yn erbyn camau gorfodi os yw'n anghyson â'r cyngor sicr a roddir. Mae'r cynllun yn statudol ac fe'i sefydlwyd gan Ddeddf Rheoleiddio a Gorfodi a Sancsiynau 2008. Bydd y gwasanaeth yn:

- Ymgynghori â'r Prif Awdurdod lle mae gan y gwasanaeth bryderon ynghylch cydymffurfio â busnes aml-safle sy'n gweithredu yn y Fwrdeistref.
- Rhoi sylw i unrhyw gyngor neu gynllun arolygu a gyhoeddir gan Brif Awdurdod.
- Rhoi gwybod i'r Prif Awdurdod am unrhyw gamau gorfodi arfaethedig.

Nid oes gan y Gwasanaeth berthynas Prif Awdurdod ag unrhyw fusnes ym Merthyr Tudful, fodd bynnag, gan fod nifer cynyddol o fusnesau Cenedlaethol yn ceisio datblygu partneriaethau'r Prif Awdurdod gydag Awdurdodau Lleol yng Nghymru, mae hwn yn faes o'r gwasanaeth y byddem yn ceisio ei ddatblygu, pan fydd adnoddau'n caniatáu.

3.4 Cyngor Busnes

Cynigir cyngor busnes i bob busnes ar adeg cyswllt ac mae'r gwasanaeth hwn yn parhau i fod yn rhad ac am ddim.

Yn ogystal, ein nod yw cynorthwyo busnesau lle bynnag y bo modd drwy ddarparu cyngor diogelwch bwyd a ledaenir trwy amrywiaeth o sianeli, megis:

- ❖ Ar ôl derbyn ffurflen gofrestru lleoliad bwyd
- Cyngor a ddarperir fel rhan o'r broses ymyrryd;
- Mae amrywiaeth o daflenni gwybodaeth ar gael mewn gwahanol ieithoedd;
- Darparu hyfforddiant a seminarau yn amodol ar gyllid allanol.
- Cymryd rhan mewn digwyddiadau cenedlaethol, fel Wythnos Genedlaethol Diogelwch Bwyd;
- Rhoi cyngor i drefnwyr digwyddiadau;
- Cyngor mewn ymateb i geisiadau cynllunio / ESAG ac ar ôl derbyn Hysbysiadau Digwyddiadau Dros Dro lle bo hynny'n berthnasol;
- Pan gyhoeddir deddfwriaeth neu ganllawiau newydd, darperir gwybodaeth drwy'r dull mwyaf effeithiol o dargedu grwpiau priodol e.e. post shot, gweithdai/seminarau/postiadau cyfryngau cymdeithasol
- Sesiynau hyfforddi pwrpasol ar gyfer busnesau sy'n destun cyllid allanol e.e. grant gwella bwyd a diod canol y dref.
- Hyfforddiant pwrpasol lle y mae arolygiadau wedi datgelu bod busnesau'n cael trafferth deall a bodloni gofynion cyfreithiol penodol e.e. rheoli alergenau neu fusnesau sydd â sgôr FHRS gwael

- Defnydd o wefan y Cyngor a'r cyfryngau cymdeithasol.
- Gweithio ar y cyd â thîm adfywio'r Awdurdod Lleol i roi cyngor i fusnesau sydd wedi derbyn cyllid cymorth grant.

Rydym yn parhau i gefnogi a hyrwyddo Pecyn Bwyd Mwy Diogel, Busnes Gwell yr Asiantaeth Safonau Bwyd wrth gynorthwyo busnesau i gydymffurfio â gofynion Erthygl 5.

Mae'n anodd rhagweld nifer y ceisiadau am gyngor a ddaw i law bob blwyddyn. Gall ffactorau megis cyflwyno deddfwriaeth a/neu ganllawiau newydd neu fewnlifiad o fusnesau newydd gynyddu nifer y ceisiadau a dderbynnir. Fodd bynnag, yn seiliedig ar y tueddiadau dros y ddwy flynedd ariannol ddiwethaf, amcangyfrifir y bydd tua **70** cais am gyngor busnes yn cael eu derbyn ar gyfer hylendid bwyd ac **20** ar gyfer safonau bwyd.

Yn ystod **2023/24** ymatebodd y gwasanaeth i **65** cais am gyngor hylendid / diogelwch gan fusnesau bwyd a **12** cais am gyngor ar safonau bwyd.

3.4.1 Hylendid Bwyd a Hyfforddiant Arall

Nid oes gan y gwasanaeth yr adnoddau i allu darparu cyrsiau hylendid bwyd gan fod y sector preifat yn diwallu'r ddarpariaeth hon yn well, gan alluogi'r swyddogion o fewn y Tîm i ganolbwyntio ar ddyletswyddau statudol craidd yr Awdurdod mewn perthynas â gorfodi diogelwch bwyd. Mae hyfforddiant arall mewn perthynas â materion Cyfraith Bwyd yn cael ei hwyluso pan fydd yr angen yn codi a lle mae adnoddau ar gael. Lle bo'n briodol, bydd y Cyngor yn ysgrifennu at weithredwyr busnesau bwyd yn yr ardal yn tynnu sylw at gyfleoedd hyfforddi a allai fod yn berthnasol i'w busnes bwyd.

3.5 Samplu Bwyd

Gwneir samplu ar gyfer Hylendid Bwyd (gwyliadwriaeth a tharged) i ddiogelu iechyd y cyhoedd ac i wella ansawdd microbiolegol bwyd. Mae'n ofynnol i'r gwasanaeth ymgymryd â rhaglen samplu addas a digonol fel rhan o'r trefniant fframwaith rhwng yr ASB a Chyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful.

Mae'r rhaglen samplu yn cynnwys:

- a) Rhaglen Fforwm Microbiolegol Bwyd Cymru (WFMF);
- b) Iechyd Cyhoeddus Cymru (lle bo hynny'n briodol);
- c) Samplu sy'n seiliedig ar risg;
- d) Arweinydd cudd-wybodaeth;
- e) Bwydydd wedi'u mewnfario (lle bo hynny'n briodol).

Mae'r rhaglen samplu rhagweithiol yn seiliedig ar ddyraniad ariannol tybiannol sydd wedi'i gynnwys yn y cytundeb lefel gwasanaeth rhwng yr Awdurdod Lleol ac Iechyd Cyhoeddus Cymru. Mae gan Ferthyr Tudful ddyraniad gwaelodlin sy'n cyfateb i **£6044.00** ar gyfer **2024/25**. Mae'r dyraniad samplu hwn yn ymwneud â'r holl samplau bwyd, dŵr ac amgylcheddol sy'n gofyn am archwiliad microbiolegol. Rhaid i'r Awdurdod Lleol roi adnoddau ar gyfer samplau a gymerir dros y lwfans hwn oni bai eu bod yn gysylltiedig yn benodol ag ymchwiliad i achosion

Mae'r Gwasanaeth yn chwarae rhan weithredol yn Fforwm Microbiolegol Bwyd Cymru (WFMF). Prif gryfderau'r Fforwm yw'r gallu i gynhyrchu rhaglen samplu bwyd gydlynol ar gyfer Cymru gyfan, sy'n caniatáu safoni protocolau, cronni data a rhannu gwybodaeth sy'n deillio ohoni.

Ar hyn o bryd mae dau arolwg microbiolegol wedi'u targedu yn rhedeg tan ddiwedd mis Mehefin 2024 sy'n canolbwyntio ar asesu ansawdd microbiolegol y canlynol:

- Cyw iâr wedi'i goginio, sydd y barod i'w fwyta ac sy'n agosáu at ddiwedd ei oes silff
- Microgreens a ddefnyddir ar brydau wedi'u cwblhau.

Bydd y gwasanaeth yn cymryd rhan mewn casglu samplau o gyw iâr wedi'u coginio rhwng mis Ebrill a mis Mehefin 2023, ond mae'n rhagweld anawsterau wrth gael microgreens oherwydd natur gyfyngedig eu defnydd yn y Fwrdeistref Sirol.

Nid yw'r arolwg samplu sydd i'w cynnal ar ôl Mehefin 2023 wedi'u pennu eto gan yr WFMF ar adeg ysgrifennu'r cynllun hwn.

Mae nifer a math y samplau a gesglir i'w dadansoddi yn amrywio o flwyddyn i flwyddyn. Mae hyn yn rhannol oherwydd argaeledd adnoddau dynol i gasglu'r samplau a'u dosbarthu i'r labordai a hefyd ar ddigwyddiadau anrhagweladwy fel achosion o wenwyn bwyd. Fel arfer, cesglir samplau yn rheolaidd unwaith bob pythefnos.

Bydd rhaid dilyn samplau sy'n arwain at ganlyniadau gwael hefyd yn unol â'r polisïau a'r gweithdrefnau gwasanaethau. Bydd hyn fel arfer yn cynnwys ymchwiliad o ran sut digwyddodd y methiant. Gan y bydd cynhyrchydd neu wneuthurwr y bwyd yn aml yn cael ei leoli y tu allan i'r Fwrdeistref bydd angen cysylltu ag Awdurdodau Lleol eraill.

Mae samplau sydd angen dadansoddiad cemegol neu adnabod mater estron fel arfer yn gysylltiedig â chwynion ac fe'u cyflwynir i'r Dadansoddwr Cyhoeddus a benodir gan yr Awdurdod Lleol ac fe'u telir amdanynt yn unigol.

Bydd ceisiadau am gyllid ychwanegol i gynnal prosiectau samplu lleol neu gydweithredol hefyd yn cael eu gwneud pan fydd arian ar gael.

Mae'n ofynnol i'r awdurdod lleol lunio cynllun samplu sydd wedi'i gynnwys yn **Atodiad 3** y mae'n rhaid ei lunio mewn ymgynghoriad ag Iechyd Cyhoeddus Cymru. Mae'r rhaglen samplu yn seiliedig ar ddull sy'n seiliedig ar risg a dim ond samplau ag arwyddocâd iechyd cyhoeddus fydd yn cael eu cymryd. Bydd y rhaglen samplu arfaethedig yn cynnwys: -

- Arolwg basgedi siopa Fforwm Microbiolegol Bwyd Cymru (WFMF), sy'n rhaglen wylidwriaeth arferol barhaus, ond sydd wedi'i hatal, pan fydd arolygon penodol wedi'u targedu gan WFMF yn cael eu cynnal.
- Cymryd rhan mewn rhaglenni samplu strwythuredig rhagweithiol a gydlynir trwy WFMF, yr ASB, arolygon yr Asiantaeth Diogelu Iechyd a Rheoleiddio Llywodraeth Leol.
- Samplau a gymerwyd yn ystod ymchwiliad i wenwyn bwyd.
- Samplau a gymerwyd mewn ymateb i angen lleol a fydd yn cynnwys samplau bwyd ac amgylcheddol a gymerwyd yn ystod arolygiadau, yn dilyn cwynion.

Ar ddechrau'r flwyddyn, nid yw'n bosibl nodi faint yn union o samplau fydd yn cael eu cymryd o bob un o'r categorïau uchod.

Mae samplau eraill nad ydynt yn fwyd y gellir eu cymryd yn cynnwys:

- Samplau dŵr yfed o ganlyniad i gŵyn neu fel rhan o arolygiad.
- Cyflenwadau dŵr preifat
- Dyfroedd pwll nofio at ddibenion gwirio
- Dyfroedd hamdden
- Samplau amgylcheddol e.e. swabiau o offer, arwynebau ac ati a gymerwyd fel rhan o ymchwiliad.

Mae amseriad a nifer y samplau yn fras a gallant amrywio o'r cynllun. Bydd arolygon a samplu ychwanegol yn ôl yr angen lleol yn cael eu cynnal drwy gydol y flwyddyn.

Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod bod samplu yn gwneud cyfraniad pwysig at ddiogelu iechyd y Cyhoedd a swyddogaeth gorfodi'r gyfraith bwyd.

Felly, bydd Gwasanaeth Bwyd yr Awdurdod Lleol yn parhau â'i bolisi o gymryd samplau bwyd yn y sefyllfaoedd canlynol: -

- Cymryd rhan mewn arolygon/rhaglenni cenedlaethol, rhanbarthol a lleol cydlynedig.
- Gan gynhyrchwyr bwyd lleol.
- Samplau cartref/gwreiddiol yr Awdurdod
- Mewn ymateb i gwynion
- Er mwyn monitro prosesau
- Fel rhan o ymchwiliadau/mentrau arbennig
- Yn ystod arolygiadau i ddilysu effeithiolrwydd systemau rheoli diogelwch bwyd
- Asesu gwydnwch cynhyrchion
- Ar gyfer prosesau gwyliadwriaeth/sgrinio
- Targedu safleoedd sy'n achosi'r risg uchaf i ddefnyddwyr yn y Fwrdeistref h.y. safle â sgôr 0-2

Er mwyn cyflawni'r uchod, bydd y gwasanaeth bwyd yn:-

- a) Cydymffurfio â gofynion y Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd Statudol (Cymru).

- b) Rhoi sylw i ganllawiau a gyhoeddwyd gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd a chanllawiau'r diwydiant.
- c) Rhoi sylw i dabl blaenoriaethau samplu Cynllun Monitro Cenedlaethol y DU (NMP) yr Asiantaeth Safonau Bwyd ar gyfer mewnfurio cynhyrchion sy'n dod o anifeiliaid (POAO) a bwydydd nad ydynt yn dod o anifeiliaid (FNAO).
Amcan yr NMP yw helpu i sicrhau bod bwyd sy'n cael ei fewnforio i'r DU yn cydymffurfio â deddfwriaeth berthnasol, ac i ganfod gweddillion, organebau pathogenig, neu sylweddau eraill sy'n beryglus i bobl, anifeiliaid neu'r amgylchedd.
- d) Mae adnoddau sy'n caniatáu cymryd rhan mewn mentrau samplu rhanbarthol a chenedlaethol a gyflwynwyd gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd, Fforwm Microbiolegol Bwyd Cymru, Safonau Bwyd ac Amaeth Grŵp Safonau Bwyd Cymru, Penaethiaid Safonau Masnach Cymru (WHoTS), Grŵp Bwyd Safonau Masnach Morgannwg, Iechyd Cyhoeddus Cymru a'r Grwpiau Tasg Diogelwch Bwyd.
- e) Pan fydd angen archwiliad microbiolegol, cyflwynir samplau i Iechyd Cyhoeddus Cymru yn Ysbyty Llandochau, Penarth sy'n darparu gwasanaethau arholwr bwyd ffurfiol.
- f) Pan fydd samplau yn gofyn am ddadansoddiad ar gyfer mater allanol, halogiad cemegol, cyfansoddiad ac ati, mae samplau i'r Dadansoddwr Cyhoeddus a benodir gan yr Awdurdod Lleol neu labordy priodol arall.
- g) Cynhyrchu rhaglen samplu ar gyfer hylendid bwyd a safonau bwyd. Mae'r rhaglen hylendid bwyd yn "ddogfen fyw" ac mae'n cael ei diweddarau'n fisol mewn ymgynghoriad ag Iechyd Cyhoeddus Cymru.
- h) Ymateb i atgyfeiriadau canlyniadau anfoddhaol a gynhyrchir gan raglen samplu Gwyliadwriaeth yr Asiantaeth Safonau Bwyd

3.5.1 Samplau Hylendid Bwyd

Yn ystod 2023-24, **cafwyd 88** o samplau ar gyfer dadansoddi microbiolegol.

Amcangyfrifir y bydd tua **120** o samplau microbiolegol yn cael eu cymryd yn ystod 2024-25, yn ôl yr adnoddau.

Gellir cyflwyno samplau a gymerir mewn cysylltiad â chwynion, achosion honedig o wenwyn bwyd ac ati ar unrhyw adeg.

Bydd perchnogion bob amser yn cael eu cynghori pan fydd samplau'n cynhyrchu ffin neu ganlyniad anfoddhaol yn unol â pholisi a gweithdrefn samplu bwyd y gwasanaethau. Yna cymerir camau i nodi'r rheswm dros y canlyniad ffiniol/anfoddhaol a bydd samplau dilynol yn cael eu cymryd yn ôl yr angen.

3.5.2 Samplau Safonau Bwyd

Cynhelir samplu Safonau Bwyd (menter ac wedi'i dargedu) i sicrhau bod bwyd yn bodloni gofynion diogelwch, meini prawf deddfwriaethol penodol fel y'u pennir gan ddeddfwriaeth safonau bwyd a'i fod yn cael ei labelu'n gywir a'i ddisgrifio'n gywir.

Fel rhan o raglen effeithlonrwydd y Cyngor nid oes cyllideb benodol bellach wedi'i dyrannu ar gyfer samplu safonau bwyd, fodd bynnag, mae adroddiad Archwilio diweddar gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd wedi tynnu sylw at y ffaith bod yn rhaid i'r Awdurdod ddarparu cyllideb samplu ar gyfer gwaith safonau bwyd gan fod hon yn swyddogaeth statudol, ac amlygwyd hyn yn unol â hynny yn adran 'Ardaloedd er Gwelliant' y cynllun. Bydd samplu ond yn cael ei wneud pan fydd gwybodaeth leol yn awgrymu bod angen ymateb i gwynion, neu lle gellir sicrhau cyllid allanol i gymryd rhan mewn arolygon wedi'u targedu.

Yn **2024/2025** mae'r gwasanaeth unwaith eto yn bwriadu cymryd rhan yng ngwaith prosiect samplu Grwpiau Bwyd Safonau Masnach Morgannwg, os bydd adnoddau yn caniatáu hynny.

Nid yw rhaglen samplu Grwpiau Safonau Masnach Morgannwg ar gyfer blwyddyn ariannol **2024/25** wedi'i phennu ar adeg ysgrifennu'r cynllun gwasanaeth hwn.

Amcangyfrifir y bydd tua **30 - 40** o samplau ar gael yn 2024-25. Bydd samplau o safonau bwyd yn cael eu casglu mewn blociau fel rhan o'r rhaglen dargededig, fodd bynnag gellir cyflwyno samplau cwynion ar unrhyw adeg ac mae'n anodd rhagweld y nifer a dderbynnir.

Bydd perchnogion bob amser yn cael eu cynghori pan fydd samplau'n cynhyrchu canlyniad anfoddhaol yn unol â pholisi a gweithdrefn samplu bwyd y gwasanaethau y cymerir camau i nodi'r rheswm dros y canlyniad anfoddhaol a bydd samplau dilynol yn cael eu cymryd yn ôl yr angen.

Mae'r awdurdod wedi penodi'r canlynol at ddibenion dadansoddi bwyd:

Dadansoddwr Bwyd- Mae'r Fwrdeistref Sirol wedi penodi Mr Alistair Low o Alastair Low, B.Sc.(Anrh), M.Sc., M.Chem.A., C.Chem Minton, Treharne & Davies (MTD), Long Wood Drive, Ystad Forest Farm, Coryton, Caerdydd, Cymru CF14 7HY i weithredu fel Dadansoddwr Cyhoeddus i'r Awdurdod, fel sy'n ofynnol gan Adran 27 o Ddeddf Diogelwch Bwyd 1990. Codir tâl i'r Awdurdod Lleol am ddefnyddio'r gwasanaeth hwn.

Arholwr Bwyd - Mae gan yr Awdurdod gytundeb hefyd gydag Iechyd Cyhoeddus Cymru sy'n darparu dadansoddiad microbiolegol a gwasanaeth cynghori, sydd wedi'i leoli yn yr Adran Microbioleg, Ysbyty Llandochoau, Ffordd Penlan, Penarth, Bro Morgannwg. Mae'r gwasanaeth yn amodol ar Gytundeb Lefel Gwasanaeth ffurfiol (CLG) sy'n pennu'r cyllid a ddyrennir i'r ALL a'r mathau o samplau y gellir eu cyflwyno fel rhan o'r dyraniad hwnnw.

Mae'r Awdurdod Lleol yn aelod o **Campden BRI** wedi'i leoli yn Chipping Campden, Swydd Gaerloyw sy'n rhoi cyngor ar amrywiol faterion bwyd arbenigol, yn ôl yr angen. Mae gwasanaethau dadansoddol hefyd ar gael ac mae tâl am bob sampl a gyflwynir.

Yr Adnoddau Amcangyfrifedig sydd eu hangen i gynnal samplu Hylendid Bwyd a Safonau Bwyd yw 0.3 F.T.E

3.6 Digwyddiadau Diogelwch Bwyd

Mae Cangen Ddigwyddiadau'r Asiantaeth Safonau Bwyd (ASB) yn delio â digwyddiadau halogi amgylcheddol sydd â'r potensial i effeithio ar y gadwyn fwyd.

Mae gan bob swyddog bwyd fynediad i'r rhyngwyd a chyfleusterau e-bost. Mae gan yr ASB fanylion cyswllt ar gyfer swyddogion i ganiatáu cyfathrebu rhybuddion yn uniongyrchol trwy eu platfform Cyfathrebu Doeth ac maent hefyd yn cadw manylion cyswllt y Swyddog Arweiniol ar gyfer Diogelwch Bwyd.

Mae'r gwasanaeth yn ymateb i'r holl Hysbysiadau Rhybuddion Bwyd a Gwybodaeth Tynnu'n Ôl / Adalw Cynnyrch yn unol â'r cyngor a'r arweiniad a gyhoeddwyd gan yr ASB a'r Codau Ymarfer Cyfraith Bwyd.

Penderfynir ar lefel y camau sydd eu hangen gan y categori a neilltuwyd i'r rhybudd a'i berthnasedd i safleoedd, a'r bwyd a gynigir i'w werthu yn y Fwrdeistref Sirol.

Cyhoeddir Hysbysiad Gwybodaeth Tynnu'n Ôl Cynnyrch neu Hysbysiad Gwybodaeth Adalw Cynnyrch lle mae datrysiad i'r broblem wedi'i sefydlu; mae'r cynnyrch wedi cael ei dynnu'n ôl, neu'n cael ei dynnu'n ôl o'i werthu neu ei alw yn ôl gan ddefnyddwyr, er enghraifft. Cyhoeddir Rhybudd Bwyd ar gyfer Gweithredu lle mae angen ymyrraeth gan awdurdodau gorfodi. Mae'r tynnu cynhyrchion a'r adalw diweddaraf wedi'u rhestru ar wefan yr Asiantaeth Safonau Bwyd ac yn cael eu postio'n rheolaidd ar eu gwefannau cyfryngau cymdeithasol.

Mae ein gwasanaeth yn gwneud defnydd cynyddol o blatfformau cyfryngau cymdeithasol y Cyngor i rannu swyddi'r Asiantaeth Safonau Bwyd sydd yn ymwneud â Hysbysiadau Gwybodaeth Tynnu'n Ôl a Chynhyrchion Adalw Cynnyrch/Rhybuddion Alergedd.

Bydd rhybuddion sy'n gofyn am gamau adweithiol sylweddol yn digwydd o bryd i'w gilydd ac yn afreolaidd, er y nodir bod y gwaith hwn wedi dyblu o'r flwyddyn ariannol flaenorol. Dyrennir digon o adnoddau i ddelio â phob rhybudd wrth iddo godi, er y gallai hyn olygu dargyfeirio o'r rhaglen waith arfaethedig yn dibynnu ar raddfa/difrifoldeb y digwyddiad.

Yn y cyfnod **2023/24**, ymatebodd y gwasanaeth i **1** digwyddiad am weithredu gan dîm Digwyddiadau Asiantaeth Safonau Bwyd Cymru a'i dynnu i bob pwrpas oddi ar gynhyrchion yr effeithiwyd arnynt ar werth.

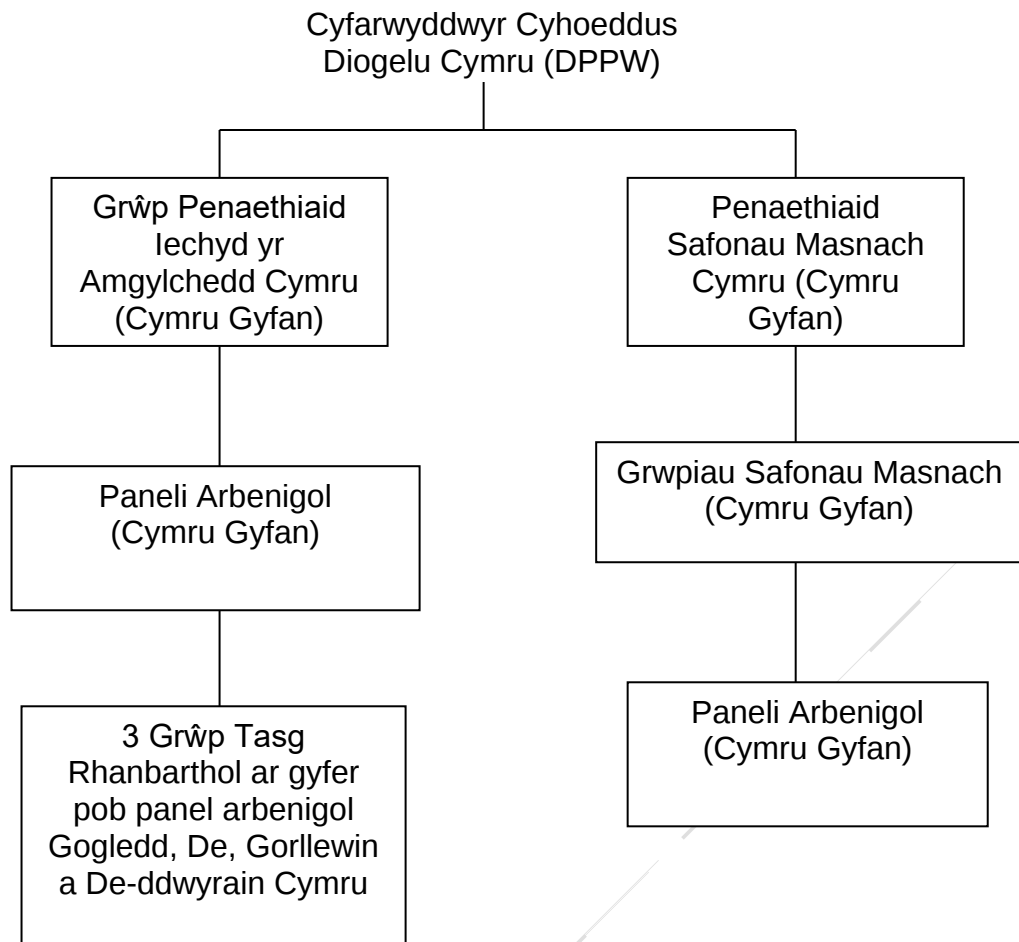
Mae nifer y ceisiadau am ddigwyddiadau am weithredu yn anrhagweladwy gan ei fod yn cael ei lywodraethu gan ffactorau allanol y tu hwnt i reolaeth y gwasanaethau. Amcangyfrifir ar ddata hanesyddol bod tua 2-4 cais am weithredu yn cael eu derbyn bob blwyddyn.

Yr adnoddau amcangyfrifedig sydd eu hangen i ddarparu'r gwasanaeth hwn yw 0.10 F.T.E

3.7 Cysylltu â sefydliadau eraill

Mae Gwasanaeth Bwyd Iechyd yr Amgylchedd yn ymdrechu i sicrhau bod ei weithredoedd yn gyson â gweithredoedd Awdurdodau Lleol cyfagos.

Mae'r cyswllt rhwng yr Awdurdodau Lleol yn cael ei hwyluso drwy nifer o grwpiau a phaneli:

Mae cyswllt rhanbarthol a chenedlaethol yn digwydd fel a ganlyn:-

Aelodaeth o'r Grŵp	Amllder y Cyfarfodydd /blwyddyn (Amcangyfrif)
Grŵp tasg Diogelwch Bwyd DDd Cymru	6
Grŵp tasg Clefyd Heintus DDd Cymru	4
Grŵp Bwyd Morgannwg(safonau)	4
Safonau Masnach Cymru	4
Panel Arbenigol Diogelwch Bwyd Cymru	6 a phan fo angen
Gyfan a grŵp ymgynghorol	
Panel Arbenigol Clefydau	4
Trosglwyddadwy Cymru Gyfan	
Fforwm Microbiolegol Bwyd Cymru	2
Grŵp llywio cynllun sgorio Hylendid Bwyd	2
Cenedlaethol Cymru	
Iechyd yr Amgylchedd Cymru	5
Allforion Cenedlaethol yn gweithio	4

Cynrychiolir Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful ar bob un o'r Grwpiau / paneli uchod, ac eithrio'r Gweithgor Allforion Cenedlaethol y mae Cadeirydd neu Ysgrifennydd y Panel Arbenigol Diogelwch Bwyd yn bresennol fel arfer.

Mae cyswllt agos hefyd yn cael ei gynnal gyda'r cyrff canlynol: -

- Asiantaeth Safonau Bwyd;
- Iechyd Cyhoeddus Cymru;
- Canolfan Gwylidwriaeth Clefydau Trosglwyddadwy;
- Sefydliad Siartredig Iechyd yr Amgylchedd, Y Gymdeithas Iechyd Frenhinol, a Sefydliad Brenhinol Iechyd y Cyhoedd a Hylendid;
- Cysylltu â Gwasanaethau eraill y Cyngor, megis Cynllunio, Rheoli Adeiladau, Addysg, Gwasanaeth Prydau Ysgol, Gwasanaethau Cymdeithasol, Adfywio, Caffael;
- Llywodraeth Cymru;
- Fforwm Microbiolegol Bwyd Cymru;
- Cyllid a Thollau H M;
- Swyddfa Gartref;
- Cysylltu â ac ymrwymiad i well rheoleiddio;
- Grŵp Safonau Bwyd ac Amaethyddiaeth;
- Yr Uned Genedlaethol Troseddau Bwyd

Yr Adnoddau Amcangyfrifedig sydd eu hangen i gyflawni'r swyddogaeth hon yw 0.10 F.T.E

3.8 Hyrwyddo Diogelwch Bwyd a Safonau

Bydd y Gwasanaeth yn cymryd rhan mewn gweithgareddau hyrwyddo pryd bynnag y bo'r rhain yn briodol i anghenion a blaenoriaethau lleol a phan y bydd adnoddau'n caniatáu hynny, ond nid ar draul y gweithgareddau diogelwch a safonau bwyd a bwyd anifeiliaid eraill megis arolygiadau,

ymchwiliadau i gwynion, ac ati. O ganlyniad, mae'n anodd ystyried goblygiadau adnoddau ar gyfer gweithgareddau hyrwyddo.

Mae Tîm Iechyd y Cyhoedd wedi ymrwymo i hyrwyddo diwylliant diogelwch bwyd cadarnhaol trwy amrywiaeth o sianeli. Mae rhai ohonynt yn cael eu hariannu'n allanol ac nid ydynt bob amser ar gael.

- Darparu cyngor a gwybodaeth i fusnesau ac aelodau o'r cyhoedd drwy arolygiadau, cwynion a hysbysiadau;
- Darparu cyrsiau hyfforddi hylendid bwyd mewn gwahanol ieithoedd;
- Darparu cyrsiau hyfforddi mewn ieithoedd eraill yn seiliedig ar angen lleol;
- Taflenni mewn gwahanol ieithoedd sy'n ymdrin â materion bwyd;
- Cymryd rhan mewn digwyddiadau cenedlaethol fel Wythnos Diogelwch Bwyd;
- Hyrwyddo Cynllun Sgorio Hylendid Bwyd;
- Canllawiau i gynorthwyo busnesau mewn sectorau penodol fel gwarchodwyr plant a masnachwyr symudol;
- Cyngor drwy wefan y Cyngor a'r cyfryngau cymdeithasol gan gynnwys dolenni i ffynonellau gwybodaeth eraill;
- Addysg, cyngor a seminarau wedi'u targedu mewn gwahanol ieithoedd;
- Cyhoeddiadau papur newydd fel y cylchgrawn Cyswllt sy'n cael ei ddosbarthu i bob aelwyd yn y Fwrdeistref;
- Gweithio gyda chydweithwyr eraill sy'n gyfrifol am Adfywio a chanol y dref i hyrwyddo a gwella diogelwch bwyd mewn busnesau lleol ac mewn digwyddiadau.
- Hyfforddiant a chynghor pwrpasol i fusnesau unigol ar gais.

Yn **2024-25** bydd y gwasanaeth unwaith eto yn hyrwyddo'r ymgyrchoedd canlynol trwy lwyfannau cyfryngau cymdeithasol:

'Codi llais dros alergenau' - mae gan yr ymgyrch hon ffocws deul sy'n targedu busnesau bwyd i gynyddu eu hymwybyddiaeth o alergeddau a hefyd pobl ifanc 18-21 oed i roi'r hyder iddynt godi llais am eu halergeddau.

Ymgyrch 'Cofrestru eich busnes bwyd' sydd â'r nod o gynyddu ymwybyddiaeth busnes ynghylch y gofyniad cyfreithiol i gofrestru busnesau bwyd gyda'r Awdurdod Lleol.

Bydd y gwasanaeth yn parhau i gefnogi a hyrwyddo unrhyw ymgyrchoedd ymwybyddiaeth hylendid bwyd newydd drwy gydol y flwyddyn ariannol ac yn rhannu adnoddau ar-lein sydd ar gael gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd mewn perthynas â hyfforddiant alergenau ar-lein am ddim, hyrwyddo pecynnau Bwyd Mwy Diogel, Busnes Gwell a'r ganolfan gynghori/canllawiau busnes bwyd 'Yma i Helpu' sydd newydd ei lansio. Bydd cyfeiriadau at hyb canllawiau busnes newydd yr ASB hefyd yn cael eu cynnwys mewn gohebiaeth arferol a anfonir at fusnesau er mwyn gwneud y defnydd gorau posibl o adnoddau cyfyngedig a sicrhau bod sylfaen cynulleidfa ehangach yn cael ei chyrraedd.

Bydd gwaith hyrwyddo yn parhau i gael ei wneud yn 2024-25 ynghylch hyrwyddo Cyfraith Natasha sydd yn nodi newidiadau i labelu bwyd sydd wedi'i becynnu ymlaen llaw i'w werthu'n uniongyrchol (PPDS), rhannu postiadau cyfryngau cymdeithasol a hefyd trwy wybodaeth a gynhwysir mewn llythyrau a anfonwyd at fusnesau newydd a phresennol.

Mae'r Cyngor yn parhau i fod yn ymrwymedig i hyrwyddo Cynllun Sgorio Hylendid Bwyd gorfodol Llywodraeth Cymru. Roedd 28 Tachwedd 2023 yn nodi 10 mlynedd ers i'r Senedd gyflwyno Cynllun Sgorio Hylendid Bwyd statudol i Gymru o dan Ddeddf Sgorio Hylendid Bwyd (Cymru) 2013. Drwy gydol y flwyddyn bydd y gwasanaeth hefyd yn ceisio hyrwyddo trwy gyfryngau cymdeithasol bwysigrwydd y cyhoedd i wirio sgôr hylendid bwyd busnes wrth fwytallan yn enwedig o amgylch dyddiadau dathlu.

Mae'r gwasanaeth yn rhannu postiadau cyfryngau cymdeithasol yr Asiantaeth Safonau Bwyd yn rheolaidd ar ein cyfryngau cymdeithasol gan dynnu sylw at adalw cynnyrch / Rhybuddion alergenau.

Yn hanesyddol ni fu mecanwaith penodol ar waith i werthuso effeithiolrwydd unrhyw waith hyrwyddo diogelwch bwyd / safonau a wnaed. Er mwyn mynd i'r afael â hyn, y bwriad eleni yw diwygio'r holiadur bodlonrwydd cwsmeriaid a roddir i weithredwyr busnesau bwyd yn dilyn arolygiad a sicrhau fod hysbysiadau anffurfiol yn cyrraedd y gynulleidfa darged ar y cyfryngau cymdeithasol.

3.9 Rheoli ac ymchwilio i achosion a chlefyd heintus sy'n gysylltiedig â bwyd

Mae Cynllun Achosion Clefydau Trosglwyddadwy Cymru yn nodi'r dull o reoli pob achos o glefydau trosglwyddadwy sydd â goblygiadau iechyd cyhoeddus ledled Cymru. Mae'r Cynllun yn cael ei oruchwyllo gan Lywodraeth Cymru ac yn rhagnodi'r modd y mae achosion yn cael eu nodi a'u rheoli.

Penodwyd Ymgynghorwr mewn Clefydau Trosglwyddadwy (CCDC) gan yr Awdurdod Lleol fel y swyddog priodol at ddibenion Deddf Iechyd y Cyhoedd (Rheoli Clefydau) 1984 fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Iechyd a Gofal Cymdeithasol 2008. Mae Swyddogion Iechyd yr Amgylchedd hefyd wedi cael eu penodi fel swyddogion priodol at ddibenion pŵer mynediad.

Polisi Tîm Iechyd y Cyhoedd yw ymchwilio i'r holl achosion a adroddwyd o salwch bwyd a gludir gan fwyd a dŵr sydd wedi'u cadarnhau ac a amheuir gan gynnwys gwenwyn bwyd. Gall adroddiadau o salwch ddeillio o nifer o ffynonellau: -

- Labordai Iechyd Cyhoeddus Cymru (ICC)
- Ymarferwyr Meddygol
- Cleifion
- Cyflogwyr
- Awdurdodau Lleol eraill

Ymchwilir i bob achos lle bynnag y bo modd drwy gyswllt uniongyrchol â'r achos dros y ffôn a/neu ymweliad fel y bo'n briodol. Pwrpas hyn yw: -

- Penderfynu ar yr achos;
- Atal lledaeniad yr haint;
- Darparu cyngor rheoli heintiau i aelwydydd;
- Orlhain cludwyr ac achosion;
- Canfod achosion/clystyrau o glefydau;
- Cynorthwyo systemau gwyliadwriaeth;
- Penderfynu a yw troseddau wedi'u cyflawni.

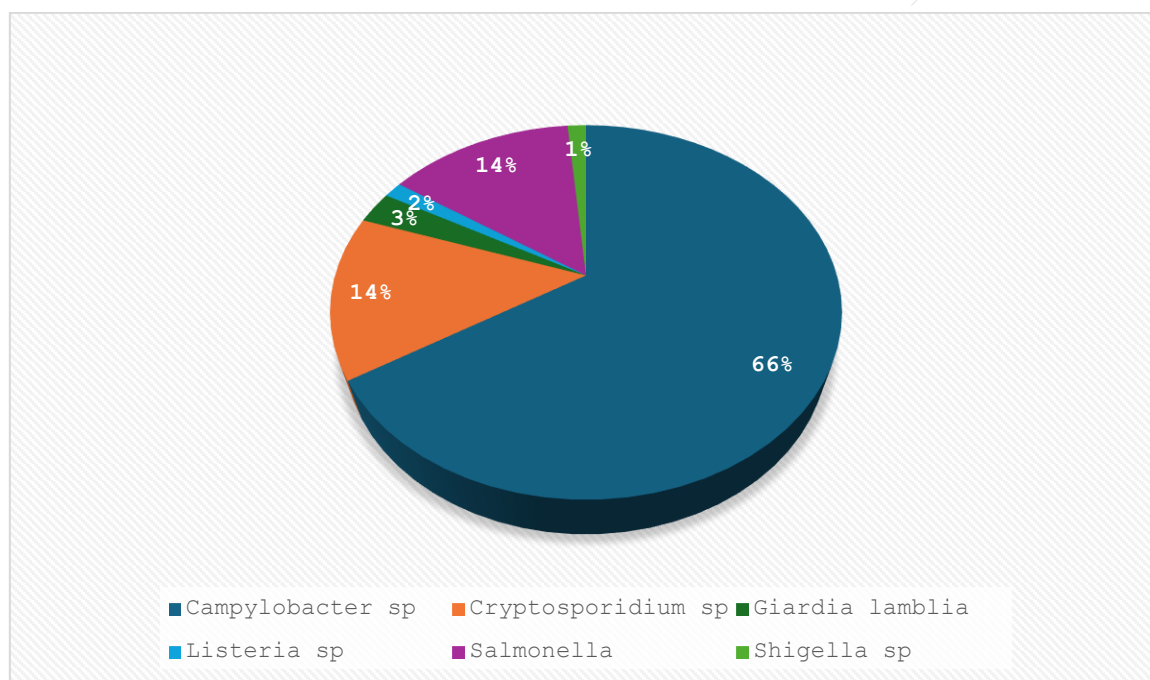
Mae natur rheoli clefydau trosglwyddadwy yn golygu bod gan Dîm Iechyd y Cyhoedd nifer o bartneriaid y mae'n gweithio gyda nhw i gyflawni swyddogaeth clefydau trosglwyddadwy:-

- Iechyd Cyhoeddus Cymru sy'n darparu gwasanaethau arbenigol i'r Awdurdod Lleol.
- Ymgynghorydd PHW mewn Microbioleg – mae ysgarthion, bwyd a sampl amgylcheddol a gafwyd mewn cysylltiad ag ymchwiliad i wenwyn bwyd yn cael eu cyflwyno i'r Adran Microbioleg sydd wedi'i lleoli yn Ysbyty Llandochoau, Caerdydd.
- Epidemiolegydd Rhanbarthol – Y Ganolfan Gwyliadwriaeth Clefydau Trosglwyddadwy (CDSC)
Mae'n rhan o'r PHW ac mae ganddo gyfrifoldeb penodol dros gydlynw'r ymateb cenedlaethol i glefydau trosglwyddadwy.

- Mae'r CDSC yn darparu cyngor a gwybodaeth i Awdurdodau Lleol drwy'r Epidemiolegydd rhanbarthol wrth ddelio â chlefydau trosglwyddadwy, mewn achosion lle mae mwy nag un Awdurdod Lleol yn cymryd rhan neu pan fo goblygiadau cenedlaethol/rhyngwladol.
- Cynrychiolir yr Awdurdod Lleol ar Grŵp Gorchwyl Clefydau Trosglwyddadwy De-ddwyrain Cymru, Grŵp Cyswllt Clefydau Trosglwyddadwy De-ddwyrain Cymru a Grŵp Panel Arbenigol Clefydau Trosglwyddadwy Cymru Gyfan.

Yn ystod 2023/24 ymchwiliwyd i 71 achos o glefydau trosglwyddadwy a gadarnhawyd o ganlyniad i hysbysiadau drwy'r system TARIAN. Mae'r siart cylch isod yn dangos dosbarthiad canran y clefydau yr ymchwiliwyd iddynt yn ôl organeb.

Siart yn dangos mathau o hysbysiadau clefydau trosglwyddadwy a dderbyniwyd yn ystod 2023/24 (heb COVID-19)

Yn ogystal, ymchwiliodd y tîm i 6 digwyddiad math norofeirws ychwanegol mewn lleoliadau a oedd yn cynnwys ysgolion, meithrinfeydd preifat a chartrefi gofal.

Mae'n anodd rhagweld nifer yr hysbysiadau clefydau trosglwyddadwy a dderbynnir mewn unrhyw flwyddyn benodol ac felly'r adnodd y bydd ei angen i gynnal ymchwiliadau priodol. Fodd bynnag, mae'r Awdurdod Lleol yn ymrwymo i ddarparu digon o adnoddau i ymchwilio a rheoli achosion o glefydau trosglwyddadwy trwy aberthu gwaith arferol ac, os oes angen, drwy ddefnyddio trefniadau cyfatebol gydag Awdurdodau Lleol cyfagos lle bo angen.

4. Adnoddau

4.1 Dyraniad Ariannol 2024/25

Diogelwch Bwyd, Safonau Bwyd ac Atal Clefydau Heintus: Ymchwilio, Monitro a Gorfodi (4077)	Cyllideb 2024/25 £
<u>Gwariant</u>	
-	
<u>Costau Cyflogai</u>	
Cyflogau	276,143
Hyfforddiant Staff	3,000
<u>Gwariant cysylltiedig â Thrafnidiaeth</u>	
Lwfansau Car	1,270
<u>Cyflenwadau a Gwasanaethau</u>	
Offer, Dodrefn a Deunyddiau	1,030
Argraffu a Deunydd Ysgrifennu	130
Ffioedd Proffesiynol	590
Ffonau, band eang a phostiau	800
Dillad a gwisgoeddd amddiffynnol	650
Ffioedd Dadansoddi	2,250
Gwariant Gros	285,863
<u>Incwm</u>	
Ffioedd a Thaliadau	4,300
Ffioedd Chwilio	2,200
Incwm Gros	6,500
Gwariant Net	279,363

Mae'r graff isod yn dangos y twf cyllidebol ar gyfer y cyfnod 2020 - 2025

	Cyllideb 2020/21 £	Cyllideb 2021/22 £	Cyllideb 2022/23 £	Cyllideb 2023/24 £	Cyllideb 2024/25
<u>Gwariant</u>					
-					
<u>Costau cyflogai</u>					
Cyflogau	175,080	183,965	241,301	252,305	276,143
Hyfforddiant Staff	380	380	380	3,000	3,000
<u>Gwariant cysylltiedig â Thrafnidiaeth</u>					
Lwfansau Car	2,270	2,270	2,270	2,270	1,270
<u>Cyflenwadau a Gwasanaethau</u>					
Offer a Deunyddiau	1,030	1,030	1,030	1,030	1,030
Argraffu, Papur a Hysbysebu	130	130	130	130	130
Yswiriant					
Postio a Ffonau	800	800	800	800	800
Ffioedd Hysbysu - Cyffredinol					
Ffioedd Proffesiynol	590	590	590	590	590
Ffioedd Dadansoddi	2,250	2,250	2,250	2,250	2,250
Balans Clawr Gwyliau i'w ildio					
Arbedion Lleihau Cyllideb					
Gwariant Gros	182,530	191,415	248,751	263,025	285,213
<u>Incwm</u>					
Ail-raddio Incwm	3,000	3,000	3,000	3,300	4,300
Costau'r Llys	2,200	2,200	2,200	2,200	2,200
Incwm Gros	5,200	5,200	5,200	5,500	6,500
Gwariant Net	177,330	186,215	243,551	257,525	279,363

Nid oes unrhyw gyllideb benodol a ddyrannwyd ar gyfer ffioedd cyfreithiol a samplu safonau bwyd y mae angen mynd i'r afael â hi. Os bydd yr angen yn codi bydd cymorth ariannol yn dod o fewn cyllideb Diogelu'r Cyhoedd.

Sicrhawyd cronfa glustnodi o **£27,276.33** ym mis Hydref 2021 ac mae'n parhau i fod ar gael yn unig i gefnogi'r gwaith o ddarparu cynllun gwasanaeth bwyd **2024/25** a'r broses adfer barhaus tan **2026/2027**.

4.2 Dyranriad Staffio

Mae'r Tîm Iechyd Cyhoeddus yn cynnwys y swyddogion canlynol:

<u>Safle</u>	<u>Swyddogaeth</u>	<u>Cofrestru EHRB</u>	<u>Profiad Diogelwch Bwyd</u>	<u>Profiad Safonau Bwyd</u>
Prif Swyddog Iechyd yr Amgylchedd (swyddog arweiniol diogelwch bwyd)	Mae Iechyd yr Amgylchedd yn cynnwys: Diogelwch Bwyd a safonau, Clefydau Trosglwyddadwy, Iechyd a Diogelwch, gweithdrefnau arbennig , ,	1996	23 mlynedd	10 mlynedd
Swyddog Iechyd yr Amgylchedd (swyddog arweiniol ar gyfer clefydau trosglwyddadwy) Swydd rhan amser – 29.6 awr	Diogelwch Bwyd, Safonau Bwyd Clefydau Trosglwyddadwy, Iechyd a Diogelwch, gweithdrefnau arbennig	2002	21 mlynedd	10 mlynedd
Swyddog Iechyd yr Amgylchedd (swyddog arweiniol safonau bwyd a thwyll bwyd)	Diogelwch Bwyd, Safonau Bwyd Clefydau Trosglwyddadwy, Iechyd a Diogelwch, gweithdrefnau arbennig	1996	19 mlynedd	10 mlynedd
Swyddog Iechyd yr Amgylchedd (Swyddog Arweiniol Iechyd a Diogelwch	Diogelwch Bwyd, Safonau Bwyd, Clefydau Trosglwyddadwy, Iechyd a Diogelwch, trwyddedu petrolewm. Gweithdrefnau arbennig	2015	9 mlynedd	9 mlynedd

Swyddog Iechyd yr Amgylchedd	Diogelwch Bwyd, Safonau Bwyd Clefydau Trosglwyddadwy, Iechyd a Diogelwch, gweithdrefnau arbennig	2012	1.5 mlynedd	1.5 mlynedd
Swyddog Iechyd yr Amgylchedd Llawn amser (swydd newydd ei phenodi)	Diogelwch Bwyd, Safonau Bwyd Clefydau Trosglwyddadwy, Iechyd a Diogelwch, gweithdrefnau arbennig	2014	0	0

Mae'n anodd amcangyfrif nifer y swyddogion cyfwerth ag amser llawn (FTE) a gyflogir o'i gymharu â'r nifer sy'n angenrheidiol i gyflawni swyddogaeth benodol, gan fod y tîm yn amlddisgyblaethol ac mae adnoddau'n cael eu rheoli'n barhaus rhwng swyddogaethau i ymateb i'r galw am ddarparu gwasanaethau rheng flaen.

Mae'r adnoddau amcangyfrifedig i ddarparu'r gwasanaeth a amlinellir ym Mhennod 3 y cynllun yn gofyn am y niferoedd canlynol o staff gweithredol.

Gweithgaredd Gwasanaeth	Adnoddau Amcangyfrifedig FTE
Ymyriadau Diogelwch Bwyd a Safonau	3.8
Cwynion Diogelwch Bwyd a Safonau	0.2
Diogelwch Bwyd a Safonau Cyngor Busnes	0.2
Diogelwch Bwyd a Safonau Samplu	0.3
Rheoli Clefydau Trosglwyddadwy (ag eithrio COVID)	0.7
Digwyddiadau Diogelwch Bwyd / Safonau Cyswllt a Hyrwyddo	0.1
Cyfanswm	5.4
Cyfanswm Adnoddau'r Tîm Iechyd Cyhoeddus Cyfredol	
Ymyriadau Diogelwch Bwyd a Safonau	3.4
Cwynion Diogelwch Bwyd a Safonau	0.2
Cyngor Diogelwch Bwyd a Safonau Busnes	0.2
Samplu Diogelwch Bwyd a Safonau	0.3
Rheoli Clefydau Trosglwyddadwy (ag eithrio COVID)	0.7
	0.1

Digwyddiadau, Cyswllt a Hyrwyddo Diogelwch Bwyd / Safonau	0.1
Cyfanswm	5.0

Gwasanaeth Bwyd	Nifer gwirioneddol o FTE ar gyfer 24/25	Amcangyfrifwyd bod angen FTE ar gyfer 2024/25	Amrywiant
	5.0	5.4	0.4

Yn ystod y flwyddyn, yng Ngorffennaf 2023, gadawodd swyddog llawn amser yr Adran am gyfer cyflogaeth yn y sector preifat a oedd yn cynnig cyflog a buddion mwy proffidiol. Parhaodd y swydd yn wag tan ddiwedd mis Mawrth 2024 a chafwyd trafferth recriwtio ar gyfer swydd ran-amser neu swydd 2 flynedd llawn amser dros dro. Ym mis Chwefror 2024, cymeradwyodd y tîm Rheoli Corfforaethol gyllid i gynyddu'r swydd ran-amser hon i swydd barhaol llawn amser.

Mae'r gronfa bresennol o swyddogion sy'n chwilio am waith sy'n bodloni fframwaith cymwyseddau Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd (Cymru) yn gyfyngedig iawn. O'r herwydd, mae'r gwasanaeth wedi penodi Ymarferydd Iechyd yr Amgylchedd cymwys a fydd yn gofyn am ddatblygiad pellach sylweddol i fodloni'r fframwaith Cymwyseddau i fod ar gael i ddarparu ystod llawn o swyddogaethau sydd wedi'u cynnwys yn y cynllun gwasanaeth hwn. Bydd y broses hon o ennill awdurdodiad a chymhwysedd llawn yn cymryd hyd at ddwy flynedd.

Nid oes unrhyw gymorth busnes penodol i'r gwasanaeth, ond mae ganddo fynediad i'r swyddog cymorth busnes o fewn gwasanaethau corfforaethol.

Defnyddio contractwyr

Lle nodir diffyg capasiti, yn y gorffennol, ac o bosibl yn y dyfodol bydd angen penodi contractwyr cymwys a chymwys addas i gynorthwyo i gynnal ymyriadau mewn lleoliadau bwyd.

Bydd angen i gontractwyr fodloni'r gofynion cymhwysedd a amlinellir yn fframwaith cymwyseddau'r Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd (Cymru), cael eu dilysu a'u hawdurdodi gan yr Awdurdod Lleol.

Ar hyn o bryd mae'n anodd dod o hyd i gontractwyr addas oherwydd lefelau uchel o alw am eu gwasanaethau gan bob Awdurdod Lleol ac mae'r ffioedd ar gyfer arolygiadau wedi cynyddu'n sylweddol yn ystod y blynyddoedd diwethaf yn seiliedig ar y prinder cenedlaethol. Mae'r opsiwn o dalu goramser i swyddogion cymwys presennol wedi cael ei ystyried yn ddull mwy cost-effeithiol a hefyd yn cynnal lefel uchel o sicrwydd ansawdd yn safon yr ymyriadau. Felly, dyma'r opsiwn y bydd y gwasanaeth yn ei ddefnyddio eto y flwyddyn ariannol hon er mwyn mynd i'r afael â'r diffyg mewn adnoddau.

4.3 Cynllun Datblygu Staff

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yn rhoi pwys mawr ar ddatblygiad a hyfforddiant ei staff i ddiwallu anghenion ei gwsmeriaid.

Mae'r holl staff sy'n ymwneud â gwaith Diogelwch Bwyd yn Swyddogion Iechyd yr Amgylchedd cymhwysedig. Wrth bennu lefel cymhwysedd swyddog, rhoddir ystyriaeth i'r gofynion fframwaith cymhwysedd a nodir yn y Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd (Cymru), Awdurdodiad Gwasanaeth a Gweithdrefnau Hyfforddi.

Ar lefel gwasanaeth mae'r Awdurdod Lleol yn ymdrechu i ddarparu cymorth i bob gweithiwr i ddiwallu eu hanghenion hyfforddi a nodwyd. Ar hyn o bryd nid oes gan ddau swyddog yr ystod lawn o gymwyseddau hylendid bwyd/safonau o dan y fframwaith ac mae cynllun hyfforddi blynyddol ar waith i ddatblygu anghenion y rhain a swyddogion eraill yn unol â'r fframwaith a sefydlwyd gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd.

Mae Prif Swyddog Iechyd yr Amgylchedd yn cynnal adolygiad blynyddol o anghenion hyfforddi unigol yn ogystal â'r Arfarniadau Blynyddol Ffocws ar Berfformiad sy'n ofynnol yn gorfforaethol ac un i un rheolaidd. Dim ond ar ran yr Awdurdod Lleol y mae swyddogion yn cael eu hawdurdodi i weithredu yn unol â'u lefel hyfforddiant a chymhwysedd sefydledig. Ymdrinnir ag unrhyw angen hyfforddi a nodwyd yn ystod y flwyddyn drwy gyrsiau hyfforddi mewnol ac allanol.

Mae gan swyddogion bwyd fynediad at ddeunydd cyfeirio cyfoes, trwy:

- Gronfa ddata Cyfathrebu Doethach yr ASB (RIAMS)
- Cyrsiau ar-lein a ddarperir trwy'r Asiantaeth Safonau Bwyd
- Cyfrifon hyfforddiant ar-lein ar gyfer hyfforddiant ABC Cyfraith Bwyd Ar-lein
- Trafodaeth i gyfoedion ar Hyb Gwybodaeth
- Ffolderi tîm a rennir yn bwrpasol a mynediad i'r rhyngrwyd
- Mynediad i e-byst newyddion Diogelwch Bwyd Cenedlaethol / Rhyngwladol

Mae cyfleoedd datblygu yn codi drwy gydol y flwyddyn ac anogir swyddogion i fynychu hyfforddiant sy'n briodol i'w rôl. Mae enghreifftiau'n cynnwys:

- Hyfforddiant a ariennir gan yr ASB
- Hyfforddiant a gynigir gan gyrrff proffesiynol e.e. CIEH, CTSI
- Ymarferion hyfforddi cysondeb cenedlaethol a ddarperir gan yr ASB

Mae datblygiad proffesiynol parhaus yn cael ei annog, ei fonitro a'i gofnodi'n weithredol i sicrhau bod pob swyddog yn cyrraedd y nifer lleiaf o bwyntiau sy'n ofynnol gan y Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd statudol ac os yw'n berthnasol ar gyfer aelodaeth o Sefydliad Siartredig Iechyd yr Amgylchedd. Rhaid i swyddogion sy'n cynnal rheolaethau bwyd swyddogol a gweithgareddau swyddogol eraill gynnal o leiaf 20 awr DPP bob blwyddyn a 30 awr i gynnal statws Aelodaeth Siartredig. Mae'r Cod yn ei gwneud yn ofynnol bod o leiaf 10 awr o DPP yn cael ei wario ar faterion pwnc a nodir ym Mhennod 1 o Atodiad II o Reoliad Cymathu (UE) 2017/625.

Cynhelir cyfarfodydd tîm rheolaidd i roi'r cyfle i swyddogion drafod materion arolygu a gorfodi, hyrwyddo cysondeb gorfodi ac i'w galluogi i gael y wybodaeth ddiweddaraf am faterion gorfodi

diogelwch bwyd. Mae pob swyddog hefyd yn cymryd rhan mewn ymarferion Cysondeb Cenedlaethol a drefnir gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd.

Ychydig flynyddoedd yn ôl, trosglwyddwyd y swyddogaeth Safonau Bwyd i'r gwasanaeth o Safonau Masnach. Nodwyd anghenion hyfforddi ychwanegol i ddatblygu swyddogion ymhellach yn y maes gwaith hwn.

5. Asesiad Ansawdd

Ar hyn o bryd, nid oes unrhyw systemau rheoli ansawdd a gydnabyddir yn ffurfiol. Fodd bynnag, mae'r gwasanaeth yn cydnabod yr angen i fesur effeithiolrwydd ac yn cefnogi'n gryf ethos gwelliant parhaus.

Felly, mae'r Gwasanaeth yn cymryd rhan ac yn ymgymryd â nifer o weithgareddau i sicrhau bod gwaith o safon uchel a bod cyfleoedd i nodi a gweithredu gwelliannau'n cael eu cymryd.

5.1 Gweithdrefnau wedi'u dogfennu

Er mwyn sicrhau ansawdd a chysondeb ein gweithgareddau, mae Adran Iechyd yr Amgylchedd yn adolygu ei holl bolisiâu a gweithdrefnau sy'n ymwneud â diogelwch/safonau bwyd yn flynyddol. Mae'r rhain wedi'u cynnwys yn y Llawlyfr Ansawdd sy'n cael ei ddarllen yn unig ac ar gael i'r holl staff yn electronig.

5.2 Asesu ac archwilio

Asesir monitro ansawdd ein polisiâu a'n gweithdrefnau mewn sawl ffordd, sef:-

- Archwilio gweithdrefnau wedi'u dogfennu yn fewnol
- Archwiliadau a gynhaliwyd gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd
- Ymgynghoriad ac adborth cwsmeriaid;
- Adolygiad o gwynion corfforaethol a chanmoliaeth am y gwasanaeth.

Yn ogystal, mae'r camau gweithredu yn cael eu gweithredu:

- Mae Prif Swyddog Iechyd yr Amgylchedd a Diogelwch Bwyd Arweiniol neu Uwch Swyddog arall a enwebwyd yn adolygu detholiad o ohebiaeth.
- Mae'r Prif Swyddog Iechyd yr Amgylchedd a Diogelwch Bwyd Arweiniol neu Uwch Swyddog arall enwebedig yn cynnal o leiaf 1 archwiliad cymheiriaid gyda phob swyddog y flwyddyn.
- Mae Prif Swyddog Iechyd yr Amgylchedd a Diogelwch Bwyd Arweiniol neu Uwch Swyddog arall enwebedig yn archwilio detholiad o arolygiadau, cwynion ac ymchwiliadau ar ddull sy'n seiliedig ar risg.
- Mae cyfarfodydd tîm yn cael eu cynnal yn rheolaidd a nodiadau gweithredu yn cael eu cadw.
- Cynhelir ymarferion cysondeb yn fewnol yn ogystal â chymryd rhan mewn ymarferion Hyfforddi Cysondeb Cenedlaethol.

5.3 Ymgynghoriad ac adborth i gwsmeriaid

Rydym wedi ymrwymo i gynnwys cwsmeriaid wrth wella gwasanaethau'n barhaus a cydnabod yr angen i gael dulliau strwythuredig o gael barn defnyddwyr gwasanaeth a dealltwriaeth o'r gwasanaeth. Mae'r rhain yn cynnwys:-

- Anfon holiadur boddhad cwsmeriaid at yr holl weithredwyr busnesau bwyd yn dilyn arolygiad. Gellir dychwelyd hyn gan ddefnyddio'r amlen ateb a dalwyd neu ei gwblhau ar-lein. Mae'r holiaduron yn cael eu dadansoddi'n rheolaidd a'r canlyniadau'n cael eu dosbarthu i staff gyda'r bwriad o wella gwasanaethau;
- Cwynion a chanmolïaeth gorfforaethol.

6. Adolygu

6.1 Adolygiad yn erbyn y cynllun gwasanaeth

Ymyriadau wedi'u rhaglennu yn Categori A (Hylendid)

Cynhaliwyd archwiliadau llawn o 100% o'r holl fusnesau a drefnwyd i'w harchwilio.

Ymyriadau wedi'u rhaglennu yng Nghategori B (Hylendid)

Cynhaliwyd archwiliadau llawn o 100% o'r holl fusnesau a drefnwyd i'w harchwilio.

Ymyriadau wedi'u rhaglennu yng Nghategori C (Hylendid)

Cynhaliwyd archwiliadau llawn o 99.2% o'r holl fusnesau a drefnwyd i'w harchwilio a oedd yn masnachu'n weithredol. Nid oedd y gwasanaeth yn gallu arolygu 2 fusnes Categori C sy'n cyfateb i 0.8% er gwaethaf ymdrechion ailadroddus, gan gynnwys ar benwythnosau / gyda'r nos. Roedd y busnesau ar gau ar adeg nifer o ymweliadau dirybudd.

Ymyriadau wedi'u rhaglennu mewn safle â Categori D (Hylendid)

Cynhaliwyd archwiliadau llawn o 100% o'r holl fusnesau a drefnwyd i'w harchwilio a oedd yn masnachu'n weithredol.

Derbyniodd 100% o arolygiadau Categori D hwyr arolygiad llawn a rhoddwyd sgôr Hylendid Bwyd newydd iddynt.

Ymyriadau wedi'u Rhaglennu mewn Categori E (Hylendid)

Cynhaliwyd archwiliadau llawn o 100% o safleoedd Categori E (sy'n ddyledus) er mwyn sicrhau eu bod yn cael sgôr hylendid bwyd dilys newydd er mwyn cynnal cyfanrwydd cynllun Sgorio Hylendid Bwyd Llywodraeth Cymru.

Yn **2023/24**, cyflawnodd y Cyngor y nifer ganlynol o ymyriadau hylendid bwyd sy'n cynnwys arolygiadau safle / ailymweld / ymweliadau samplu ac ati:

10 Mewn busnesau sgôr A

66 mewn busnesau â sgôr B

183 mewn busnesau gradd C

46 mewn busnesau sgôr D

59 9 ymweliad samplu â busnesau sgôr E

67 mewn busnesau heb sgôr

Samplu Hylendid Bwyd

88 sampl microbiolegol a gymerwyd yn ystod 2023/24.

Cafodd **11** o ganlyniadau ffiniol/anfoddhaol eu olrhain gydag ymchwiliadau.

Safonau Bwyd

Yn **2023/24**, cyflawnodd y Cyngor y nifer ganlynol o ymyriadau safonau bwyd sy'n cynnwys arolygiadau safle / ailymweld / ymweliadau samplu ac ati:

Ymyriadau wedi'u Rhaglennu yng Nghategori A (Safonau)

Nid oes gan y gwasanaeth unrhyw safle Categori A.

Ymyriadau wedi'u Rhaglennu yng Nghategori B (Safonau)

100% (**35**) o ymyriadau mewn safleoedd â sgôr Categori B.
Derbyniodd 100% o arolygiadau Categori B hwyr arolygiad llawn

Ymyriadau wedi'u Rhaglennu yng Nghategori C (Safonau)

201 o ymyriadau mewn lleoliadau â sgôr Categori C

Gweithgarwch Prosiect Samplu Safonau Bwyd

Yn **2023/2024** sicrhodd y gwasanaeth **£2910.00** o gyllid allanol gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd i gymryd rhan yn Rhaglen Cynllun Samplu Grŵp Bwyd Safonau Masnach Morgannwg.

Oherwydd cyfuniad o faterion adnoddau staffio a methiant y grŵp rhanbarthol i gwblhau arolygon, cyfranogodd y gwasanaeth yn arolwg mêl Chwarter 2 yn unig. Pwrpas yr arolwg oedd cymryd samplau o fêl lleol a phremiwm, a gynhyrchwyd a/neu a werthwyd yn yr ardal leol. Roedd y Dadansoddwr Cyhoeddus wedi nodi enghreifftiau o 'fêl premiwm' yn cael ei ddisodli gan fêl pobydd (mêl sy'n addas at ddefnydd diwydiannol neu fel cynhwysyn mewn bwyd arall sy'n cael ei brosesu wedyn) a mêl archfarchnad rhad yn cael ei ailbecynnu a'i werthu fel 'lleol'.

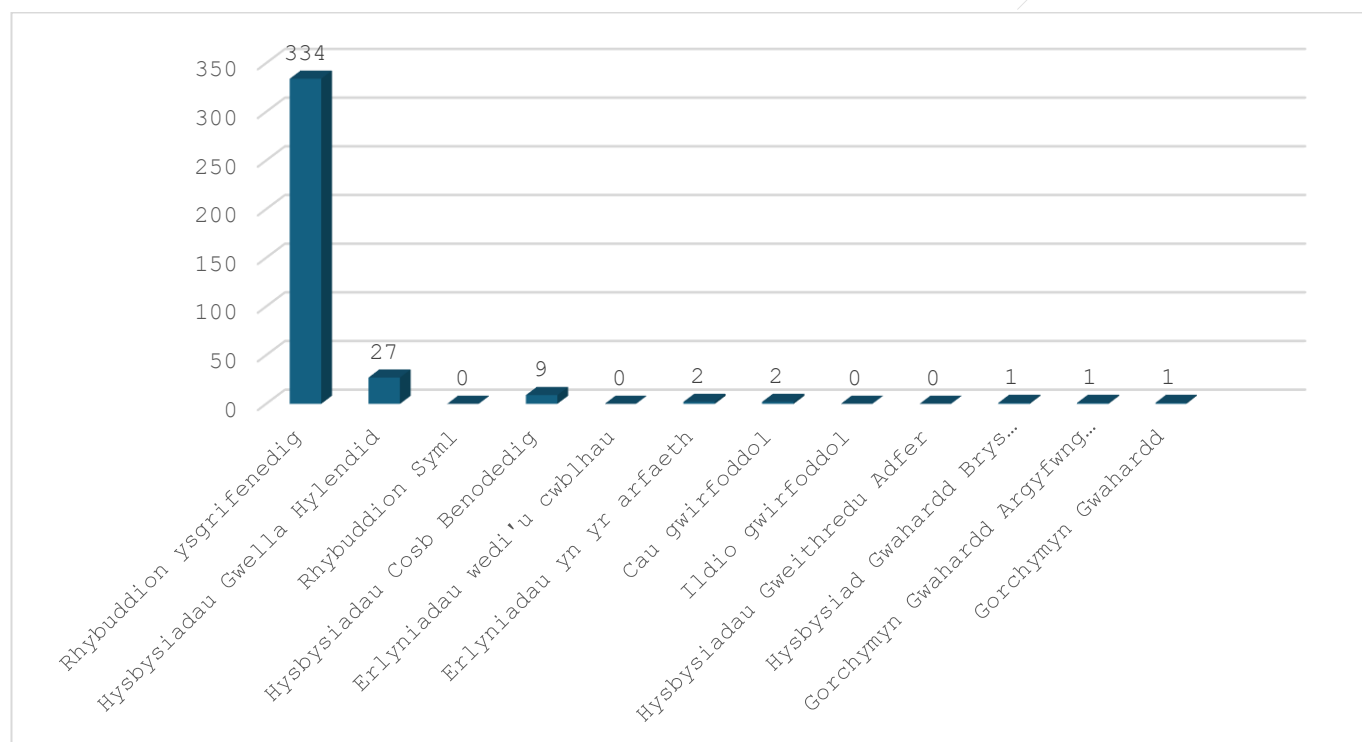
Fel rhan o'r arolwg hwn **cafwyd 10** sampl a'u hanfon at y Dadansoddwr Cyhoeddus. Canfuwyd bod yr holl samplau yn foddhaol ar gyfer safonau cyfansoddiadol, fodd bynnag, nodwyd rhai materion labelu a'u olrhain.

Mae crynodeb o'r canlyniadau samplu safonau bwyd ar gyfer 2023/24 wedi'i gynnwys yn **Atodiad 4**

Crynodeb o weithgareddau a chamau gorfodi

Mae'r gwasanaeth yn casglu swm sylweddol o ddata bob blwyddyn a ddefnyddir i ddadansoddi perfformiad a gwella darpariaeth a chanlyniadau gwasanaethau. Mae'r siart ganlynol yn crynhoi'r camau gorfodi a gymerwyd yn ystod 2023/24:

Nifer o wahanol gamau gorfodi bwyd a gymerwyd yn 2023-24 – Hylendid Bwyd

Erlyniadau

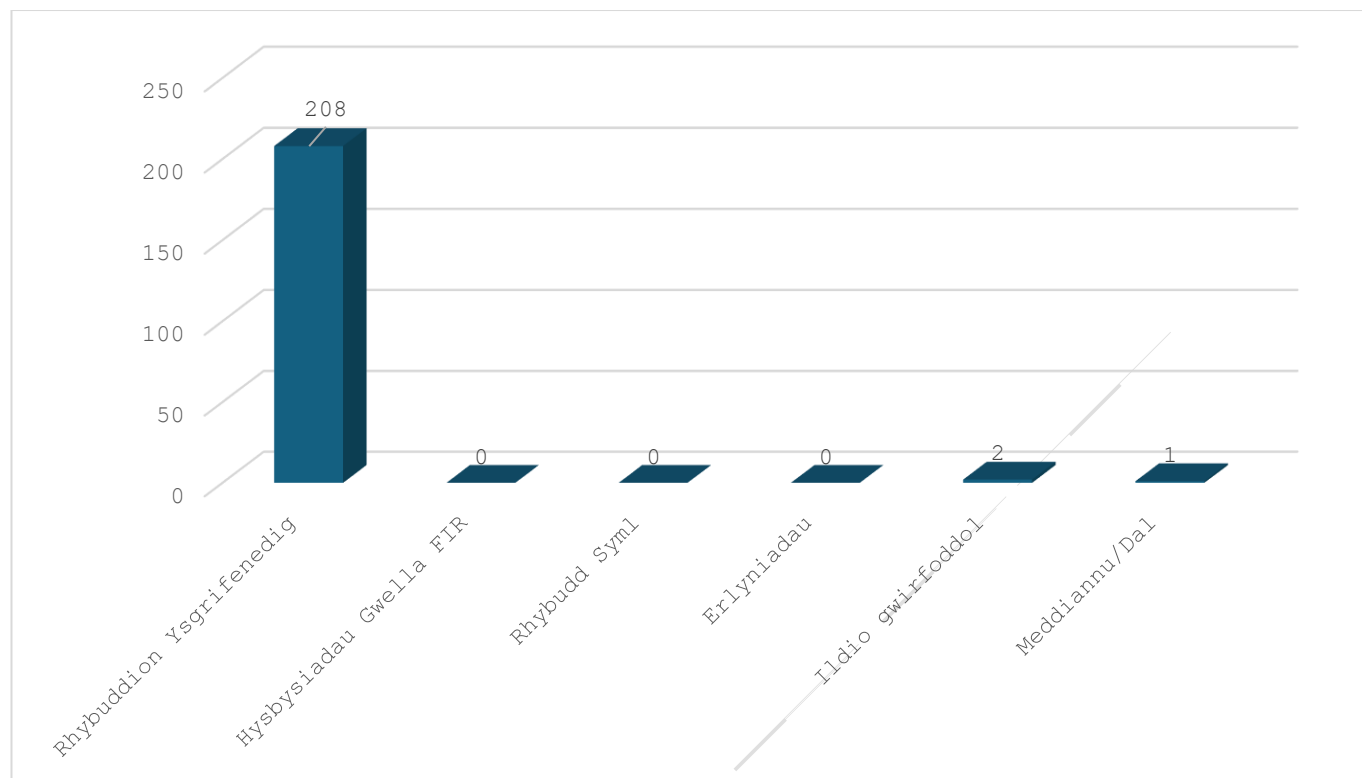
Llwyddodd y gwasanaeth i gwblhau **2** erlyniad yn **2023-24**.

Ym mis Awst 2023, fe wnaeth y gwasanaeth erlyn busnes bwyd i'w gludo allan am droseddau hylendid lluosog, gan gynnwys rhwystro'r swyddogion archwilio. Cafodd y gweithredwr busnes bwyd ddirwy o £960 a'i orchymyn i dalu costau o £507.82 a gordal dioddefwr o £384. Oherwydd difrifoldeb rhwystro swyddogion a'r ffaith mai dyma'r ail dro i'r gweithredwr busnes bwyd wynebu erlyniad mewn 2 flynedd, gwaharddodd y Llys y gweithredwr busnes bwyd rhag cymryd rhan mewn rheoli unrhyw fusnes bwyd.

Ym mis Tachwedd 2023, fe wnaeth y gwasanaeth erlyn siop gyfleustra leol am werthu 27 eitem o fwyd a oedd wedi dyddio. Plediodd y cwmni yn euog i werthu bwyd anniogel, yn groes i Reoliad 4 o Reoliadau Bwyd Cyffredinol 2004. Cafodd y cwmni ddirwy o £15,000, ei ostwng i £10,000 am bledio'n euog yn gynnar, a'i orchymyn i dalu costau o £543.20 a gordal dioddefwr o £2,000 gan wneud cyfanswm o £12,543.20.

Nifer o wahanol gamau gorfodi bwyd a gymerwyd yn 2023/24 - Safonau Bwyd

Cynllun Sgorio Hylendid Bwyd

Nifer y Sefydliadau Bwyd sy'n Sgorio Cyfradd 0-5 2020-2024	0	1	2	3	4	5
2023/2024	0.4%	3.4%	3.4%	14.1%	28.2%	50.5%
2022/2023	0.35%	10.25%	5.30%	18.73%	28.27%	37.10%
2021/2022	1.05%	14.14%	4.71%	18.85%	24.08%	37.17%
2020/2021	0%	18.84%	1.45%	15.94%	21.74%	42.03%

6.2 Dynodi Amrywiannau

Mae'r mecanweithiau sydd ar waith i adolygu perfformiad yn galluogi gweithredu adferol pe bai unrhyw ddiffygion yn erbyn targedau neu gynlluniau yn digwydd yn ystod y flwyddyn. Rhoddir ystyriaeth i'r amrywiol ffactorau a allai gyfrannu at unrhyw ddiffygion ac a oes angen adnoddau ychwanegol, ailddyrrannu adnoddau staff neu ail-flaenoriaethu llwyth gwaith i ddatrys unrhyw broblemau. Bydd unrhyw faterion nad ydynt efallai wedi'u datrys ar ddiwedd y flwyddyn yn cael eu cynnwys yn y Cynllun Gwasanaeth ar gyfer y flwyddyn ganlynol, yn enwedig gan y bydd rhai gwelliannau'n cymryd nifer o flynyddoedd i'w gweithredu'n llawn.

I'r perwyl hwn mae rhai o'r meysydd gwella a nodwyd yng nghynllun gwasanaeth y llynedd naill ai wedi cael eu cario drosodd i'r cynllun gwasanaeth eleni neu wedi'u rhoi yn amodol. Roedd y gwasanaeth ac yn dal i fod mewn cyfnod o 'adferiad' a fydd yn cymryd dwy flynedd arall i fynd i'r afael ag ef.

Nod y gwasanaeth oedd gweithredu **15** o samplau safonau bwyd / **180** o samplau microbiolegol yng nghynllun gwasanaeth **23-24**, ond dim ond **10 sampl safon ac 88 sampl microbiolegol** a gafwyd.

Mae'r rhesymau dros y gwahaniaeth hwn yn ddeublyg. O fis Gorffennaf 2023 i ddiwedd Mawrth 2024, roedd y gwasanaeth yn gweithredu heb gyflenwad llawn o swyddogion. Roedd adnoddau'n gyfyngedig ac roedd yn rhaid eu targedu'n effeithiol tuag at ardaloedd o flaenoriaeth risg uchaf. Yn ail, cytunwyd ar arolygon samplu rhanbarthol ar gyfer safonau a hynny'n hwyr fel nad oedd modd cymryd rhan. Nid oes gan y gwasanaeth gyllideb samplu safonau bwyd dynodedig ac mae wedi bod yn ddibynnol ar gyllid yr ASB ar gyfer gweithgareddau samplu ers i'r gwasanaeth gael ei drosglwyddo o Safonau Masnach yn 2014. Roedd ansicrwydd ynghylch cymeradwyo cyllid yr ASB ar gyfer y samplu mêl yn Ch3 a oedd yn £2910.00 ynghyd â TAW yn golygu nad oedd y gwasanaeth yn gallu ymrwymo i unrhyw weithgareddau samplu pellach.

Amlygwyd mater cyllideb samplu diffyg safonau bwyd yn adran 'Ardaloedd er Gwelliant' y cynllun hwn.

Felly, canolbwyntiodd y gwasanaeth ar flaenoriaethu gwaith risg uwch yn Chwarter 3 a Chwarter 4 a oedd yn cynnwys:

- cwblhau pob arolygiad risg uchel o fewn Categoriâu A-C,
- canolbwyntio ar wella targedau arolygu ar gyfer busnesau newydd risg uchel
- dilyn unrhyw ganlyniadau samplu microbiolegol / safonau ffiniol / anfodddhaol.
- canolbwyntio ar sicrhau bod y gwasanaeth yn parhau i fod ar y trywydd iawn gyda'r rhaglen adferiad i gwblhau'r holl arolygiadau hwyr yng Nghategori D a 50 o arolygiadau Categori E.
- Ymateb i waith adweithiol – digwyddiadau, cwynion, hysbysiadau o achosion / achosion o glefydau heintus ac ati.

Mae Pennaeth Diogelu'r Cyhoedd (PDC) yn gyfrifol am sicrhau bod camau priodol i liniaru'r risgiau sy'n gysylltiedig ag unrhyw ddiffygion perfformiad yn cael eu nodi, eu gweithredu a, lle bo angen, eu dwysáu i'r Tîm Rheoli Corfforaethol. Mae'r PDC wedi gweithredu nifer o gamau lliniaru i gefnogi adferiad, sy'n cynnwys:

- Cynnig goramser â thâl i swyddogion ymgymryd ag ymyriadau hylendid bwyd ychwanegol

- Cymeradwyo swydd ran-amser (28 awr) i'w gynyddu i swydd barhaol llawn amser a oedd yn cynorthwyo recriwtio a hefyd i wneud iawn am y diffyg a nodwyd yng nghynllun gwasanaeth 2023-24.

6.2.1 Mesur Perfformiad

Er mwyn sicrhau gwelliant parhaus, mae'n hanfodol bod perfformiad yn cael ei fonitro'n rheolaidd. Mae'r camau canlynol yn cael eu cymryd:

- Mae'r Cyngor wedi datblygu ei Fframwaith Gwella Gwasanaethau (FfGG), dull symlach a mwy sy'n canolbwyntio ar ganlyniadau o reoli perfformiad a hunanasesu. Mae'n amlinellu'r mecanweithiau sydd ar waith i sicrhau atebolrwydd. Mae'r fframwaith yn gosod hunanwerthuso wrth ei wraidd ac mae mecanweithiau wedi'u sefydlu i hwyluso hyn, sef cyfarfodydd llinell ymchwiliad a sesiynau herio.
- Mae'r Cabinet yn cymeradwyo'r Cynllun Gwasanaeth hwn sy'n nodi'r rhaglen waith ar gyfer y gwasanaeth ac yn adolygu perfformiad yn erbyn y rhaglen drwy'r broses hunanwerthuso;
- Mae'n ofynnol i bob adran gynhyrchu Strategaeth ar Dudalen (SAD) sy'n manylu ar eu gweledigaeth gyffredinol, meysydd blaenoriaeth, canlyniadau mesuradwy a dymunol. Mae diogelwch bwyd wedi'i gynnwys yn y SAD. Caiff perfformiad ei fonitro'n chwarterol gydag adroddiadau yn cael eu cyflwyno i'r pwyllgor craffu perthnasol;
- Cynhelir cyfarfodydd misol un i un rhwng Pennaeth Diogelu'r Cyhoedd a Rheolwr Iechyd yr Amgylchedd ar sut mae'r gwasanaeth yn perfformio o ddydd i ddydd;
- Mae perfformiad cyffredinol y gwasanaeth a pherfformiad unigol yn cael ei fonitro'n fisol pan ddyrennir arolygiadau;
- Caiff y perfformiad ei adolygu mewn cyfarfodydd tîm;
- Mae perfformiad unigolion yn cael ei reoli drwy gyfarfodydd staff ac un i un.
- Mae gwiriad tymheredd pob dwy flynedd yn dychwelyd i'r Asiantaeth Safonau Bwyd

Bydd unrhyw ddiffygion sylweddol yn y gwasanaeth yn cael eu hadrodd i Reolwr Iechyd yr Amgylchedd, Pennaeth Diogelu'r Cyhoedd a'r Pwyllgor Craffu perthnasol ar gyfer aelodau, ynghyd ag argymhellion ar gyfer camau adfer priodol.

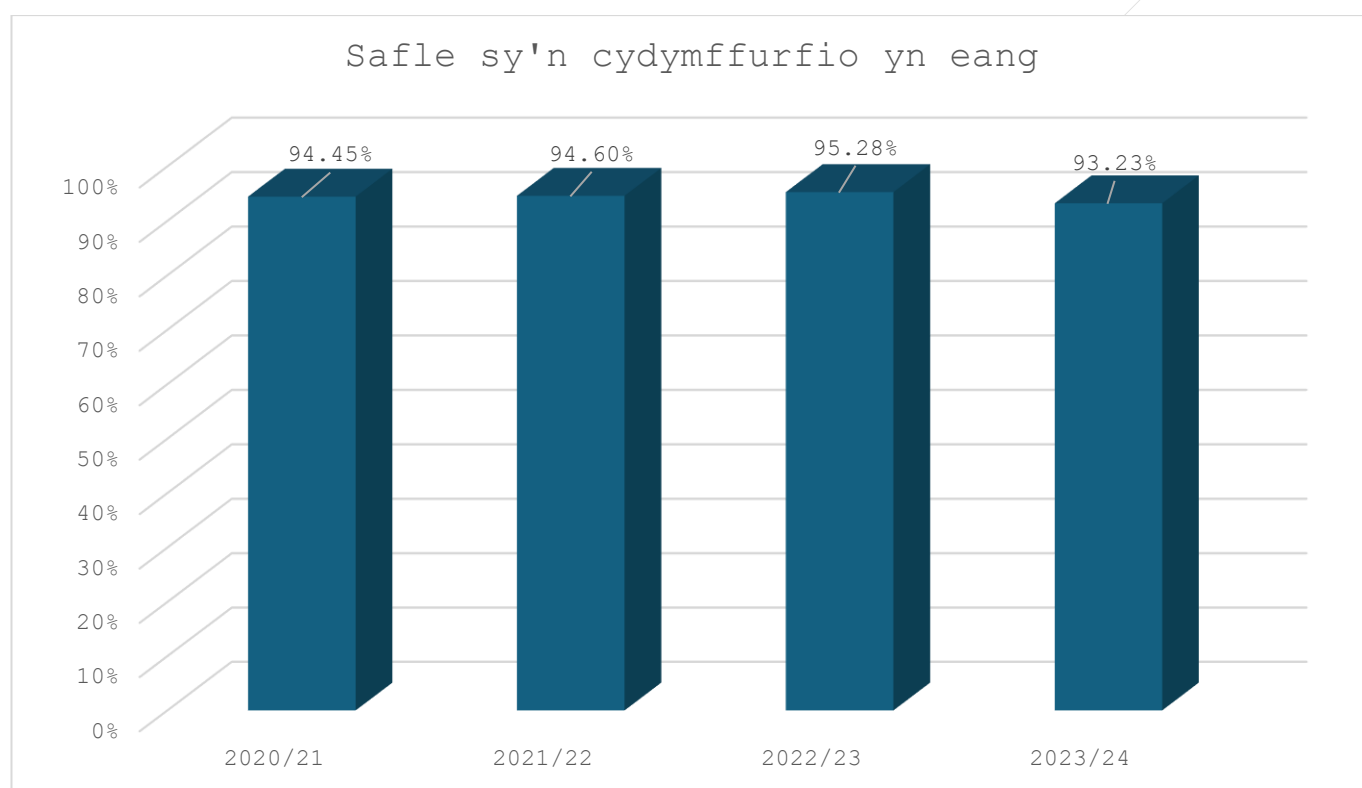
6.2.2 Hylendid Bwyd

Meincnodi – Dangosyddion Perfformiad

Yn flaenorol, roedd Dangosyddion Strategol Cenedlaethol Cymru yn cynnwys dangosydd perfformiad allweddol sy'n berthnasol i ddiogelwch bwyd. Roedd hyn yn cynnwys 'Canran y lleoliadau bwyd sy'n cydymffurfio'n fras (PAM23). Er nad yw hyn bellach yn NSI penodol, mae'r Cyngor yn dal i fesur ei hun yn erbyn y dangosydd hwn fel rhan o'i drefniadau monitro perfformiad mewnol.

Ar 1 Ebrill 2023, ym Merthyr Tudful ystyriwyd bod cyfartaledd o 93.23% o fusnesau yn cydymffurfio'n fras. Mae'r graff isod yn dangos yr amrywiadau canrannol dros y pum mlynedd ariannol ddiwethaf. Nifer y busnesau bwyd ym Mwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yw'r lleiaf yng Nghymru a gall nifer fach o fusnesau nad ydynt yn cydymffurfio'n gyffredinol effeithio ar y ganran gyffredinol yn anghymesur.

Graff yn dangos canran o safleoedd sy'n cydymffurfio'n eang 1/4/20 - 1/4/23

Mae manylion llawn perfformiad yn erbyn Dangosyddion Perfformiad Strategol a Chraidd Cenedlaethol ar gael ar wefan Uned Ddata Cymru yn: <http://www.dataunitwales.gov.uk/data>

Mae cyfyngiadau sylweddol o ran y dylanwad y gall y Cyngor ei gael mewn perthynas â pherfformiad yn erbyn y dangosydd gan ei fod yn fesur o lefel y gydymffurfiaeth yr asesir bod busnes bwyd wedi'i gyflawni ar adeg ymgymryd â'r ymyrraeth statudol. Mae lefel cydymffurfio â'r ddeddfwriaeth berthnasol yn fater o fewn rheolaeth y gweithredwr busnes bwyd yn hytrach na lefel y Cyngor. Gall y Cyngor fel y rheoleiddiwr geisio dylanwadu ar lefel gyffredinol cydymffurfio gan ddefnyddio ystod o ddulliau gorfodi, gan gynnwys, er enghraifft, darparu cyngor, rhoi rhybuddion ysgrifenedig, cyflwyno hysbysiadau cyfreithiol, erlyn ac ati. Felly, yn dibynnu ar lefel

y diffyg cydymffurfio a nodwyd yn ystod y flwyddyn, bydd y Cyngor yn addasu ei ddull gweithredu yn unol â hynny.

Dangosyddion Perfformiad (PI) Hylendid / Safonau / Clefydau Trosglwyddadwy

Mae'r DP canlynol wedi'u nodi'n fewnol ar gyfer y gwasanaeth gorfodi'r gyfraith fwyd, gyda pherfformiad yn erbyn y rhain i'w adrodd bob chwarter i bwyllgor Craffu Diogelu'r Cyhoedd drwy Reolwr Iechyd yr Amgylchedd a Phennaeth Diogelu'r Cyhoedd:

- Canran y sefydliadau bwyd sy'n 'cydymffurfio'n gyffredinol' â safonau hylendid bwyd
- Canran yr arolygiadau / ymyriadau hylendid bwyd a gynlluniwyd / safonau a gynhelir mewn busnesau bwyd risg uwch (categori A, B) yn unol â Chod Ymarfer Cyfraith Bwyd.
- Canran o 'risg categori C' Hylendid bwyd/ safonau Arolygiadau/Ymyriadau a gynhelir yn unol â Chod Ymarfer Cyfraith Bwyd
- Canran o Arolygiadau/Ymyriadau Hylendid Bwyd 'risg categori D' a gynhelir yn unol â Gofynion Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd.
- Canran o Arolygiadau/Ymyriadau Hylendid Bwyd categori E a gynhelir yn unol â Gofynion Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd.
- Canran y busnesau newydd risg uchel a arolygwyd o fewn 28 diwrnod o gofrestru neu ddyddiad dechrau masnachu
- Canran yr apeliadau sgorio hylendid bwyd yn cael eu penderfynu o fewn 21 diwrnod
- Canran y ceisiadau am wasanaeth yr ymatebwyd iddynt o fewn 3 diwrnod gwaith

6.3 Ardaloedd ar gyfer Gwella

Yn **2022/23**, cafodd gwasanaeth gorfodi cyfraith bwyd y Cyngor ei archwilio gan y gwasanaeth Archwilio Mewnol Rhanbarthol a rhoddwyd barn archwilio gyffredinol 'sicrwydd rhesymol' iddo.

Mae'r gwasanaeth yn parhau i weithio ar feysydd gwella a nodwyd o'r archwiliad sy'n canolbwyntio'n bennaf ar wella cofnodi a chywirdeb data a gedwir ar gronfa ddata Tascomi. Bwriad y gwasanaeth hwn dros yr ychydig flynyddoedd nesaf yw mudo'n gyfan gwbl i ddefnyddio Tascomi fel y brif system Gwybodaeth Rheoli.

Ym **mis Ionawr 2024**, roedd y gwasanaeth yn destun archwiliad dilynol gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd (ASB) a dyfarnwyd asesiad 'cymedrol' o sicrwydd. Nid yw'r gwasanaeth yn gallu cyrraedd y lefel uchaf o sicrwydd archwilio (sylweddol) nes bod y gwaith adfer Covid-19 wedi'i gwblhau ac amleddau arolygu yn cael eu hail-alinio'n llawn â'r Cod Ymarfer Cyfraith Bwyd.

Mae'n braf nodi bod y lefel sicrwydd uchaf y gellid ei sicrhau gan y gwasanaeth ar y pwynt hwn wedi'i gyflawni.

Asesiad o Sicrwydd:	Unsatisfactory Limited Moderate Substantial
	Sicrwydd Cymedrol: Mae'r system ar gyfer darparu rheolaethau swyddogol yn gofyn am rywfaint o welliant i ddangos bod trefniadau cynlluniedig yn cael eu gweithredu'n effeithiol sy'n addas i gyflawni amcanion gofynion cyfreithiol ac arweiniad.

Nodwyd y meysydd gwella canlynol o Archwiliad yr ASB:

- Mae angen i'r Gwasanaeth Cyfraith Bwyd sicrhau cyllideb ddynodedig ar gyfer gwaith samplu safonau bwyd i sicrhau bod yr Awdurdod Lleol yn cyflawni ei ddyletswydd statudol ac nad yw'n dibynnu'n llwyr ar gyllid ariannol allanol o geisiadau blyneddol i'r Asiantaeth Safonau Bwyd
- Sicrhau bod yr holl wybodaeth sy'n ymwneud â chyflwyno Hysbysiadau Gwella Hylendid yn cael ei chofnodi i'r system sylfaen ddata gan swyddogion gweinyddu busnes ac lechyd yr Amgylchedd

Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i wella gwasanaethau'n barhaus a bydd yn sicrhau bod camau priodol yn cael eu cymryd i weithredu'r argymhellion archwilio uchod.

Mae'r gwasanaeth hefyd wedi nodi ei feysydd ei hun ar gyfer datblygu a gwella yn **2024/25**:

- ❖ Cyd-ddatblygu dangosyddion perfformiad allweddol cenedlaethol safonol newydd ar gyfer darparu gwasanaethau bwyd ar y cyd â 21 o Awdurdodau Lleol Cymru drwy Banel Arbenigol Diogelwch Bwyd Cymru Gyfan
- ❖ Parhau i ganolbwyntio ar gyflawni a gwella'r amseroedd targed a amlinellir yn y cynllun gwasanaeth hwn ar gyfer arolygu busnesau newydd, gyda'r nod y bydd busnesau risg uchel yn cael eu harchwilio o fewn 28 diwrnod o ddyddiad cofrestru neu agor

- ❖ Parhau i dynnu sylw at yr angen i Uwch Reolwyr gynyddu adnoddau mewn cymorth Gweinyddu Busnes i sicrhau bod polisiâu a gweithdrefnau'r Gwasanaethau yn cael eu gweithredu'n effeithiol a chywirdeb y wybodaeth a gedwir ar gronfa ddata Tascomi.
- ❖ Gwella dibynadwyedd a chywirdeb y wybodaeth a fewnbynnir i gronfa ddata Tascomi gan gynnwys gwiriadau gan swyddogion i sicrhau codio cywir o geisiadau gwasanaeth.
- ❖ Datblygu defnydd swyddogion o system sylfaen ddata Tascomi ymhellach gan sicrhau bod hyfforddiant digonol yn cael ei ddarparu gyda'r nod hirdymor o storio'r holl wybodaeth ar un sylfaen ddata.
- ❖ Parhau i ymateb i ymgynghoriadau statudol yn ôl yr angen.
- ❖ Parhau i dreialu'r defnydd o offer TGCh symudol i wella effeithlonrwydd archwiliadau hylendid bwyd/safonau
- ❖ Adolygu a moderneiddio'r arolwg boddhad cwsmeriaid i gynnwys cwestiynau ynghylch asesu effeithiolrwydd gwaith hyrwyddo trwy ohebiaeth, postluniau a swyddi cyfryngau cymdeithasol
- ❖ Datblygu gwasanaethau ar-lein ar gyfer talu Hysbysiadau Cosb Benodedig, Ail-raddfeydd Hylendid Bwyd ac ati i wella hygyrchedd cwsmeriaid
- ❖ Adolygu'r proformas archwilio monitro mewnol a'u hymgorffori yn y weithdrefn fonitro Mewnol
- ❖ Datblygu gweithdrefn gwrthdaro buddiannau gwasanaeth bwyd
- ❖ Codi pwysigrwydd darparu cyllid ar gyfer ailddatgan Swyddog Iechyd yr Amgylchedd Myfyrwyr / swydd brentisiaeth i sicrhau parhad cynllunio a gwytnwch proffesiwn Iechyd yr Amgylchedd

7. Atodiadau Cynllun Gwasanaeth.

Atodiad 1 Strwythur Rheoli Adrannol

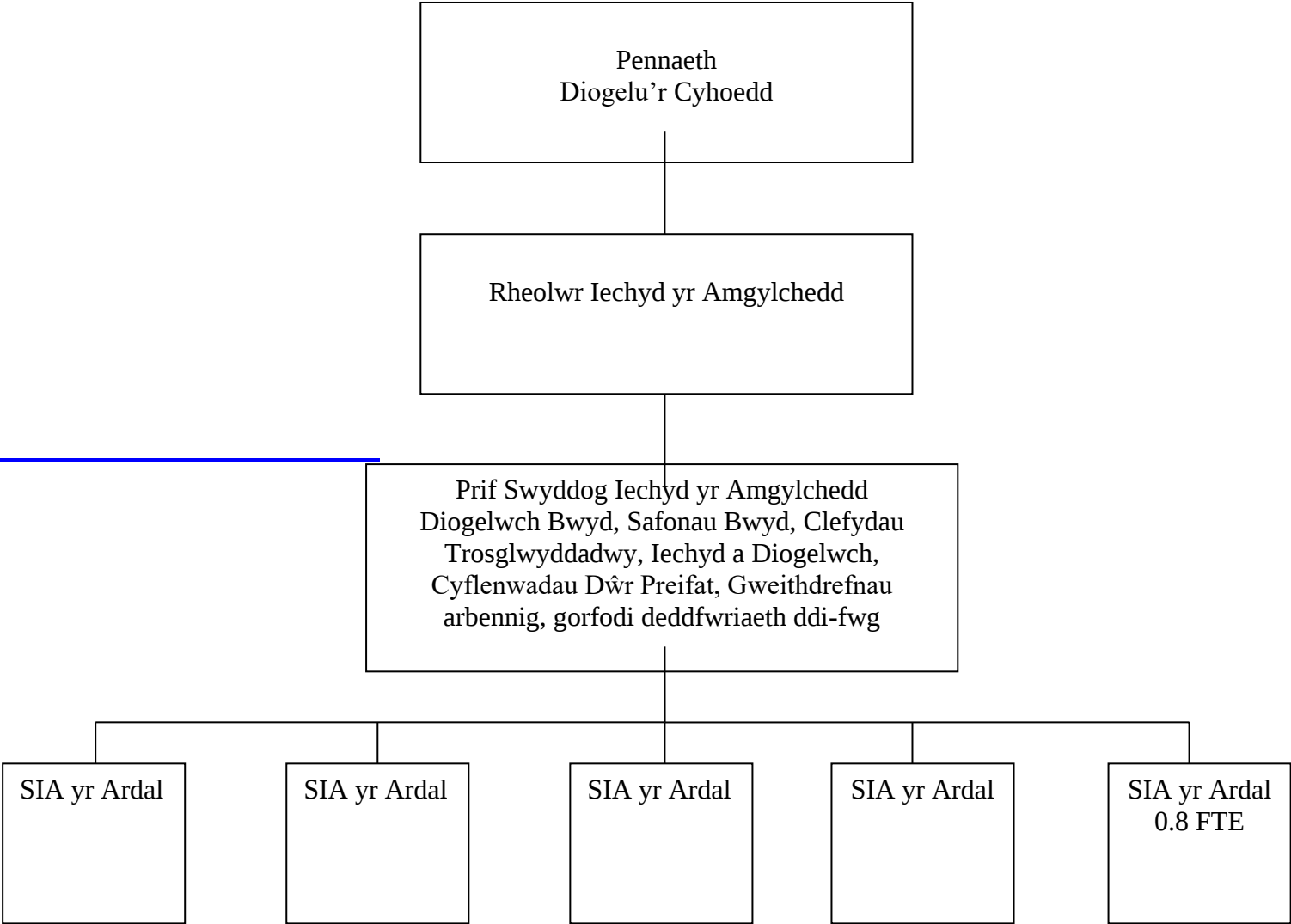
Atodiad 2a Strwythur Sefydliadol Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful

Atodiad 2b Strwythur Diogelu'r Cyhoedd yng nghyd-destun sefydliad

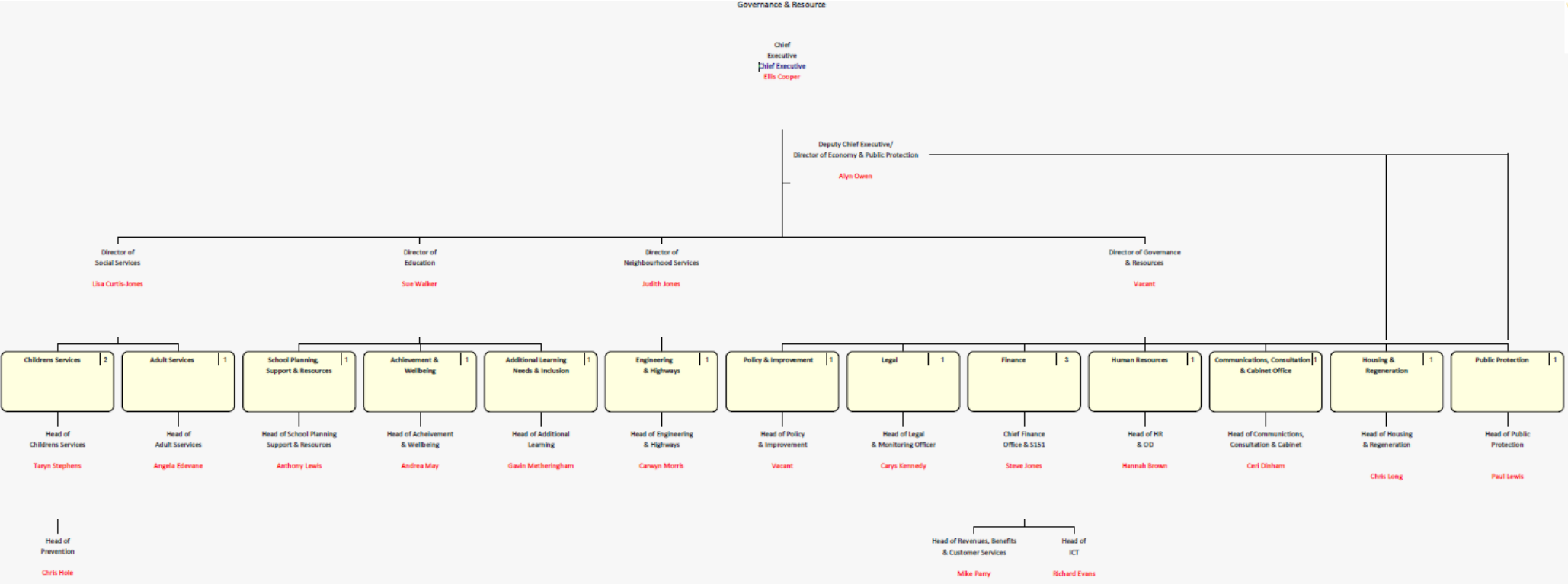
Atodiad 3 Cynlluniau samplu Hylendid Bwyd / Safonau Bwyd 2024/25

Atodiad 4 Canlyniadau Samplu Safonau Bwyd 2023/24

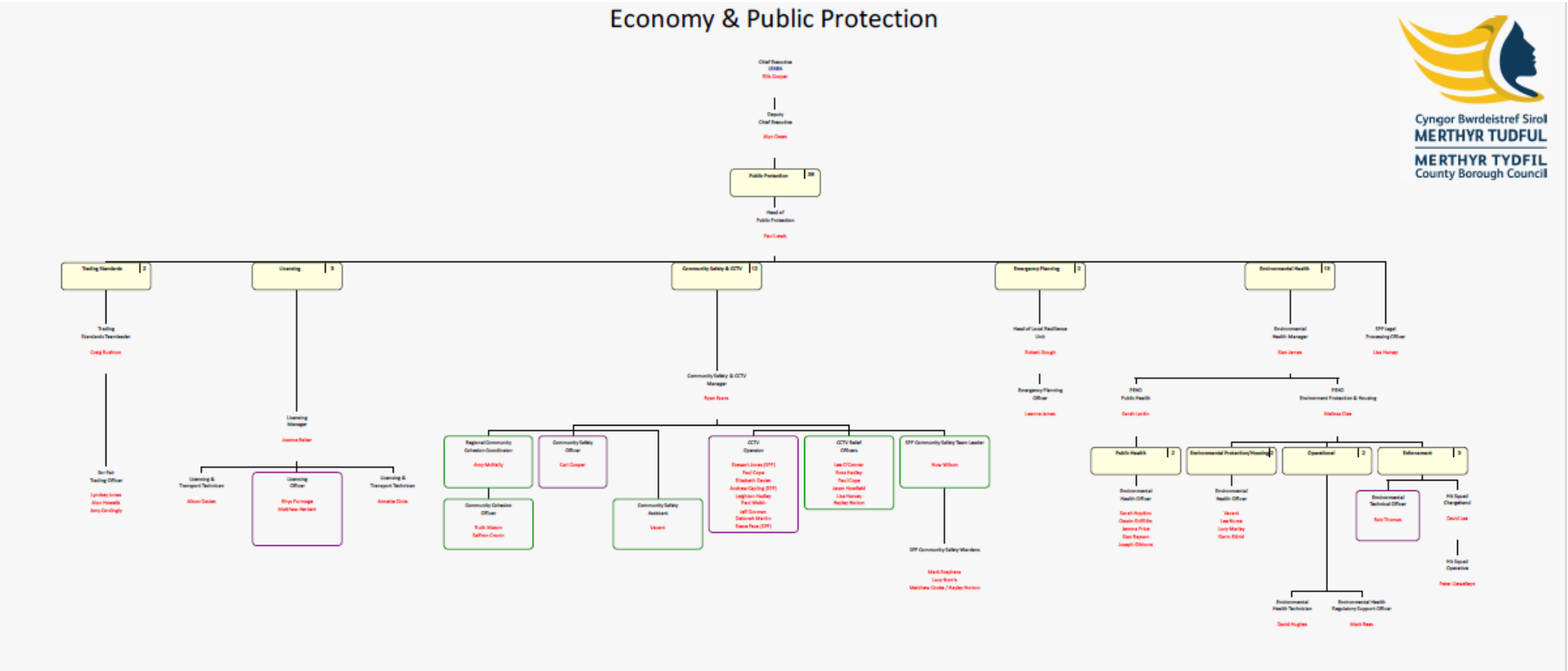
Atodiad 1 –Strwythur Rheoli Adrannol

Atodiad 2a: Strwythur Sefydliadol Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful 2024-2025

Atodiad 2b: Strwythur Sefydliadol Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful 2024-2025

Atodiad 3 – cynlluniau samplu 2024/25

Cynllun Samplu Hylendid Bwyd 24-25

	Ebrill	Mai	Mehefin	Gorffennaf	Awst	Medi	Hydref	Tachwedd	Rhagfyr	Ionawr	Chwefror	Mawrth
WFMF – Arolwg cyw iâr wedi'i goginio wedi'i												
WFMF - Arolwg microgreens wedi'u targedu												
WFMF - Arolygon basgedi siopa wedi'u targedu –												
Bwydydd wedi'u mewnfario												
Swabiau amgylcheddol												
Bwydydd wedi'u Mewnfario – yn ôl yr hyn a phan gaiff ei adnabod												
Swabiau amgylcheddol – yn ôl a phan gaiff eu hadnabod												

Atodiad 4 - Canlyniadau Samplu Safonau Bwyd 2023/2024

SAMPLING DETAILS									RESULTS		FOLLOW-UP			
LA Sample Reference / Number	Date of Sampling (date sample was procured)	Time of Sampling	Type of Premises	Product Sampled	Description	Country of origin	Sample Tested For (e.g. specific allergen/s, speciation tests etc.)	Additional Sampling Information (e.g. declarations at point of sale, allergen claims etc.)	Results Detail	Comments / Observations	Specify Informal Follow-up Action Taken (other than advising of results e.g. advice provided)	Specify Formal Follow-up Action Taken (e.g. prosecution file prepared)	Incident Reported to FSA Incidents Team Y/N	Details of Action Taken (please feel free to provide additional information in any accompanying email particularly interested to hear details of outcomes sampling undertaken)
MTCBC/Q2/1	30/08/2023	10:00 AM	Apiary	Honey		UK - Wales	Compositional analysis - diastase activity, HMF content + pollen analysis	Informal sample	Compositional analysis etc all satisfactory - some labelling issues which need to be addressed		Letter	n/a	N	letter sent 4/1/24 with copy of results detailing labels identified and areas that need to be addressed.
MTCBC/Q2/2	31/08/2023	10.30 AM	Apiary	Honey		UK - Wales	Compositional analysis - diastase activity, HMF content + pollen analysis	Informal sample	Compositional analysis etc all satisfactory - some labelling issues which need to be addressed		Letter	n/a	N	letter sent 5/1/24 with copy of results detailing labels identified and areas that need to be addressed with
MTCBC/Q2/3	31/08/2023	11:00 AM	Retail Shop	Scottish Honey		UK - Scotland	Compositional analysis - diastase activity, HMF content + pollen analysis	Informal sample	Satisfactory		Letter	n/a	N	letter sent 11/1/24 with copy of results.
MTCBC/Q2/4	31/08/2023	11:00 AM	Retail Shop	Acacia Honey with Truffle		UK /Hungary	Compositional analysis - diastase activity, HMF content + pollen analysis	Informal sample	Satisfactory		Letter	n/a	N	letter sent 11/1/24 with copy of results.
MTCBC/Q2/5	31/08/2023	11:00 AM	Retail Shop	Welsh Borders Honey		UK - Welsh	compositional analysis - diastase activity, HMF content + pollen analysis	Informal sample	Compositional analysis etc all satisfactory - some labelling issues which need to be addressed		Letter	n/a	N	letter sent 11/1/24 with copy of results and to advise issue. Letter to head office and PA
MTCBC/Q2/6	31/08/2023	12.30 PM	Retail Shop	Black Bee Honey British Autumn		UK	Compositional analysis - diastase activity, HMF content + pollen analysis	Informal sample	Compositional analysis etc all satisfactory - some minor labelling issues around format		letter	n/a	n	letter sent 9/1/24 with copy of results and advice on voluntary labelling point areas around label format LA copied in also (Somerset LA)
MTCBC/Q2/7	15/09/2023	11:00	Chemist	Merthyr Gold Honey		UK - Wales	Compositional analysis - diastase activity, HMF content + pollen analysis	Informal sample	Satisfactory		Letter	N/a	N	letter sent 5/1/24 with copy of results
MTCBC/Q2/8	07/10/2023	12:00	Allotments	Honey		UK - Wales	Compositional analysis - diastase activity, HMF content + pollen analysis	Informal sample	Compositional analysis etc all satisfactory - some labelling issues which need to be addressed		Letter	n/a	N	letter sent 5/1/24 with copy of results detailing labels identified and areas that need to be addressed with
MTCBC/Q2/9	13/09/2023	2pm	Apiary	Welsh Honey		UK - Wales	Compositional analysis - diastase activity, HMF content + pollen analysis	Informal sample	Satisfactory		Letter	n/a	N	letter sent 5/1/24 with copy of results
MTCBC/Q2/10	07/11/2023	12:30pm	Retail Shop	Tesco Finest Orange Blossom Honey		Mexico and Spain	Compositional analysis - diastase activity, HMF content + pollen analysis	Informal sample	Satisfactory		Letter	n/a	N	letter sent 12/1/24 with copy of results